

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2026

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	5
3.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	6
3.1.	Metodologia opracowania diagnozy	6
3.2.	Ogólna charakterystyka gminy na tle powiatu i województwa	6
3.3.	Sfera społeczna	10
3.3.1.	Ludność	10
3.3.2.	Pomoc społeczna	12
3.3.3.	Niepełnosprawność	16
3.3.4.	Niebieskie karty	17
3.3.5.	Bezpieczeństwo mieszkańców	18
3.3.6.	Organizacje pozarządowe	18
3.3.7.	Frekwencja wyborcza	19
3.3.8.	Edukacja	21
3.4.	Sfera gospodarcza	26
3.4.1.	Liczba podmiotów gospodarczych	26
3.4.2.	Bezrobocie	28
3.5.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	28
3.5.1.	Powierzchnia i użytkowanie gruntów	28
3.5.2.	Nieruchomości i zasoby mieszkaniowe	29
3.5.3.	Zabytki	30
3.6.	Sfera środowiskowa	30
3.6.1.	Baza azbestowa	30
3.6.2.	Zasoby przyrodnicze	32
3.7.	Delimitacja obszarów zdegradowanych i obszarów do rewitalizacji	32
3.7.1.	Zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji - pogłębiona charakterystyka obszaru do rewitalizacji	38
4.	Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)	46
5.	Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	47
6.	Listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	48
6.1.	Projekty podstawowe	48
7.	Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań	71
8.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności	72
9.	Indykatywne ramy finansowe	76
10.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	82
11.	System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji	84
11.1.	System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	84
12.	Spis tabel	88
13.	Spis rysunków	90

1. Wprowadzenie

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2026 (PR) to dokument, którego celem jest zaplanowanie i przeprowadzenie w odpowiedni sposób procesu rewitalizacji. Rewitalizacja to zgodnie Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r., *kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.*

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2026 został opracowany na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446). Jednocześnie jego zapisy są zgodne z:

- Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.,
- Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego,
- Ustawą z dnia 9 października 2015 r o rewitalizacji, Dz. U. rok 2015, poz. 1777.

Dokument ten jest długofalowym programem działań mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego zdegradowanym obszarom, przy jednoczesnej poprawie warunków życia mieszkańców i zapewnieniu ożywienia gospodarczego. Program stanowi również podstawę do starania się o możliwość współfinansowania części projektów rewitalizacyjnych ze środków zewnętrznych przewidzianych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. W związku z tym, że Program Rewitalizacji stanowi jeden z dokumentów operacyjnych w systemie planowania i programowania rozwoju gminy, w pierwszym rozdziale Programu zostały przedstawione powiązania między (PR), a głównymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi funkcjonującymi w gminie.

Kolejne rozdziały stanowią diagnozę gminy w podziale na mniejsze jednostki analityczne. Celem diagnozy było określenie na podstawie, mierzalnych i dostosowanych do uwarunkowań gminy, wskaźników obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, czyli obszarów, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej.

W części projekcyjnej dokumentu znajduje się wizja obszarów rewitalizacji, czyli planowany efekt podejmowanych działań rewitalizacyjnych oraz cele i kierunki działań służące osiągnięciu wizji. Uszczegółowienie kierunków działań stanowią projekty rewitalizacyjne, które ze względu na swój charakter zostały podzielone na podstawowe i uzupełniające.

Program Rewitalizacji charakteryzują następujące cztery cechy:

Kompleksowość programu rewitalizacji

Koncentracja programu rewitalizacji

Komplementarność projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja.

Zasada komplementarności zostało szczegółowo opisana w kolejnym rozdziale PR (nr 8).

W przypadku dokumentów, jakimi są programy rewitalizacji ważne jest monitorowanie zmian powstających w wyniku realizacji projektów rewitalizacyjnych, dlatego bardzo istotne jest określenie odpowiednich wskaźników realizacji celów oraz systemu oceny osiągniętych rezultatów (rozd. 11).

Jak już zostało wspomniane Program Rewitalizacji opiera się na zasadzie partnerstwa i partycypacji, w związku z tym już na etapie opracowywania dokumentu ważne było włączenie w prace strony społecznej. Program określa również sposoby zaangażowania mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji na etapie wdrażania konkretnych przedsięwzięć. PR zakłada także udział w realizowanych projektach partnerów społeczno-gospodarczych, dlatego istotne jest zaplanowanie odpowiedniego systemu zarządzania całym procesem, co zostało zaprezentowane w ostatnim rozdziale Programu.

2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2026 został opracowany z uwzględnieniem uwarunkowań i ram prowadzenia procesu rewitalizacji wynikających z lokalnej polityki. W trakcie tworzenia dokumentu konieczne było wyznaczenie jednorodnej płaszczyzny projektowania rozwiązań rewitalizacyjnych, której wyrazem są kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego zdefiniowane w obowiązujących dokumentach strategicznych i planistycznych gminy.

Najważniejszym dokumentem strategicznym gminy Sadowne jest Strategia Rozwoju Gminy Sadowne do 2025 roku. Wyznacza ona ramy dla pozostałych dokumentów obowiązujących w Gminie. Celami rozwoju określonymi w Strategii powiązanymi i warunkującymi podjęcie rewitalizacji są w głównej mierze:

Cel strategiczny 1. Rozwój innowacyjnej gospodarki oraz zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, rozwój przestrzeni publicznej w szczególności poprzez następujące cele operacyjne: C1.3. Wykorzystywanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej, C1.6. Rewitalizacja przestrzeni publicznej.

Cel strategiczny 2. Poprawa powiązań infrastrukturalnych, warunków bytowych mieszkańców i bezpieczeństwa w obrębie Gminy w szczególności poprzez następujące cele operacyjne: C2.1. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, melioracyjnej i ciepłowniczej, C2.3. Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej, C2.6. Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy.

Cel strategiczny 3. Dostęp mieszkańców Gminy do oświaty, kultury, rekreacji i sportu na najwyższym poziomie w szczególności poprzez następujące cele operacyjne: C3.3. Rozbudowa i modernizacja bazy kulturalno - społecznej, C3.4. Rewitalizacja obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych.

Cel strategiczny 4. Aktywne rozwiązywanie problemów społecznych oraz aktywizacja społeczności lokalnych, integracja społeczności oraz dbałość o tradycję w szczególności poprzez następujące cele operacyjne: C4.1. Inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich, C4.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych.

Kolejnym dokumentem jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sadowne, z punktu widzenia budowy i założeń jest zbliżona do strategii rozwoju gminy. Jednak jej obszar tematyczny tj. sfera problemów społecznych jest kluczowa dla prowadzenia działań naprawczych w ramach procesu rewitalizacji. Strategia jest wyposażona w trzy cele strategiczne:

- Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej
- Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym.

Wskazane cele będą realizowane przy pomocy celów operacyjnych i konkretnych działań. Znaczna ich część jest spójna i komplementarna z zaprojektowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zarówno Program Rewitalizacji, jak i Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych są ukierunkowane na niwelowanie problemów społecznych i minimalizowanie ich negatywnych konsekwencji dla lokalnej społeczności.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

3.1. Metodologia opracowania diagnozy

Do przygotowania niniejszego programu wykorzystano dane statystyczne odnoszące się do gminy Sadowne i poszczególnych sołectw. Pozyskane dane dotyczą 2015 i 2016 roku. Jedną z części programu stanowi diagnoza sytuacji, a w niej główny nacisk postawiony został na identyfikację problemów i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. W dalszej kolejności scharakteryzowana została sytuacja gospodarcza, przestrzenna i techniczna gminy. W celu określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zastosowano delimitację przy wykorzystaniu następujących wskaźników o charakterze względnym:

- udział osób korzystających z pomocy społecznej;
- udział osób korzystających ze świadczeń rodzinnych;
- liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w przeliczeniu na 100 mieszkańców;
- liczba przestępstw na 100 mieszkańców;
- liczba czytelników stałych biblioteki na mieszkańców;
- liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego w przeliczeniu na 100 mieszkańców;
- liczba osób uczestniczących w zajęciach stałych bibliotek na 1000 mieszkańców;
- liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców;
- liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
- liczba przedsiębiorstw na 100 mieszkańców;
- zasoby azbestu na 1 ha;
- liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Każdej wartości zjawiska w każdym sołectwie przyporządkowano rangę, według zasady, że najniższa ranga przyznana zostaje tym wartościom zjawisk, które wskazują na gorszą sytuację w skali całej gminy. Na podstawie sumy rang określono obszar zdegradowany gminy Sadowne. Zaliczono do niego sołectwa, dla których suma rang wskaźników ze sfery społecznej nie przekraczała mediany sumy rang w tej sferze oraz suma rang wskaźników z pozostałych sfer również spełniała analogiczny warunek. Do obszaru rewitalizacji zaliczono trzy sołectwa o najmniejszej sumie rang oraz dodatkowo te sołectwa, które w kluczowych zjawiskach również wykazały niższy poziom niż w całej gminie. Uzupełnieniem analizy zjawisk były opinie mieszkańców oraz percepcja zjawisk negatywnych.

3.2. Ogólna charakterystyka gminy na tle powiatu i województwa

Gmina Sadowne to jedna z gmin wiejskich powiatu węgrowskiego we wschodniej części województwa mazowieckiego. Zajmuje powierzchnię 144,72 km², co stanowi 11,9% powierzchni powiatu węgrowskiego i 0,4% powierzchni województwa.

Rysunek 1. Położenie gminy Sadowne na tle woj. mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne

Cechą charakterystyczną gminy jest typowo rolniczy charakter, ponad 66% powierzchni zajmują użytki rolne, a cała gmina położona jest w granicach Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Gmina Sadowne od południa graniczy z dwoma gminami powiatu węgrowskiego – gminą Stoczek i Łochów. Od północy graniczy z gminami powiatu ostrowskiego (Brok, Małkinia Górna), od wschodu z gminą powiatu sokołowskiego (Kosów Lacki) oraz od zachodu z gminą powiatu wyszkowskiego (Brańszczyk). Dodatkowo północną granicę gminy Sadowne stanowi rzeka Bug.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 50 łącząca Ostrów Mazowiecką i Mińsk Mazowiecki. Droga ma przebieg północ-południe, w centralnej części gminy przebiega przez główną miejscowość (Sadowne), na południu przez Zieleniec i na północy stanowi połączeniu gminy z Brokiem.

Tabela 1. Charakterystyka demograficzna województwa mazowieckiego, powiatu węgrowskiego i gminy Sadowne w 2015 roku

Jednostka	Gęstość zaludnienia	Liczba ludności	Udział kobiet
Województwo mazowieckie	150	5 349 114	52,2%
Powiat węgrowski	55	67 005	50,0%
Gmina Sadowne	41	5 961	50,9%

Źródło: BDL GUS

Gęstość zaludnienia gminy Sadowne w 2015 roku wynosiła 41 osób/km² i była niższa niż w powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim. Gminę zamieszkiwało 5 961 osób, co stanowiło 8,9% ludności powiatu węgrowskiego i 0,1% ludności województwa. Na terenie gminy Sadowne nieznacznie przeważały kobiety (50,9%), a ich udział w całkowitej liczbie ludności był wyższy niż w powiecie węgrowskim, ale mniejszy niż w województwie mazowieckim.

Tabela 2. Charakterystyka gospodarcza województwa mazowieckiego, powiatu węgrowskiego i gminy Sadowne w 2015 roku

Jednostka	Liczba podmiotów gospodarczych na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 ludności
Województwo mazowieckie	2 333,5	6,6	128
Powiat węgrowski	1 150,1	7,0	63
Gmina Sadowne	859,7	9,1	48

Źródło: BDL GUS

Na terenie gminy Sadowne w 2015 roku funkcjonowało mniej niż 900 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym. Była to wartość niższa w porównaniu z sytuacją w powiecie i województwie. Jednocześnie w 2015 roku zarejestrowano jedynie 48 podmiotów gospodarczych na 10 000 ludności. Przedsiębiorczość gminy Sadowne w porównaniu do powiatu węgrowskiego i województwa mazowieckiego była niższa. W powiecie węgrowskim do rejestru wpisano 63 podmioty, a w województwie mazowieckim 128 podmiotów w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców.

Gminę Sadowne charakteryzuje wyższy udział bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu z powiatem i województwem. Udział ten w 2015 roku wyniósł 9,1%, w powiecie węgrowskim 7,0%, natomiast w województwie 6,6%.

Tabela 3. Liczba mieszkań podłączonych do tych sieci

	Udział mieszkań podłączonych do:		Udział mieszkańców korzystających z:		
	kanalizacji	wodociągu	wodociągu	kanalizacji	gazu
Województwo mazowieckie	39,4	80,3	89,6	67,5	53,5
Powiat węgrowski	26,2	86,8	86,8	34,4	3,7
Gmina Sadowne	10,7	84,9	83,8	13,5	bd

Źródło: BDL GUS

Mieszkańcy gminy Sadowne korzystają z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Udział mieszkań podłączonych do tych sieci wynosił w 2015 roku odpowiednio 84,9% i 10,7%. W przypadku sieci kanalizacyjnej jest to wartość ponad dwukrotnie niższa niż w powiecie węgrowskim i prawie czterokrotnie niższa niż w województwie mazowieckim. W przypadku

sieci wodociągowej procent mieszkań wyposażonych w sieć w gminie Sadowne był wyższy niż w województwie i tylko nieznacznie niższy niż w powiecie. Udział mieszkańców korzystających z poszczególnych sieci w gminie Sadowne był niższy niż w jednostkach wyższego rzędu, ale bardziej wyraźne różnice dotyczą sieci kanalizacyjnej – jedynie 13,5% mieszkańców gminy korzysta z tej sieci, w powiecie węgrowskim ponad dwa razy więcej, a w całym województwie blisko 70%. W przypadku sieci wodociągowej udział osób korzystających z sieci we wszystkich jednostkach był wyższy niż 80%.

Tabela 4. Liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej

	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat	Dzieci w wieku 3-5 lat na jedno miejsce w placówce przedszkolnej
Województwo mazowieckie	896	1,04
Powiat węgrowski	767	1,65
Gmina Sadowne	656	1,80

Źródło: BDL GUS

Na terenie gminy Sadowne mniej niż 70% dzieci w wieku 3-5 lat korzystało z opieki przedszkolnej. Na 1000 dzieci w tym wieku w województwie węgrowskim do przedszkoli uczęszczało nieznacznie więcej dzieci (767), a w województwie blisko 900. Jednocześnie obciążenie placówek przedszkolnych w gminie Sadowne było wyższe niż powiecie i województwie i wyniosło 1,8 na jedno miejsce.

Tabela 5. Liczba uczniów na jeden oddział w szkołach w gminie Sadowne, powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim w 2015 roku

	Uczniowie na jeden oddział w:				
	Szkołe podstawowej	Gimnazjum	Szkołe ogólnokształcące	Szkołe ponadgimnazjalnej zawodowej i artystycznej	W szkole zasadniczej zawodowej
Województwo mazowieckie	19	21	3	23	16
Powiat węgrowski	15	20	3	27	19
Gmina Sadowne	12	25	1	27	24

Źródło: BDL GUS

Warunki edukacji w gminie Sadowne w 2015 roku były zróżnicowane. W przypadku szkół podstawowych oraz średnich ogólnokształcących na jeden oddział przypadało średnio mniej uczniów niż w powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim. Najbardziej obciążone były gimnazja, gdzie na jeden oddział w gminie Sadowne przypadało 25 uczniów, podczas gdy w powiecie węgrowskim 20, a w województwie 21. W pozostałych typach szkół – zawodowych i zasadniczych zawodowych na jeden oddział w szkołach gminy i powiatu przypadało więcej uczniów niż w województwie mazowieckim.

Tabela 6. Współczynnik scholaryzacji netto i brutto w gminie Sadowne, powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim w 2015 roku

	Wartość współczynnika scholaryzacji			
	Brutto		Netto	
	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła podstawowa	Gimnazjum
Województwo mazowieckie	93,91	102,81	93,21	95,81
Powiat węgrowski	89,94	101,78	89,21	95,14

	Wartość współczynnika scholaryzacji			
	Brutto		Netto	
	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła podstawowa	Gimnazjum
Gmina Sadowne	80,80	100,00	80,65	93,26

Źródło: BDL GUS

Jednocześnie poziom edukacji mierzony współczynnikiem scholaryzacji netto i brutto, wskazuje, że w 2015 roku sytuacja gminy Sadowne była nieznacznie gorsza w porównaniu z powiatem węgrowskim i województwem mazowieckim. Współczynnik brutto określa relację liczby osób uczących się na danym poziomie edukacji niezależnie od wieku uczniów w grupie osób w wieku odpowiednim do tego poziomu kształcenia. W gminie Sadowne w 2015 roku współczynnik ten dla szkół podstawowych wyniósł niewiele ponad 80% i był niższy niż w województwie i powiecie. Współczynnik scholaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych w gminie Sadowne wyniósł 100%, co oznacza, że liczba uczniów szkół uczęszczających do gimnazjów (bez względu na wiek) była równa liczbie osób w wieku gimnazjalnym. Współczynniki netto miały mniejszą wartość. Określają one relację liczby osób uczących się na danym poziomie edukacji w wieku określonym dla tego poziomu do całkowitej liczby osób w tym wieku. W szkołach podstawowych w gminie Sadowne współczynnik wyniósł 80,65, przy 89,21 w powiecie węgrowskim i 93,21 w województwie mazowieckim. Większe różnice widoczne są w przypadku współczynnika dla szkół gimnazjalnych. W gminie Sadowne niewiele ponad 93% dzieci w wieku gimnazjalnym uczęszczało do szkoły, natomiast w powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim odsetek ten przekroczył 95%.

3.3. Sfera społeczna

3.3.1. Ludność

Liczba ludności gminy Sadowne w latach 2011-2015 zmniejszyła się o 196 osób, czyli o ponad 3%. Tylko w 4 sołectwach liczba ludności w tym okresie zwiększyła się, wzrost ten najbardziej wyraźny było w Płatkownicy (6,2%), mniejszy w Zalesiu (3,1%) oraz Ociętym (1,9%), natomiast w Sojkówku wzrost był minimalny i wyniósł 0,5%. W 13 jednostkach spadek liczby ludności był wyższy niż średnio dla całej gminy (powyżej 3,1%). Największe zmiany w tym zakresie zauważono na terenie sołectwa Bojewo (20,4%). Dużym spadkiem liczby ludności charakteryzowały się również sołectwa Wilczogęby (11,1%), Kołodziej Rybie (10,9%) i Morzyczyn Włociański (9,0%).

Tabela 7. Liczba ludności w gminie Sadowne w latach 2011-2015

Miejscowość	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana % 2011-2015
Bojewo	186	175	166	156	148	-20,4%
Grabiny	160	158	148	148	149	-6,9%
Kolonia Złotki	114	116	117	116	112	-1,8%
Kołodziej	207	202	203	197	198	-4,3%
Kołodziej Rybie	147	141	138	135	131	-10,9%
Krupińskie	80	78	80	79	74	-7,5%
Morzyczyn Włociański	211	199	198	196	192	-9,0%
Morzyczyn Włoki	400	395	398	380	373	-6,8%
Ocięte	340	338	340	344	346	+1,8%
Orzełek	254	239	244	238	239	-5,9%
Płatkownica	242	248	255	249	257	+6,2%
Raźny	88	89	86	83	82	-6,9%
Sadoleś	318	320	315	316	313	-1,6%
Sadowne	1339	1345	1333	1333	1322	-1,3%
Sojkówek	205	217	211	203	206	+0,5%
Sokółka	422	421	416	432	425	-0,7%

Miejscowość	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana % 2011- 2015
Szynkarzyzna	344	338	340	338	327	-4,9%
Wilczogęby	144	144	139	134	128	-11,1%
Zalesie	191	194	189	194	197	+3,1%
Zarzetka	202	200	197	197	195	-3,5%
Zieleniec	366	356	363	365	354	-3,3%
Złotki	293	296	292	292	289	-1,4%
Razem	6 253	6 209	6 168	6 128	6 057	-3,1

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W 2016 roku w gminie Sadowne mieszkało 5 991 osób (o 1,1% mniej niż w 2015 roku), z czego 50,8% stanowiły kobiety. W strukturze wieku mieszkańców gminy przeważały osoby w wieku produkcyjnym stanowiąc 62,6% wszystkich mieszkańców. Osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym miały taki sam udział wynoszący po 18,7%. Wśród mężczyzn zauważono znacznie wyższy odsetek osób w wieku produkcyjnym niż wśród kobiet, natomiast kobiety charakteryzowały się wyższym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym niż mężczyźni. Świadczy to o bardziej zaawansowanym procesie starzenia społeczeństwa wśród kobiet w porównaniu z mężczyznami.

Tabela 8. Struktura wieku mieszkańców gminy Sadowne w 2016 roku

Grupa wiekowa	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Wiek przedprodukcyjny	19,3	18,1	18,7
Wiek produkcyjny	69,2	56,2	62,6
Wiek poprodukcyjny	11,5	25,7	18,7

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W okresie 2011-2015 zmniejszyła się ogólna liczba ludności gminy Sadowne, wśród kobiet spadek liczby ludności był wyższy niż u mężczyzn i wynosił odpowiednio 4,0 i 2,4%. Na przestrzeni lat zmianie uległa również struktura płci ludności. W 2011 roku przewaga kobiet była bardziej widoczna niż w 2015 roku, na 100 mężczyzn przypadało początkowo prawie 105 kobiet, w 2015 roku niewiele ponad 103.

Tabela 9. Struktura ludności gminy Sadowne w 2011 i 2015 roku

	2011	2015
Liczba mieszkańców	6 253	6 057
Liczba kobiet	3 200	3 076
Liczba mężczyzn	3 053	2 981
Udział kobiet (%)	51,2%	50,8%
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	104,8	103,2

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W 2015 roku na terenie gminy Sadowne mieszkało 861 dzieci w wieku 2-15 lat. Na 1000 mieszkańców przypadało 142,1 dzieci. W miejscowościach gminnych wskaźnik ten zawierał się w przedziale od 53,3 w Grabinach do 199,0 w sołectwie Sojkówek. W 12 miejscowościach liczba dzieci na 1000 mieszkańców była niższa niż średnio w całej gminie. Poza Grabinami były to następujące sołectwa: Bojewo (74,3), Kołodziej (111,1), Krupińskie (121,6), Morzyczyn Włociański (119,8), Morzyczyn Włoki (139,4), Ocięte (141,6), Płatkownica (128,4), Sokółka (117,6), Szynkarzyzna (134,6), Zalesie (121,8) oraz Zarzetka (133,3). W znacznie lepszej sytuacji demograficznej znajdowały się sołectwa, w których liczba dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców była wyższa niż średnia dla całej gminy, a w szczególności były to sołectwa: Sojkówek (199,0), Kolonia Złotki (196,4) oraz Sadoleś (172,5).

Tabela 10 Liczba dzieci w wieku 2-15 lat w gminie Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Liczba dzieci w wieku 2-15 lat	Liczba dzieci w wieku 2-15 lat na 1000 mieszkańców
Bojewo	148	74,3
Grabiny	150	53,3
Kolonia Złotki	112	196,4
Kołodział	198	111,1
Kołodział Rybie	131	145,0
Krupiński	74	121,6
Morzyczyn Włociański	192	119,8
Morzyczyn Włoki	373	139,4
Ocięte	346	141,6
Orzełek	239	154,8
Płatkownica	257	128,4
Raźny	82	158,5
Sadoleś	313	172,5
Sadowne	1 322	156,6
Sojkówek	206	199,0
Sokółka	425	117,6
Szynkarzyna	327	134,6
Wilczogęby	128	164,0
Zalesie	197	121,8
Zarzetka	195	133,3
Zieleniec	354	152,5
Złotki	289	145,3
Razem	861	142,1

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

3.3.2. Pomoc społeczna

Świadczenia GOPS w gminie Sadowne

W 2016 roku na terenie gminy Sadowne świadczone różne usługi z zakresu pomocy społecznej. Jednym z rodzajów pomocy jest wsparcie finansowe w postaci zasiłków opiekuńczych, świadczeń pielęgnacyjnych lub świadczeń społecznych. Pomoc społeczna może także polegać na finansowaniu składek zdrowotnych i społecznych. Ten ostatni rodzaj pomocy nie dotyczy mieszkańców gminy. W całej gminie zasiłki dla opiekunów wypłacono 4 osobom. Świadczenia opiekuńcze dotyczyły 180 rodzin i łącznie 188 osób. Świadczenia rodzinne miały większy zasięg, dotyczyły blisko 500 rodzin, a w nich łącznie 882 osób.

Tabela 11. Świadczenia pomocy społecznej w gminie Sadowne w 2016 roku

Rodzaj pomocy społecznej	Liczba rodzin	Liczba świadczeniobiorców
Zasiłki dla opiekuna	4	4
Pomoc finansowa do świadczeń pielęgnacyjnych	2	2
Świadczenia opiekuńcze	180	188
Świadczenia rodzinne	493	882
Składki społeczne	0	0
Składki zdrowotne	0	0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W 2015 roku w całej gminie Sadowne 732 osoby korzystały z pomocy społecznej, stanowiąc 12,1% ogółu ludności w gminie. Ze świadczeń rodzinnych korzystała większa grupa mieszkańców (777 osób) stanowiąc 12,8% ogółu ludności gminy Sadowne. Pomoc z funduszu alimentacyjnego docierała do 57 osób łącznie (0,9%).

W 11 sołectwach odsetek osób korzystających z pomocy społecznej był wyższy niż 12,1% czyli wyższy niż średnio w całej gminie. Wśród tych sołectw wyróżniały się Złotki Kolonie, gdzie ponad 23% mieszkańców otrzymuje pomoc społeczną, Sadoleś (ponad 20%) oraz Orzełek (18,4%). Najlepsza sytuacja dotyczyła sołectwa Grabiny, Płatkownica,

Sadowne, Wilczogęby oraz Zarzetka, gdzie odsetek ten był niższy niż 10%. Jednocześnie w ponad 15 sołectwach udział osób korzystających ze świadczeń rodzinnych w ogólnej liczbie mieszkańców był wyższy niż średnio w gminie, a aż 9 razy były to te same sołectwa, w których udział osób korzystających z pomocy społecznej był wyższy niż w Sadownem. Największym udziałem osób korzystających ze świadczeń rodzinnych charakteryzowało się sołectwo Sadoleś (23,6%), Wilczogęby (20,3%) oraz Krupińskie (18,9%). W przypadku pierwszego sołectwa widać wyraźnie nawarstwianie się zjawisk (korzystanie z pomocy społecznej oraz dodatkowo korzystanie ze świadczeń rodzinnych), w przypadku sołectwa Wilczogęby – udział osób korzystających z pomocy społecznej był jednym z niższych w całej gminie.

Nie we wszystkich sołectwach mieszkają osoby korzystające z funduszu alimentacyjnego. Pomoc ta dotyczy mieszkańców 14 jednostek, a w 9 z nich udział takich osób jest wyższy niż średnio w całej gminie. Najwyższy udział zaobserwowano w sołectwie Zalesie (3,0%), Krupińskie (2,7%) oraz Orzełek (2,5%).

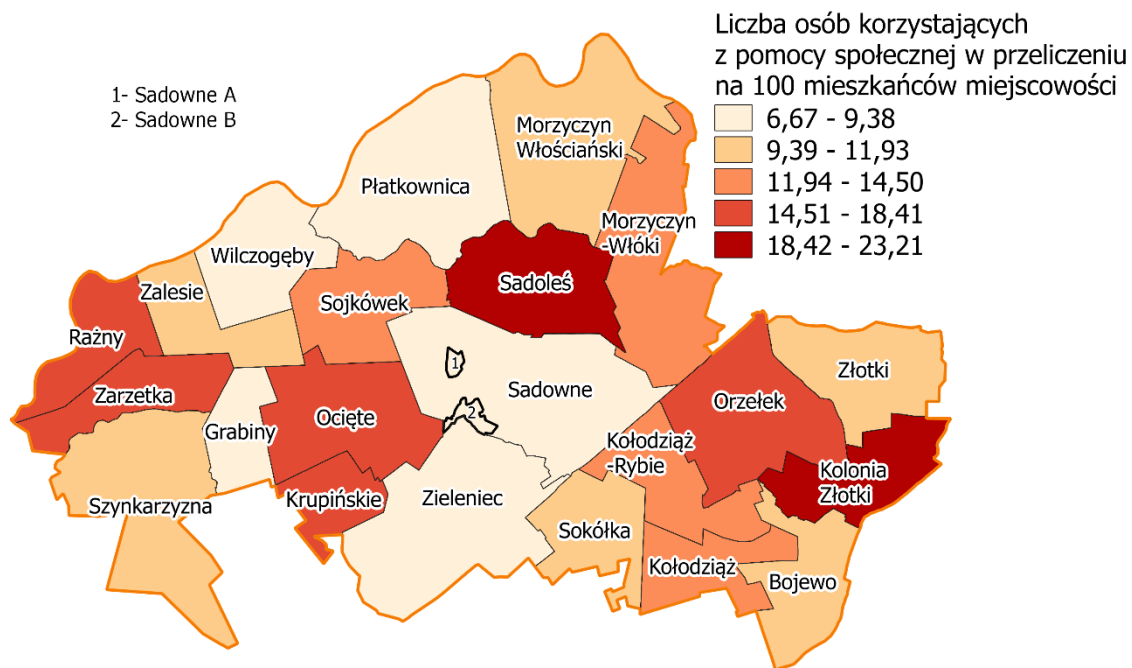
Biorąc pod uwagę osoby korzystające z pomocy społecznej, korzystające ze świadczeń rodzinnych oraz funduszu alimentacyjnego, na uwagę zasługuje sytuacja w trzech sołectwach – Sadoleś, Orzełek i Krupińskie, gdzie wartości aż dwóch wskaźników były jednymi z najwyższych w całej gminie.

Tabela 12. Świadczenia GOPS na terenie gminy Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem	Liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych	Udział osób korzystających ze świadczeń rodzinnych w ludności ogółem	Liczba osób korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	Udział osób korzystających z funduszu alimentacyjnego w ludności ogółem
Bojewo	17	11,5	19	12,8	0	0,0
Grabiny	10	6,7	24	16,1	0	0,0
Kołodział	27	13,6	26	13,1	0	0,0
Kołodział-Rybie	19	14,5	6	4,6	0	0,0
Krupińskie	12	16,2	14	18,9	2	2,7
Morzyczyn	20	10,4	15	7,8	2	1,0
Włociański						
Morzyczyn-Włóki	48	12,9	58	15,5	0	0,0
Ocięte	60	17,3	59	17,1	2	0,6
Orzełek	44	18,4	38	15,9	6	2,5
Płatkownica	22	8,6	33	12,8	2	0,8
Raźny	14	17,1	2	2,4	0	0,0
Sadoleś	64	20,4	74	23,6	5	1,6
Sadowne	112	8,5	125	19,5	15	1,1
Sojkówek	27	13,1	37	18,0	2	1,0
Sokołka	45	10,6	36	8,5	4	0,9
Szynkarzyzna	39	11,9	48	14,7	2	0,6
Wilczogęby	12	9,4	26	20,3	0	0,0
Zalesie	23	11,7	21	10,7	6	3,0
Zieleniec	28	7,9	21	5,9	3	0,8
Zarzetka	33	16,9	36	18,5	2	1,0
Złotki	30	10,4	41	14,2	4	1,4
Złotki-Kol.	26	23,2	18	16,1	0	0,0
Razem:	732	12,1	777	12,8	57	0,9

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

Rysunek 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

Bezpłatne dożywianie dzieci

W 2016 roku z bezpłatnego dożywiania na terenie gminy Sadowne korzystało 185 dzieci. Najwięcej takiej pomocy świadczone na terenie sołectwa Sadowne i Sadoleś. W pierwszym przypadku z dożywiania korzystało 35 dzieci, stanowiąc 18,9% wszystkich takich dzieci w gminie. W drugim sołectwie pomoc otrzymało 22 dzieci, czyli 11,9% wszystkich dzieci korzystających z dożywiania. W pięciu sołectwach pomocą objęto od 5 do 10% wszystkich dzieci otrzymujących bezpłatne dożywianie w Sadownem (Ocięte, Orzełek, Szykarzyna, Zalesie i Zarzетка). W 15 sołectwach pomoc miała bardzo niewielki zasięg, dotyczyła maksymalnie 8 dzieci w sołectwie. Z dożywiania najrzadziej korzystały dzieci z sołectwa Rażny i Złotki (po 2 osoby).

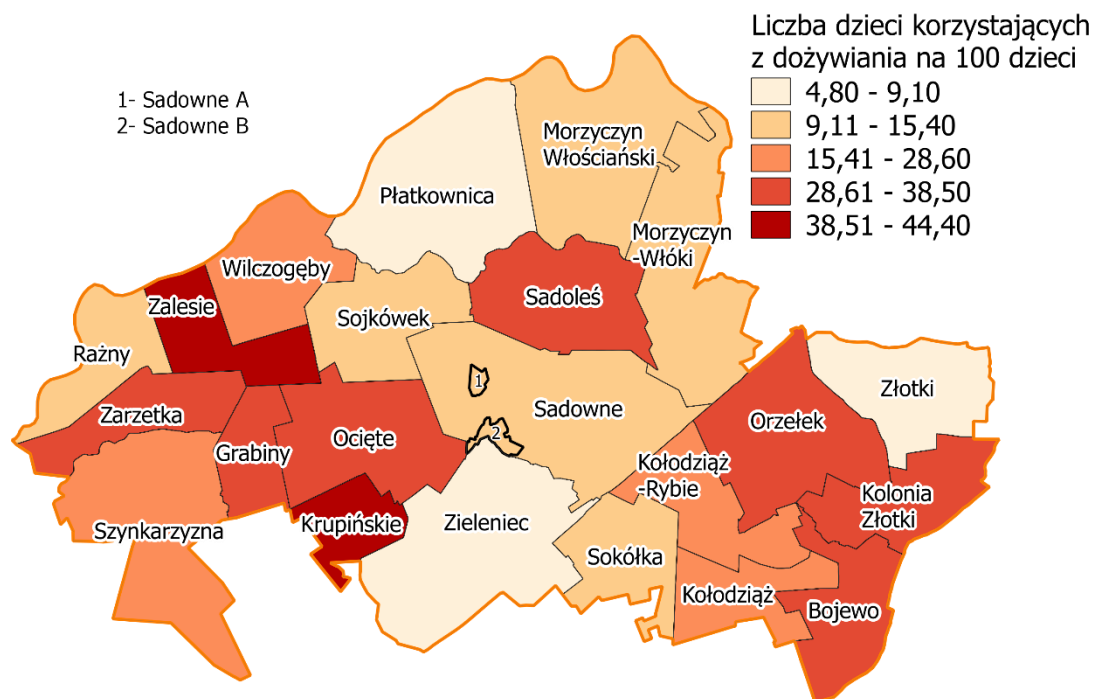
Tabela 13. Dzieci korzystające z bezpłatnego dożywiania w gminie Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Liczba dzieci	Udział %	Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 100 dzieci
Bojewo	4	2,2	36,4
Grabiny	3	1,6	37,5
Kolonia Złotki	7	3,8	31,8
Kołodziej	6	3,2	27,3
Kołodziej Rybie	5	2,7	26,3
Krupińskie	4	2,2	44,4
Morzyczyn Włociański	3	1,6	13,0
Morzyczyn Włoki	8	4,4	15,4
Ocięte	16	8,6	32,7
Orzełek	13	7,0	35,1
Płatkownica	3	1,6	9,1
Rażny	2	1,1	15,4
Sadoleś	22	11,9	34,4
Sadowne	35	18,9	10,6

Sojkówek	5	2,7	12,2
Sokółka	7	3,8	14,3
Szynkarzyna	10	5,4	22,2
Wilczogęby	6	3,2	28,6
Zalesie	10	5,4	41,7
Zarzetka	10	5,4	38,5
Zieleniec	4	2,2	7,4
Złotki	2	1,1	4,8
Razem	185	100,0	21,8

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

Rysunek 3. Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 100 dzieci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

W całej gminie Sadowne na 100 dzieci przypadało ponad 21 dzieci korzystających z dożywiania. W 13 sołectwach wskaźnik ten miał wyższą wartość, a najwyższą w sołectwie Krupińskie (44,4) i nieznacznie niższą w Zalesiu (41,7). Najmniejszy odsetek dzieci korzystających z dożywiania zaobserwowano w Złotkach (4,8), Zieleńcu (7,4) oraz Płatkownicy (9,1).

Inne aspekty pomocy społecznej

Na terenie gminy Sadowne w 2016 roku mieszkało 9 dzieci objętych wsparciem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Dzieci te pochodziły z czterech sołectw, w tym 5 z sołectwa Sadowne, w którym problem najbardziej widoczny jest w obrębie ul. Wiejskiej (2 dzieci). Troje dzieci pochodziło z Sołectwa Morzyczyn Włociański. Również 9 dzieci objętych było pieczę zastępczą, troje pochodziło z sołectwa Złotki, dwoje z sołectwa Morzyczyn Włóki i po jednym z sołectwa Bojewo, Ocięte, Sadowne – ul. Słoneczna oraz Zieleniec. Pieczę zastępczą objęte były również wychowankowie pełnoletni – łącznie 5 osób, głównie z sołectwa Szynkarzyna (2 osoby) oraz po jednej osobie w sołectwach Ocięte, Orzełek oraz Złotki.

Pieczą kuratorską objęto łącznie 51 dzieci w całej gminie Sadowne. Po 6 dzieci pochodziło z sołectwa Sokółka i Szynkarzyna, po 5 z sołectwa Ocięte i Sadowne z obrębem ul. Leśnej. W 6 sołectwach problem pieczy kuratorskiej nie wystąpił.

Reasumując w przypadku pięciu sołectw wystąpiły dwa wyżej opisane zjawiska (Morzyczyn Włociański, Morzyczyn Włoki, Orzełek, Sadowne – ul. Słoneczna, Szynkarzyna). W przypadku sołectwa Złotki i Ocięte wystąpiły trzy zjawiska, a wśród mieszkańców sołectwa Złotki zaobserwowano występowanie wszystkich zjawisk i form wsparcia opisanych wyżej.

Tabela 14. Pomoc społeczna w gminie Sadowne w 2016 roku

Miejscowość	Dzieci objęte wsparciem PCPR	Dzieci objęte pieczą kuratorską	Dzieci objęte pieczą zastępczą	Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej
Bojewo			1	
Grabiny		3		
Kołodział		4		
Morzyczyn Włociański	3	3		
Morzyczyn Włoki		4	2	
Ocięte		5	1	1
Orzełek		1		1
Płatkownica		5		
Sadowne – ul. Słoneczna	1		1	
Sadowne – Plac Kościelny		2		
Sadowne – ul. Wiejska	2			
Sadowne – ul. Prymasa Wyszyńskiego	1			
Sadowne – ul. Leśna		5		
Sadowne – ul. Armii Krajowej	1			
Sojkówek		2		
Sokółka		6		
Szynkarzyna		6		2
Zieleniec			1	
Złotki	1	5	3	1
Razem	9	51	9	5

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

3.3.3. Niepełnosprawność

Szczególną grupą mieszkańców są osoby niepełnosprawne, w tym dzieci. Na terenie gminy Sadowne w 2015 roku mieszkało łącznie 13 dzieci ze orzeczeniem niepełnosprawności. Dzieci te pochodziły z 9 sołectw. W 8 sołectwach było po jednym dziecku, natomiast na terenie Sadownego mieszkało 5 takich dzieci, w tym dwoje przy ul. Wiejskiej.

Tabela 15. Liczba dzieci niepełnosprawnych w gminie Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Liczba dzieci niepełnosprawnych	Udział dzieci niepełnosprawnych w ogólnej liczbie dzieci
Bojewo	1	9,1%
Grabiny	0	0,0%
Kolonia Złotki	0	0,0%
Kołodział	1	4,5%
Kołodział Rynie	0	0,0%
Krupińskie	0	0,0%
Morzyczyn Włociański	0	0,0%
Morzyczyn Włoki	0	0,0%
Ocięte	1	2,0%
Orzełek	1	2,7%
Płatkownica	0	0,0%

Rażny	0	0,0%
Sadoleś	0	0,0%
Sadowne – ul. Wiejska	2	2,4%
Sadowne – u. Bohaterów 1939 r	1	
Sadowne – ul. Prymasa Wyszyńskiego	1	
Sadowne – ul. Targowa	1	
Sojkówek	0	0,0%
Sokółka	1	2,0%
Szynkarzyna	0	0,0%
Wilczogęby	0	0,0%
Zalesie	0	0,0%
Zarzetka	1	3,8%
Zieleniec	1	1,9%
Złotki	1	2,4%
Razem	13	1,5%

Źródło: Urząd gminy Sadowne

3.3.4. Niebieskie karty

W 2015 roku na terenie gminy Sadowne założono łącznie 16 niebieskich kart. Problem przemocy domowej zaobserwowano w 9 sołectwach. W tej grupie wyróżniało się sołectwo Sokółka, gdzie założono 3 karty. W pozostałych 8 sołectwach założono po dwie (Morzyczyn Włociański, Morzyczyn Włoki, Ocięte, Sadowne, Zalesie) lub jedną kartę (Kołodziej, Płatkownica, Zarzetka). W pozostałych 13 sołectwach nie została założona ani jedna niebieska karta.

Tabela 16. Liczba założonych Niebieskich w gminie Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Liczba założonych Niebieskich kart	Liczba kart na 100 mieszkańców
Bojewo	0	0,0
Grabiny	0	0,0
Kolonia Złotki	0	0,0
Kołodziej	1	0,5
Kołodziej Rynie	0	0,0
Krupińskie	0	0,0
Morzyczyn Włociański	2	1,0
Morzyczyn Włoki	2	0,5
Ocięte	2	0,6
Orzełek	0	0,0
Płatkownica	1	0,4
Rażny	0	0,0
Sadoleś	0	0,0
Sadowne	2	0,2
Sojkówek	0	0,0
Sokółka	3	0,7
Szynkarzyna	0	0,0
Wilczogęby	0	0,0
Zalesie	2	1,0
Zarzetka	1	0,5
Zieleniec	0	0,0
Złotki	0	0,0
Razem	16	0,2

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem

Średnio w całej gminie w przeliczeniu na 100 osób wydano 0,2 karty w odniesieniu do mieszkańców całej gminy lub 0,4 w odniesieniu do liczby mieszkańców sołectw, w których zostały założone karty). Największe nasilenie problemu przemocy domowej wystąpiło wśród mieszkańców Zalesia i Morzyczyna Włociańskiego, gdzie na 100 mieszkańców przypadała jedna niebieska karta. Nieznacznie tylko lepiej było wśród mieszkańców Sokółki

(0,7). Wśród wszystkich sołectw, w których założono niebieskie karty najlepsza sytuacja panowała w sołectwie Sadowne (0,2).

3.3.5. Bezpieczeństwo mieszkańców

W 2015 roku w gminie Sadowne miało miejsce 129 przestępstw, czyli ponad 2 przestępstwa na 100 mieszkańców. Najwięcej przestępstw zarejestrowano na terenie sołectwa Sadowne (38 przestępstw), poza tym sołectwem uwagę zwracają dwie jednostki – sołectwo Sokółka i Sadoleś, gdzie zarejestrowano odpowiednio 13 i 10 przestępstw. W 8 jednostkach liczba przestępstw na 100 mieszkańców była wyższa niż średnio w całej gminie. Do sołectw tych zaliczyć należy: Bojewo, Kołodziej, Sadoleś, Sadowne, Sojkówek, Sokółkę, Szynkarzynę oraz Zarzetkę. Najwięcej przestępstw na 100 mieszkańców miało miejsce w sołectwie Sadoleś (3,2), a w dalszej kolejności w sołectwie Kołodziej (3,0). Nieznacznie tylko lepiej było w sołectwie Sadowne (2,9) oraz Szynkarzyna (2,8) i Bojewo (2,7). Najbardziej bezpiecznymi jednostkami w gminie Sadowne były sołectwa Grabiny i Kolonia Złotki, gdzie w 2015 roku nie zarejestrowano żadnych przestępstw.

Tabela 17. Poziom bezpieczeństwa w gminie Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Liczba przestępstw	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców
Bojewo	4	2,7
Grabiny	0	0,0
Kolonia Złotki	0	0,0
Kołodziej	6	3,0
Kołodziej Rybie	1	0,8
Krupińskie	1	1,4
Morzyczyn Włociański	3	1,6
Morzyczyn Włoki	6	1,6
Ocięte	6	1,7
Orzełek	4	1,7
Płatkownica	4	1,6
Raźny	1	1,2
Sadoleś	10	3,2
Sadowne	38	2,9
Sojkówek	5	2,4
Sokółka	13	3,1
Szynkarzyna	9	2,8
Wilczogęby	1	0,8
Zalesie	1	0,5
Zarzetka	5	2,6
Zieleniec	6	1,7
Złotki	5	1,7
Razem	129	2,1

Źródło: Posterunek Policji w Sadownem

3.3.6. Organizacje pozarządowe

W gminie Sadowne funkcjonuje 10 organizacji pozarządowych posiadających wpis w Starostwie Powiatowym w Węgrowie. W grupie tej znajduje się 7 organizacji związanych ze sportem:

- Klub Sportowy „Wicher” Sadowne
- Sadowieński Klub Rowerowy Uczniowski Klub Sportowy w Sadownem
- Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” w Orzełku
- Uczniowski Klub Sportowy „Dystans” w Kołodzieju
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy w Sadownem
- Uczniowski Klub Sportowy” Grabiny”

- Uczniowski Klub Sportowy przy Liceum Ogólnokształcącym w Sadownem.

Cztery z powyższych klubów działalność prowadzą na terenie Sołectwa Sadowne, pozostałe 3 w sołectwie Orzełek, Kołodziej i Grabiny.

Poza działalnością sportową i rekreacyjną organizacje pozarządowe w gminie Sadowne związane są z oświatą, tożsamością lokalną oraz życiem wiejskim. Organizacje te to:

- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Działam”
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sadowieńskiej
- Koło Gospodyń Wiejskich.

Ponadto na terenie gminy Sadowne funkcjonują stowarzyszenia rozwoju wsi (Płatkownica, Zieleniec, Sadoleś, Szynkarzyna, Orzełek i Złotki). Inną działalność prowadzi Przemysłowe Stowarzyszenie „Wszyscy razem” w Kołodziej. Dodatkowo w gminie funkcjonuje 8 jednostek ochotniczych straży pożarnych (Sadowne, Zalesie, Morzyczyn Włociański, Szynkarzyna, Wilczogęby, Morzyczyn Wólki, Sokółka, i Zieleniec).

3.3.7. Frekwencja wyborcza

W całej gminie Sadowne najwyższa frekwencja dotyczyła Wyborów Samorządowych w 2014 roku i wyniosła 55,76%. Nieznacznie niższa była w drugiej turze wyborów prezydenckich w 2015 roku (54,54%). Niższym zainteresowaniem cieszyła się pierwsza tura tych wyborów (45,50%) oraz wybory do Sejmu i Senatu w 2014 roku (46,12%). Zdecydowanie mniejszą aktywność wyborczą wywołały wybory do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku (17,32%), a zdecydowanie najmniejszą referendum ogólnokrajowe z 2015 roku (5,02%).

Gmina Sadowne podzielona jest na 6 okręgów wyborczych, z czego jeden obejmuje całe sołectwo Sadowne, pozostałe okręgi obejmują więcej sołectw. Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wymienione wybory w 2014 i 2015 roku, za najbardziej aktywne w tym zakresie należy uznać sołectwo Sadowne. Jego mieszkańcy charakteryzowali się wyższym niż średnie w całej gminie zainteresowaniem wyborami. W okręgu wyborczym obejmującym sołectwa Morzyczyn Włociański, Morzyczyn Wólki, Kocielnik oraz Sadoleś w trzech wyborach uzyskano wyższą frekwencję niż średnia w całej gminie (wybory do Sejmu i Senatu w 2015 roku oraz obie tury wyborów prezydenckich w 2015 roku). W okręgu, w którym znalazły się sołectwa Grabiny, Rażny, Szynkarzyna Zarzetka oraz Zalesie, w dwóch przypadkach frekwencja była wyższa niż średnia (wybory do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku i referendum krajowe w 2015 roku). Znacznie mniejszą aktywnością wyborczą wykazali się mieszkańcy sołectwa Krupińskie, Ocięte, Płatkownica, Sojkówek, Wilczogęby, Zieleniec, Kołodziej, Kołodziej Rybie, Bojowo i Sokółka. W tych sołectwach jedynie w jednych wyborach uzyskano wyższą frekwencję niż średnia dla całej gminy. Najniższą aktywnością wyborczą charakteryzował się okręg obejmujący sołectwa Orzełek, Złotki i Kolonia Złotki. We wszystkich wyborach w 2014 i 2015 roku frekwencja w tych sołectwach była niższa niż średnia dla całej gminy, a w przypadku 5 z 6 wyborów była najniższa w całej gminie.

Tabela 18. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Sadowne

		2014		2015			
		Wybory do Parlamentu Europejskiego	Wybory samorządowe	Referendum ogólnokrajowe	Wybory do Sejmu i Senatu	Wybory Prezydenta RP	
						I tura	II tura
Gmina Sadowne	Liczba uprawnionych	4 954	4 943	4 902	4 954	4 952	4 952

		2014		2015			
		Wybory do Parlamentu Europejskiego	Wybory samorządowe	Referendum ogólnokrajowe	Wybory do Sejmu i Senatu	Wybory Prezydenta RP	
						I tura	II tura
	Liczba wydanych kart	858	2 756	246	2 255	2 253	2 701
	Frekwencja (%)	17,32	55,76	5,02	46,12	45,50	54,54
Sadowne	Liczba uprawnionych	1 068	1 063	1 057	1 062	1 068	1 068
	Liczba wydanych kart	246	641	68	575	549	656
	Frekwencja (%)	23,03	60,30	6,43	54,14	51,40	61,42
Krupińskie, Ocięte, Płatkownica, Sojkówek, Wilczogęby, Zieleniec	Liczba uprawnionych	1112	1 107	1 090	1 090	1 106	1 106
	Liczba wydanych kart	189	606	50	504	481	598
	Frekwencja (%)	17,00	54,74	4,59	46,24	43,49	54,07
Grabiny, Rażny, Szynkarzyna, Zarzetka, Zalesie	Liczba uprawnionych	789	784	787	783	789	789
	Liczba wydanych kart	142	409	49	338	352	395
	Frekwencja (%)	18,00	52,17	6,23	43,17	44,61	50,07
Kołodziej, Kołodziej Rybie, Bojowo, Sokółka	Liczba uprawnionych	786	779	768	756	780	780
	Liczba wydanych kart	104	461	26	312	333	426
	Frekwencja (%)	13,23	59,18	3,39	41,27	42,69	54,52
Morzyczyn Włociański, Morzyczyn Włoki, Kocielnik, Sadoleś	Liczba uprawnionych	707	713	702	701	707	707
	Liczba wydanych kart	115	380	33	341	331	381
	Frekwencja (%)	16,27	53,30	4,7	48,64	46,82	53,89
Orzełek, Złotki, Kolonia Złotki	Liczba uprawnionych	492	497	498	497	502	502
	Liczba wydanych kart	62	259	20	185	207	245
	Frekwencja (%)	12,60	52,11	4,02	37,22	41,24	48,80

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

3.3.8. Edukacja

W gminie Sadowne w 2016 roku mieszkało 707 uczniów pobierających naukę na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i średnim. Dodatkowo 50 dzieci znajdowało się pod opieką w przedszkolu. Uczniowie szkoły średniej stanowili niewiele ponad 10% wszystkich uczniów (bez przedszkola). Uczniowie gminy Sadowne pobierają naukę w następujących placówkach:

- Przedszkole w Sadownem,
- Szkoła Podstawowa w Sadownem,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Grabiny,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kołodzianku,
- Gimnazjum w Sadownem.

Dzieci korzystające z edukacji przedszkolnej w Sadownem pochodziły z 13 sołectw, a największą grupę stanowiły dzieci z sołectwa Sadowne (23 osoby). Z sołectwa Sojkówek i Zieleniec pochodziło po 5 dzieci, z Morzyczyna Włóki i Sokółki po 3 dzieci, z sołectwa Ocięte, Płatkownica i Sadoleś – po 2 dzieci, a z pozostałych 5 sołectw pochodziło po jednym dziecku (Bojewo, Kołodzianek, Morzyczyn Włociański, Rażny, Wilczogęby).

Szkoła Podstawowa w Sadownem obsługiwała w 2016 roku uczniów pochodzących przeważnie z sołectwa Sadowne, ale również z 15 innych sołectw. Zespół Szkolno-Przedszkolny (Grabiny) obsługiwał dzieci z 6 sołectw, głównie z Szykarzyny (20 dzieci) oraz Zalesia (9 dzieci). Łącznie w Zespole uczyło się 45 uczniów z gminy Sadowne.

Na terenie gminy działają dwie niepubliczne szkoły podstawowe (Orzełek i Kołodzianek). W 2016 roku obsługiwały łącznie 66 uczniów. W Szkole w Orzełku edukację podejmowały dzieci z sołectwa Orzełek (20 uczniów) i Złotki i Kolonia Złotki. Druga szkoła miała większy zasięg oddziaływania, naukę w niej podjęło 41 uczniów z 4 sołectwa – Bojewo, Kolonia złotki, Kołodzianek i Kołodzianek rybie.

Edukację na poziomie gimnazjalnym uczniowie w gminie Sadowne mogli podjąć na terenie jednego gimnazjum – Gimnazjum w Sadownem. Łącznie uczyło się w nim 228 uczniów prawie z całej gminy (z wyjątkiem sołectwa Rażny, Wilczogęby oraz Złotki).

Tabela 19. Liczba uczniów poszczególnych szkół w gminie Sadowne w 2016 roku

Miejscowość	Przedszkole	SP Sadowne	ZSP Grabiny	NSP Orzełek	NSP Kołodzianek	Gimnazjum Sadowne
Bojewo	1				11	1
Grabiny			3			3
Kolonia Złotki				3	3	4
Kołodzianek	1	1			15	5
Kołodzianek Rybie					12	5
Krupińskie		4				1
Morzyczyn Włociański	1	6				3
Morzyczyn Włóki	3	13				10
Ocięte	2	24				11
Orzełek				20		8
Płatkownica	2	16				7
Rażny	1	2	5			
Sadoleś	3	34				11
Sadowne	23	109				46
Sojkówek	5	18				10
Sokółka	3	27				9
Szykarzyna		1	20			13
Wilczogęby	1	14	4			
Zalesie		1	9			11

Miejscowość	Przedszkole	SP Sadowne	ZSP Grabiny	NSP Orzełek	NSP Kołodziej	Gimnazjum Sadowne
Zarzetka			4			7
Zieleniec	5	25				4
Złotki		0		2		
RAZEM	50	295	45	25	41	228

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W 2016 roku na terenie gminy Sadowne w szkołach średnich uczyło się łącznie 73 uczniów. Najwięcej uczniów pochodziło z Sołectwa Sadowne (21), w pozostałych sołectwach było to po mniej niż 7 osób. W dwóch jednostkach nie było żadnego ucznia na tym poziomie edukacji (Bojewo, Złotki). W tym samym czasie 50 uczniów uzyskało wykształcenie średnie. Największa taka grupa pochodziła z sołectwa Sadowne (12 osób), a w 8 sołectwach nie było żadnych absolwentów szkół średnich. Poza sołectwem Bojewo i Złotki były to Grabiny, Orzełek, Sadoleś, Sojkówek, Sokółka oraz Szynkarzyna. W tej grupie łącznie 13 osób kontynuuje naukę w szkole średniej, ale w niższych klasach. Jednocześnie w 2016 roku w gminie Sadowne liczba osób z wykształceniem średnim zwiększyła się o 49 osób. Jedna osoba, która ukończyła szkołę średnią nie zdała egzaminu maturalnego.

Tabela 20. Liczba uczniów w szkole średniej w gminie Sadowne w 2016 roku

Miejscowość	Liczba uczniów w szkole średniej	Liczba uczniów, którzy uzyskali wykształcenie średnie	Liczba uczniów, którzy zdali maturę
Bojewo	0	0	0
Grabiny	1	0	0
Kolonia Złotki	2	1	1
Kołodziej	2	2	2
Kołodziej Rynie	3	2	2
Krupińskie	3	2	2
Morzyczyn Włóściański	1	1	1
Morzyczyn Włóki	3	3	3
Ocięte	5	5	5
Orzełek	2	0	0
Płatkownica	4	4	4
Raźny	3	4	4
Sadoleś	4	0	0
Sadowne	21	12	12
Sojkówek	2	0	0
Sokółka	1	0	0
Szynkarzyna	3	0	0
Wilczogęby	6	3	3
Zalesie	2	6	6
Zarzetka	4	4	3
Zieleniec	1	1	1
Złotki	0	0	0
Razem	73	50	49

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Na koniec roku szkolnego 2015/2016 uczniowie poszczególnych szkół podstawowych przystępowali do sprawdzianu VI-klasisty. Uzyskane wyniki były zróżnicowane. W części z języka polskiego uczniowie dwóch szkół uzyskali wynik wyższy niż średnia dla obszarów wiejskich w Polsce. Byli to uczniowie ZSP w Grabinach (75,6%) oraz NSP w Orzełku (73,3%). Najniższe wyniki osiągnęli uczniowie NSP w Kołodzieju (60,0%).

Znacznie trudniejszy okazał się sprawdzian w części z języka angielskiego. Średnia dla uczniów z obszarów wiejskich w Polsce wyniosła 48,8%. Uczniowie żadnej ze szkół nie przekroczyli tej wartości, a najwyższe wyniki uzyskali uczniowie ZSP w Grabinach (59,3%).

Najgorzej sprawdzian z języka polskiego napisali uczniowie NSP w Orzełku zdobywając średnio 31%.

Wyniki z części matematycznej były podobnie zróżnicowane jak z języka polskiego. Średnia dla obszarów wiejskich w Polsce wyniosła 51%, a uczniowie szkół w gminie Sadowne uzyskali wynik wyższy, a najwyższy był wśród uczniów ZSP w Grabinach (65%). Najniższe umiejętności w zakresie matematyki wykazali uczniowie NSP w Kołodzianiu (37%).

Reasumując sprawdzian VI-klasisty okazał się największym wyzwaniem dla uczniów NSP w Kołodzianiu. Uczniowie Ci uzyskali najniższe wyniki wśród wszystkich szkół podstawowych w gminie Sadowne, a także wyniki niższe niż średnio na uczniów pochodzących z obszarów wiejskich w Polsce.

Tabela 21. Wyniki sprawdzianu VI-klasisty w gminie Sadowne w 2016 roku

Przedmiot	Jednostka	Wynik
Język polski	SP w Sadownem	63,6
	ZSP w Grabinach	75,6
	NSP w Orzełku	73,3
	NSP w Kołodzianiu	60,0
	Ogółem obszary wiejskie w Polsce	69,0
Język angielski	SP w Sadownem	49,2
	ZSP w Grabinach	59,3
	NSP w Orzełku	31,0
	NSP w Kołodzianiu	48,8
	Ogółem obszary wiejskie w Polsce	66,0
Matematyka	SP w Sadownem	58,8
	ZSP w Grabinach	65,0
	NSP w Orzełku	56,7
	NSP w Kołodzianiu	37,0
	Ogółem obszary wiejskie w Polsce	51,0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Uczniowie Gimnazjum w Sadownem w roku szkolnym 2015/2016 przystąpili do egzaminu gimnazjalnego. Egzamin ten obejmował 7 przedmiotów, w tym język angielski na poziomie podstawowym i rozszerzonym oraz język rosyjski na poziomie podstawowym. Uczniowie gimnazjum w trzech przedmiotach uzyskali wyniki wyższe niż średnia dla obszarów wiejskich w Polsce. Były to przyroda (różnica 3,3 pkt%), język angielski podstawowy (różnica 3,3 pkt%) oraz język angielski na poziomie rozszerzonym (różnica 3,1 pkt%). Język polski, historia oraz matematyka, to przedmioty, w których uczniowie gminy Sadowne wykazali się takim samym poziomem wiedzy jak uczniowie innych obszarów wiejskich w kraju. Najtrudniejszy okazał się egzamin z języka rosyjskiego (poziom podstawowy), z którego uczniowie gminy Sadowne uzyskali średnio 48,8%, a uczniowie z obszarów wiejskich w Polsce średnio 60%.

Tabela 22 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum w Sadownem w 2016 roku

Przedmiot	Średni wynik szkoły	Średni wynik na obszarach wiejskich
Język polski	66,7	67,0
Historia	55,1	55,0
Matematyka	47,0	47,0
Przyroda	52,3	49,0
Język angielski podstawowy	61,3	58,0
Język angielski rozszerzony	41,1	38,0
Język rosyjski podstawowy	48,8	60,0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Uczniowie ZSP w Sadownem uzyskali wysokie wyniki z egzaminu maturalnego w 2016 roku. Jednak z języka polskiego średni wynik sadowieńskich uczniów był niższy niż średni wynik w całym kraju i wyniósł 55% (o 6 pkt% mniej). Z pozostałych przedmiotów

były wyższe niż w całym kraju, a największa różnica dotyczyła egzaminu maturalnego z matematyki – uczniowie w gminie Sadowne uzyskali średnio 55%, a uczniowie w całym kraju jedynie 31.%.

Tabela 23. Wyniki egzaminu maturalnego w ZSP w Sadownem w 2016 roku

Przedmiot	Średni wynik szkoły	Średni wynik w Polsce
Język polski	55,0	61,0
Matematyka	55,0	31,0
Język angielski	62,0	55,0
Język rosyjski	67,0	57,0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Wśród uczniów szkół w gminie Sadowne problemy wychowawcze mają niewielki zasięg. Liczba uczniów niepromowanych we wszystkich szkołach wyniosła w 2015 roku 6, natomiast w 2016 roku zmniejszyła się do 2. Trudno jednak wskazać na konkretne tendencje. W 2015 roku byli to uczniowie Szkoły Podstawowej w Sadownem, Zespołu Szkół w Grabinach oraz Gimnazjum w Sadownem. Pochodzili odpowiednio z sołectwa Sadowne (2 uczniów), Szykarzyny (3 uczniów) oraz z Sokółki (1 uczeń). W 2016 roku uczniowie niepromowani uczyli się w Gimnazjum w Sadownem i w Szkole Podstawowej w Sadownem, a pochodzili odpowiednio z sołectwa Grabiny i sołectwa Sadoleś.

Wypożyczenie szkół

Jednym z elementów wyposażenia szkół są stanowiska komputerowe. O ile stanowiska takie nie są istotne w przypadku edukacji przedszkolnej (korzystają z nich tylko opiekunowie), o tyle na wyższych etapach edukacji stanowią jeden z czynników jakości nauczania. Najlepszymi warunkami pod tym względem dysponowało Publiczne Gimnazjum w Sadownem (11,4 ucznia na 1 komputer). Na drugim miejscu znalazła się Szkoła Podstawowa w Sadownem (7,2). Co interesujące w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Sadownem na jeden komputer przypadało średnio blisko 5 uczniów, czyli mniej niż w wyżej wymienionym gimnazjum i szkole podstawowej. Również w dwóch szkołach niepublicznych wyposażenie w komputery jest gorsze niż w innych szkołach, w tym także podstawowych.

Tabela 24. Wyposażenie szkół w komputery z dostępem do Internetu w szkołach w gminie Sadowne w 2016 roku

Szkoła	Liczba komputerów z dostępem do Internetu	Liczba uczniów na 1 komputer
Przedszkole w Sadownem	1	50
Szkoła Podstawowa w Sadownem	41	7,2
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Grabinach	10	4,5
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku	11	2,3
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kołodziażu	15	2,7
Publiczne Gimnazjum w Sadownem	20	11,4
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Sadownem	15	4,9

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Biblioteki

Na terenie gminy Sadowne funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna z filiami w Zarzetcie, Kołodziażu i Morzyczynie Włościańskim. Oferuje ona mieszkańcom gminy zbiór ok. 50 000 woluminów. Na terenie biblioteki organizowane są również zajęcia stałe. Liczba aktywnych czytelników biblioteki w 2015 roku wyniosła 885, z czego z racji położenia instytucji ok. 40% stanowili mieszkańcy sołectwa Sadowne. Drugą grupę czytelników stanowili mieszkańcy sołectwa Zieleniec (10,4%). Najmniejszy udział mają mieszkańcy

sołectwa Kolonia Złotki (0,6%) oraz Krupińskie i Orzełek (po 0,7%). Na 100 mieszkańców przypadało średnio blisko 15 aktywnych czytelników. Tylko w czterech sołectwach odsetek ten był wyższy – w sołectwie Ocięte (15,6), Sadoleś (17,9), Sadowne (25,9) oraz Zieleniec (26,0). Najniższym poziomem czytelnictwa charakteryzowali się mieszkańcy sołectwa Kolonia Złotki (4,5%), Orzełek (2,5%) oraz Złotki (2,4%).

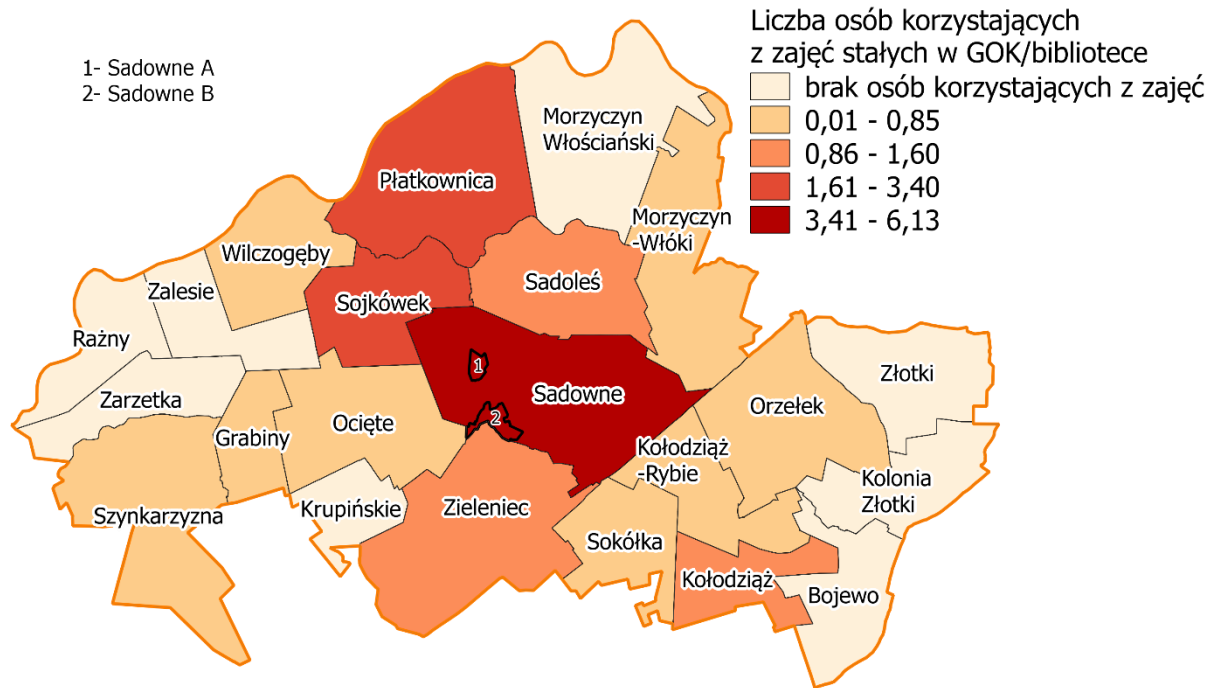
Liczba osób korzystających z zajęć organizowanych w bibliotece wyniosła w 2015 roku 122. Z zajęć takich korzystali mieszkańcy 14 sołectw, a najbardziej aktywni byli mieszkańcy Sadownego (6,1) Sojkówka (3,4) oraz Płatkownicy (3,1). W pozostałych sołectwach odsetek osób uczestniczących w zajęciach był znacznie mniejszy, a najmniejszy w Sokółce (0,5). Niskiemu poziomowi czytelnictwa towarzyszyło najczęściej również niskie zainteresowanie udziałem w zajęciach organizowanych na terenie biblioteki. Mieszkańcy 8 sołectw w 2015 roku nie uczestniczyli w zajęciach, jednocześnie cechował ich niski poziom czytelnictwa. Wyjątek stanowi jedynie sołectwo Rażny, gdzie żadna osoba nie uczestniczyła w zajęciach, ale odsetek osób korzystających z biblioteki był zbliżony do średniego w całej gminie.

Tabela 25. Czytelnicy biblioteki i udział w zajęciach stałych w bibliotece w gminie Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Liczba aktywnych czytelników biblioteki	Liczba aktywnych czytelników na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z zajęć stałych w bibliotece	Liczba osób korzystających z zajęć na 100 mieszkańców
Bojewo	15	10,1	0	0,0
Grabiny	15	10,1	1	0,7
Kolonia Złotki	5	4,5	0	0,0
Kołodział	21	10,6	2	1,0
Kołodział Rynie	16	12,2	1	0,8
Krupińskie	6	8,1	0	0,0
Morzyczyn Włociański	24	12,5	0	0,0
Morzyczyn Włoki	30	8,0	3	0,8
Ocięte	54	15,6	2	0,6
Orzełek	6	2,5	2	0,8
Płatkownica	33	12,8	8	3,1
Rażny	12	14,6	0	0,0
Sadoleś	56	17,9	5	1,6
Sadowne	343	25,9	81	6,1
Sojkówek	20	9,7	7	3,4
Sokółka	55	12,9	2	0,5
Szynkarzyna	17	5,2	2	0,6
Wilczogęby	17	13,3	1	0,8
Zalesie	18	9,3	0	0,0
Zarzetka	23	11,8	0	0,0
Zieleniec	92	26,0	5	1,4
Złotki	7	2,4	0	0,0
Razem	885	14,7	122	0,1

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 4. Liczba osób korzystających z zajęć stałych w GOK/ biblioteki na 100 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Gminy Sadowne

3.4. Sfera gospodarcza

3.4.1. Liczba podmiotów gospodarczych

W 2016 roku na terenie gminy Sadowne zarejestrowanych było 241 podmiotów gospodarczych, z czego 195 podmiotów miało status „aktywny” (80,9%). Najwięcej podmiotów zlokalizowanych było na terenie sołectwa Sadowne (84 podmioty), a łącznie 4 sołectwa skupiły 60% wszystkich firm w gminie i były to poza Sadownem – Szykarzyna, Bojewo i Złotki. Najmniej, bo po jednym podmiocie gospodarczym funkcjonowało na terenie sołectw Kolonia Złotki, Krupińskie, Rażny oraz Wilczogęby. W 9 sołectwach nie zawieszono żadnej działalności (Grabiny, Kolonia Złotki, Kołodziej Rybie, Ocięte, Rażny, Sojkówek, Wilczogęby, Zarzетка oraz Złotki). Wyższym niż średnia udziałem podmiotów zawieszonych wśród wszystkich podmiotów poszczególnych jednostkach charakteryzowało się 8 sołectw, a wśród nich najwyższym odsetkiem odznaczyło się sołectwo Krupińskie i Morzyczyn Włóki (po 50%) oraz Sadoleś (45,5%). W lepszej sytuacji niż średnio w całej gminie (poza sołectwami, gdzie nie zawieszono żadnej działalności) charakteryzowały się sołectwa Morzyczyn Włociański, Płatkownica, Sadowne, Sokółka oraz Zalesie.

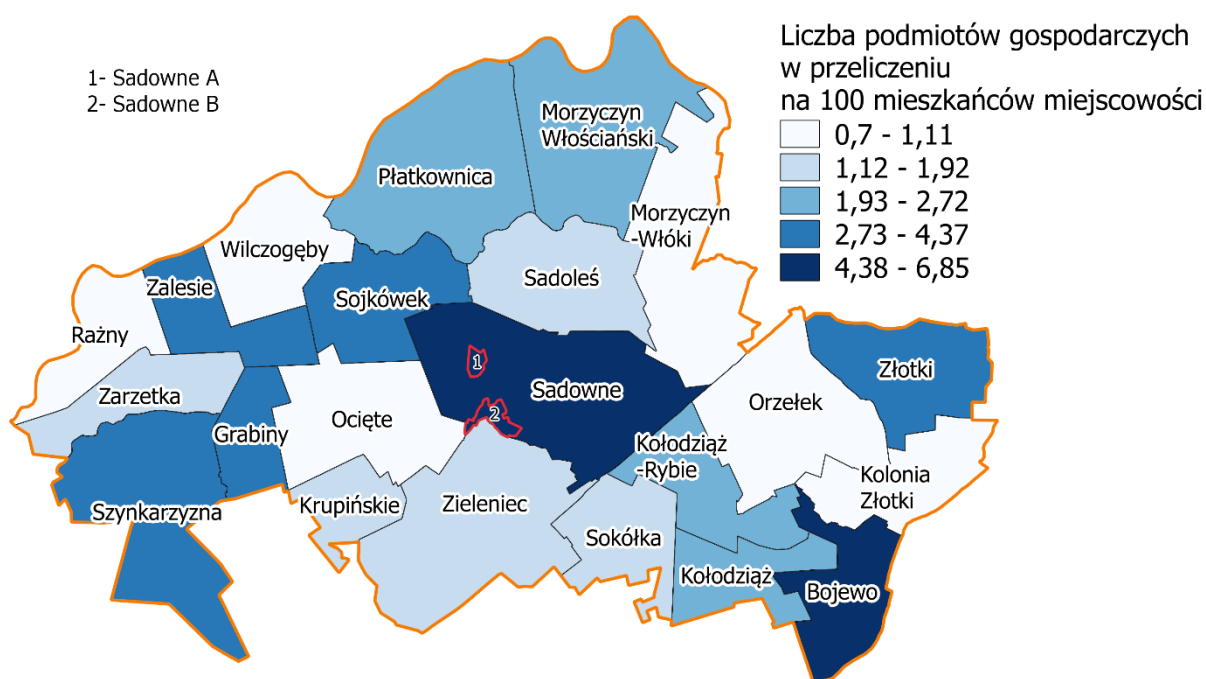
Odsetek przedsiębiorców wśród ludności w poszczególnych sołectwach miał zróżnicowaną wartość. Najwyższą przyjął w sołectwie Bojewo (6,8%), nieznacznie niższą w sołectwie Sadowne (6,4%). Najmniejszy zaś udział osób prowadzących działalność gospodarczą w całkowitej liczbie ludności miały sołectwa Wilczogęby i Morzyczyn Włóki (po 0,8%).

Tabela 26. Poziom przedsiębiorczości w gminie Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Liczba aktywnych przedsiębiorców	Liczba zawieszonych przedsiębiorstw	Odsetek przedsiębiorców w przeliczeniu na mieszkańców (%)
			Uwagi
Bojewo	10	3	6,8
Grabiny	6	0	4,0
Kolonia Złotki	1	0	0,9
Kołodział	4	2	2,0
Kołodział Rybie	3	0	2,3
Krupińskie	1	1	1,4
Morzyczyn Włościański	5	1	2,6
Morzyczyn Włoki	3	3	0,8
Ocięte	3	0	0,9
Orzełek	2	1	0,9
Płatkownica	7	1	2,7
Rażny	1	0	1,1
Sadoleś	6	5	1,9
			1 nie rozpoczął działalności
Sadowne	84	17	6,4
Sojkówek	9	0	4,4
Sokółka	7	1	1,7
Szynkarzyczna	13	6	4,0
Wilczogęby	1	0	0,8
Zalesie	7	1	3,6
Zarzetka	3	0	1,5
Zieleniec	9	4	1,7
Złotki	10	0	3,5

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

3.4.2. Bezrobocie

W 2015 roku osoby bezrobotne stanowiły 5,5% ludności całej gminy. W 11 sołectwach odsetek ten były wyższy, a najwyższy w sołectwie Rażny (11%). Wśród pozostałych sołectw wyróżniały się Grabiny i Ocięte (po 8,1%) oraz Morzyczyn Włóki (8%). Najniższy udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców zaobserwowano w sołectwie Płatkownica (2,7%), Złotki (3,5%) oraz Kołodziej Rybie (3,8%).

Tabela 27. Bezrobocie w gminie Sadowne w latach 2015-2016

Miejscowość	2015		2016		Zmiana % 2015- 2016
	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności ogółem	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności ogółem	
Bojewo	11	7,4	10	6,8	-9,1
Grabiny	12	8,1	13	8,7	+8,3
Kolonia Złotki	8	7,1	7	6,3	-12,5
Kołodziej	14	7,1	14	7,1	0,0
Kołodziej Rynie	5	3,8	5	3,8	0,0
Krupińskie	5	6,8	6	8,1	+20,0
Morzyczyn Włociański	11	5,7	11	5,7	0,0
Morzyczyn Włóki	30	8,0	28	7,5	-6,7
Ocięte	28	8,1	26	14,1	-7,1
Orzełek	14	5,9	12	5,0	-14,3
Płatkownica	7	2,7	8	3,1	+14,3
Rażny	15	4,8	13	4,2	-13,3
Sadoleś	64	4,8	65	0,0	+1,7
Sadowne	9	11,0	9	5,7	0,0
Sojkówek	9	4,4	10	4,9	+11,1
Sokółka	22	5,2	21	4,9	-4,5
Szynkarzyna	13	4,0	9	2,8	-23,1
Wilczogęby	7	5,5	7	5,5	0,0
Zalesie	8	4,6	8	4,1	0,0
Zarzetka	10	5,1	11	5,6	+10,0
Zieleniec	24	6,8	24	6,8	0,0
Złotki	10	3,5	11	3,8	+10,0
Razem	336	5,5	329	5,6	-2,1

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

W 2016 roku na terenie gminy Sadowne mieszkało 329 osób bezrobotnych i była to grupa mniejsza o 7 osób w porównaniu z 2015 rokiem (spadek o 2,1%). W siedmiu sołectwach zaobserwowano wzrost udziału osób bezrobotnych. Zjawisko to dotyczyło przede wszystkim sołectwa Karpińskie (20,0%), Płatkownica (14,3%), Sojkówek (11,0%) oraz Zarzetka i Złotki (po 10,0%). Największą poprawę na rynku pracy uzyskano wśród ludności sołectwa Szynkarzyna, gdzie udział bezrobotnych w ogóle ludności zmniejszył się o ponad 23%. Duże zmiany zaobserwowano również w sołectwie Orzełek (14,3%), Sadoleś (13,3%) i Kolonia Złotki (12,5%).

3.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

3.5.1. Powierzchnia i użytkowanie gruntów

Całkowita powierzchnia gminy Sadowne wynosi 14 477 ha. Największą powierzchnię ma sołectwo Sadowne, zajmując ponad 1 215 ha, co stanowi ponad 8% powierzchni całej gminy. Nieznacznie mniejsze jest sołectwo Zieleniec (7,8%), a w dalszej kolejności Płatkownica (7,4%) i Morzyczyn Włociański (7,1%). Najmniejszą powierzchnią charakteryzują się sołectwo Krupińskie (1,9%) oraz Grabiny (2,0%).

Tabela 28. Powierzchnia poszczególnych miejscowości gminy Sadowne

Miejscowość	Powierzchnia (ha)	Udział %
Bojewo	491,0	3,4
Grabiny	293,6	2,0
Kolonia Złotki	397,9	2,7
Kołodział	478,9	3,3
Kołodział Rybie	488,0	3,4
Krupińskie	278,5	1,9
Morzyczyn Włociański	1020,9	7,1
Morzyczyn Włoki	889,8	6,1
Ocięte	737,2	5,1
Orzełek	841,6	5,8
Płatkownica	1068,1	7,4
Raźny	411,4	2,8
Sadoleś	681,8	4,7
Sadowne	1215,9	8,4
Sojkówek	562,0	3,9
Sokółka	458,3	3,2
Szynkarzyzna	1001,1	6,9
Wilczogęby	552,3	3,8
Zalesie	427,5	3,0
Zarzetka	440,2	3,0
Zieleniec	1123,3	7,8
Złotki	619,0	4,3
Razem	14477,0	100,0

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Ponad 66% powierzchni gminy stanowią użytki rolne (9 622 ha). Drugą formą użytkowania terenu są obszary leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia, które obejmują 26,5% całej powierzchni gminy. Tereny zurbanizowane i zabudowane stanowią zaledwie 3,6% powierzchni, a grunty pod wodami 1,7%. Niewielki jest odsetek nieużytków (0,9%) oraz gruntów ekologicznych (0,3%).

Tabela 29 Użytkowanie gruntów w gminie Sadowne

Powierzchnia ewidencyjna	Użytki rolne	Grunty leśne	Grunty zabudowane	Grunty pod wodami	Użytki ekologiczne	Nieużytki	Tereny różne
14 477 ha	66,5%	26,5%	3,6%	1,7%	0,3%	0,9%	0,5%

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

3.5.2. Nieruchomości i zasoby mieszkaniowe

Na terenie gminy Sadowne zlokalizowanych jest 2 239 nieruchomości, co stanowi ponad 15 budynków na 1 km². Największą liczbę budynków obejmuje sołectwo Sadowne (21,4%). W dalszej kolejności znajdują się sołectwa Sokółka (6,8%), Morzyczyn Włoki, Szynkarzyzna oraz Zieleniec (po nie więcej niż 6%). W pozostałych sołectwach zlokalizowano znacznie mniej nieruchomości, a najmniej w sołectwie Raźny (1,3%).

Gęstość zabudowy w gminie Sadowne wynosi 15,5 nieruchomości na 1 km². W 6 sołectwach gęstość zabudowy jest wyższa niż średnio w całej gminie, są to: Zarzetka (15,7), Grabiny (16,7), Ocięte (17,5), Kołodział (18,0), Sokółka (33,2) oraz Sadowne (39,5). Najniższą zaś gęstość zabudowy wykazują Płatkownica, Kolonia Złotki, Morzyczyn Włociański oraz Raźny, gdzie na 1 km² przypada mniej niż 10 budynków.

Tabela 30. Liczba nieruchomości oraz gęstość zabudowy w gminie Sadowne w 2016 roku

Miejscowość	Liczba nieruchomości	Liczba nieruchomości na 1 km ²
Bojewo	74	15,1
Grabiny	49	16,7
Kolonia Złotki	37	9,3

Miejscowość	Liczba nieruchomości	Liczba nieruchomości na 1 km ²
Kołodział	86	18,0
Kołodział Rybie	58	11,9
Krupińskie	38	13,6
Morzyczyn Włociański	90	8,8
Morzyczyn Włoki	133	14,9
Ocięte	129	17,5
Orzełek	84	10,0
Płatkownica	101	9,5
Raźny	28	6,8
Sadoleś	92	13,5
Sadowne	480	39,5
Sojkówek	72	12,8
Sokółka	152	33,2
Szynkarzyczna	132	13,2
Wilczogęby	59	10,7
Zalesie	58	13,6
Zarzetka	69	15,7
Zieleniec	131	11,7
Złotki	87	14,1
Razem	2 239	15,5

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Wśród wszystkich mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy Sadowne 16 należy do zasobów gminnych. Mieszkania takie znajdują się na terenie 6 sołectw: Grabiny, Szynkarzyczna, Płatkownica, Sadowne, Sokółka oraz Kołodział. Najwięcej mieszkań gminnych znajduje się w sołectwie Szynkarzyczna (4 mieszkania). Łącznie w całej gminie mieszkania te obejmują 771,5 m², co średnio oznacza 48,2 m² na jedno mieszkanie. Większe pod tym względem mieszkania znajdują się w zasobach Sołectwa Sadowne (średnio 53,8 m²) oraz Grabiny (jedno mieszkania o powierzchni 61,2 m²).

3.5.3. Zabytki

Obiekty zabytkowe zlokalizowane są w 16 sołectwach gminy Sadowne. Łącznie zasoby zabytkowe obejmują 100 obiektów. Na tle wszystkich sołectw wyróżniają się Morzyczyn Włociański (16 obiektów), Płatkownica (15 obiektów) oraz Sadowne (12 obiektów). Wśród wszystkich obiektów największą grupę stanowią stanowiska archeologiczne (48%), a w dalszej kolejności domy (31%). Obiekty związane z kultem religijnym mają znacznie mniejsze znaczenie – 9% stanowią kapliczki, 4% krzyże, a 2% kościół i plebania. Na terenie gminy Sadowne znajdują się także dwa zabytkowe cmentarze i jeden młyn.

3.6. Sfera środowiskowa

3.6.1. Baza azbestowa

Na terenie gminy Sadowne zlokalizowane są zasoby azbestu wysokości 4 140 377 kg, z czego jedynie 1,4% stanowią zasoby unieszkodliwione. Prawie cały azbest znajduje się w zasobach osób fizycznych. Zasoby unieszkodliwione znajdują się na terenie 9 z 22 sołectw, a odsetek takiego azbestu waha się od 0,1% w Morzyczynie Włokach do 7,3% w Sadownem. W trzech sołectwach udział azbestu unieszkodliwionego był wyższy niż 2% (Sadowne, Sokółka i Bojewo).

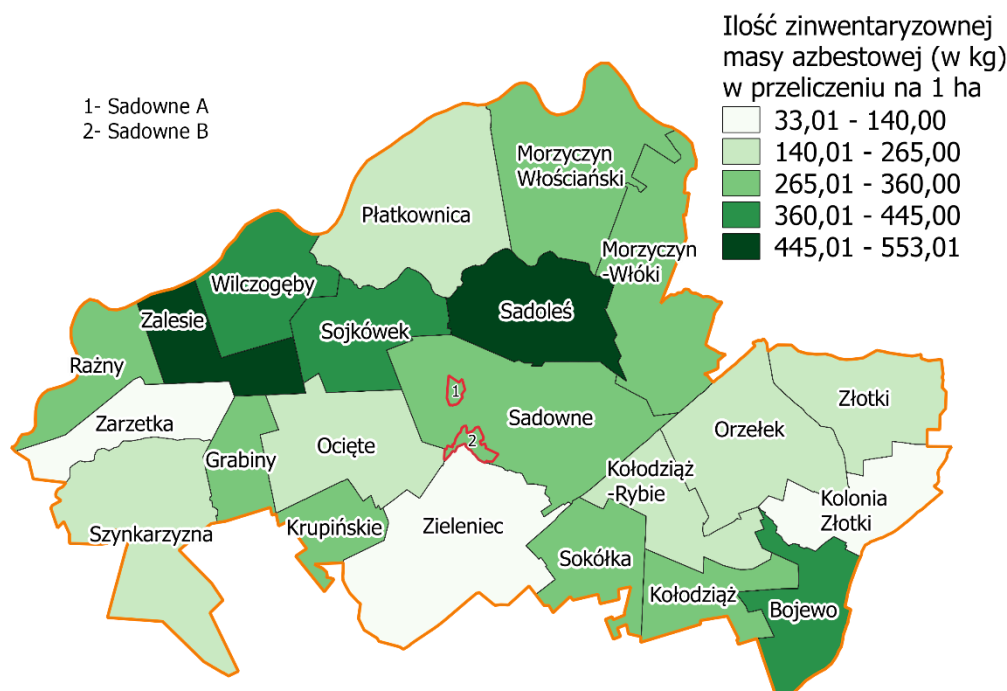
Tabela 31. Zasoby azbestu na terenie gminy Sadowne w 2015 roku

Miejscowość	Zinwentaryzowane zasoby azbestu (kg)	Zinwentaryzowane zasoby azbestu na 1 ha	Udział azbestu unieszkodliwionego
Bojewo	217 690	443,4	2,3
Grabiny	105 419	359,1	0,0
Kolonia Złotki	13 134	33,0	0,0
Kołodział	136 967	286,0	0,0

Miejscowość	Zinwentaryzowane zasoby azbestu (kg)	Zinwentaryzowane zasoby azbestu na 1 ha	Udział azbestu unieszkodliwionego
Kołodział Rybie	129 308	265,0	0,0
Krupińskie	81 320	292,0	0,0
Morzyczyn Włosciański	275 904	270,2	1,8
Morzyczyn Włóki	343 756	386,3	0,1
Ocięte	152 192	206,4	0,0
Orzełek	199 147	236,6	0,0
Płatkownica	250 070	234,1	0,7
Rażny	177 209	430,7	1,7
Sadoleś	304 423	446,5	0,0
Sadowne	389 679	320,5	7,3
Sojkówek	216 682	385,5	0,0
Sokółka	163 725	357,2	5,6
Szynkarzyczna	213 707	213,5	1,6
Wilczogęby	243 629	441,1	1,4
Zalesie	236 419	553,0	0,0
Zarzetka	60 753	138,0	0,0
Zieleniec	128 222	114,1	0,0
Złotki	161 025	260,1	0,0
Razem	4 140 377	286,0	1,4

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

Rysunek 6. Zinwentaryzowane zasoby masy azbestowej w przeliczeniu na 1 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Sadowne

Na 1 ha powierzchni gminy Sadowne przypadało 286 kg azbestu. Najmniejszą koncentracją substancji szkodliwej charakteryzowało się sołectwo Kolonia Złotki (33 kg / ha). Następne w kolejności sołectwo to Zieleniec, ale zasoby azbestu przypadające na jeden hektar wynosiły ponad trzykrotnie więcej niż w Kolonii Złotkach (114,1). W 11 sołectwach zagrożenie azbestem jest znacznie większe, a koncentracja tej substancji przekracza

wartość średnią dla całej gminy. Największe nagromadzenie azbestu w przeliczeniu na 1 ha występowało w sołectwie Zalesie (553,0).

3.6.2. Zasoby przyrodnicze

Cały obszar gminy Sadowne stanowią tereny Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Ponad połowę terenu gminy obejmuje Obszar Natura 2000, a w tym:

- całkowitą powierzchnię 8 sołectw (Morzyczyn Włociański, Morzyczyn Włoki, Płatkownica, Rażny, Sadoleś, Sojkówek, Wilczogęby, Zalesie),
- częściową powierzchnię 5 sołectw (Grabiny, Sadowne, Szykarzyna, Orzełek, Złotki).

Na terenie sołectwa Zieleniec znajduje się Torfowisko Kules. Ten użytek ekologiczny zajmuje powierzchnię 27,6 ha.

Rysunek 7. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Sadowne

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.gdos.gov.pl [dostęp z dnia 22.10.2016]

3.7. Delimitacja obszarów zdegradowanych i obszarów do rewitalizacji

Do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji wykorzystano wskaźniki społeczne, gospodarcze i przestrzenne:

- Udział osób korzystających z pomocy społecznej;
- Udział osób korzystających ze świadczeń rodzinnych;
- Liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w przeliczeniu na 100 mieszkańców;
- Liczba przestępstw na 100 mieszkańców;
- Liczba czytelników stałych biblioteki na mieszkańców;

- Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego w przeliczeniu na 100 mieszkańców;
- Liczba osób uczestniczących w zajęciach stałych bibliotek na 1000 mieszkańców;
- Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców;
- Liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym w przeliczeniu na 100 mieszkańców;
- Liczba przedsiębiorstw na 100 mieszkańców;
- Zasoby azbestu na 1 ha;
- Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Tabela 32. Wartości poszczególnych wskaźników wykorzystanych do delimitacji w gminie Sadowne

	Liczba aktywnych czytelników biblioteki na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z zajęć stałych w GOK/bibliotece na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba dzieci korzystających ze świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego na 100 mieszkańców	Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	Liczba aktywnych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych powyżej 12 miesięcy na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z wodociągów (30.06.2016 r.) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ilość zinwentaryzowanego azbestu (w kg) w przeliczeniu na 1 ha
Bojewo	10,135	0,000	11,486	12,838	0,000	2,703	6,757	6,757	2,703	2,703	39,189	443,353
Grabiny	10,000	0,667	6,667	16,000	0,000	0,000	4,000	8,667	3,333	2,667	32,000	359,098
Kolonia Złotki	4,464	0,000	23,214	16,071	0,000	0,000	0,893	6,250	0,893	0,000	10,714	33,012
Kołodziej	10,606	1,010	13,636	13,131	0,000	2,525	2,020	7,071	3,030	1,515	36,364	286,020
Kołodziej-Rybie	12,214	0,763	14,504	4,580	0,000	1,527	2,290	3,817	2,290	0,000	41,985	264,959
Krupińskie	8,108	0,000	16,216	18,919	2,703	1,351	1,351	8,108	5,405	1,351	56,757	292,032
Morzyczyn Włociański	12,500	0,000	10,417	7,813	1,042	1,042	2,604	5,729	3,646	1,042	32,813	336,708
Morzyczyn-Włóki	8,043	0,804	12,869	15,550	0,000	1,340	0,804	7,507	4,290	1,877	25,469	310,088
Ociężte	15,607	0,578	17,341	17,052	0,578	1,156	0,867	7,514	3,468	1,734	29,191	206,445
Orzełek	2,510	0,837	18,410	15,900	2,510	2,092	0,837	5,021	3,766	2,510	0,000	236,634
Płatkownica	12,840	3,113	8,560	12,840	0,778	0,389	2,724	3,113	1,556	0,778	48,249	234,124
Sadoleś	17,891	1,597	20,447	23,642	1,597	0,958	0,319	4,153	1,278	0,000	25,879	446,467
Raźny	14,634	0,000	17,073	2,439	0,000	1,220	7,317	0,000	0,000	0,000	26,829	284,904
Sadowne	25,946	6,127	8,472	9,455	1,135	4,236	6,354	5,673	2,572	0,832	39,637	320,492
Sojkówek	9,709	3,398	13,107	17,961	0,971	1,456	4,369	4,854	1,456	0,971	30,583	385,532
Sokółka	12,941	0,471	10,588	8,471	0,941	3,059	1,647	4,941	2,588	1,176	36,235	357,222
Szynkarzyzna	5,199	0,612	11,927	14,679	0,612	2,446	3,976	2,752	1,835	0,306	34,862	213,464

	Liczba aktywnych czytelników biblioteki na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z zajęć stałych w GOK/bibliotece na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba dzieci korzystających ze świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego na 100 mieszkańców	Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	Liczba aktywnych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych powyżej 12 miesięcy na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z wodociągów (30.06.2016 r.) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ilość zinventaryzowanego azbestu (w kg) w przeliczeniu na 1 ha
Wilczogęby	13,281	0,781	9,375	20,313	0,000	0,781	0,781	5,469	2,344	0,000	56,250	441,077
Zalesie	9,137	0,000	11,675	10,660	3,046	0,508	3,553	4,061	2,030	0,508	23,858	553,012
Zarzetka	11,795	0,000	16,923	18,462	1,026	1,026	1,538	5,641	3,077	0,513	34,359	138,000
Zieleniec	25,989	1,412	7,910	5,932	0,847	1,412	2,542	6,780	3,672	0,565	33,051	114,147
Złotki	2,42	0,00	10,38	14,19	1,38	2,08	3,46	3,81	2,08	0,69	28,03	260,14

Źródło: opracowanie własne

W celu identyfikacji obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji zastosowano metodę rangowania. Każdej jednostce w odniesieniu do każdego zjawiska przyporządkowano rangę zgodnie z zasadą – im gorsza wartość zjawiska tym niższa ranga. Następnie obliczono sumę rang wybranych wskaźników ze sfery społecznej (w celu uniknięcia nakładania się informacji ze skorelowanych składników). Najniższa suma rang wskazuje na jednostkę o największym stopniu koncentracji zjawisk negatywnych w sferze społecznej. Jednostki, w których suma rang w sferze społecznej znajdowały się poniżej średniej sumy rang zostały poddane dalszej analizie rang wybranych wskaźników z pozostałych sfer. Ponownie wykorzystano nieskorelowane wskaźniki. Jednostki o sumie rang poniżej średniej sumy rang uznano za obszar zdegradowany gminy Sadowne. Obszar ten obejmuje:

- Sadowne A – okolice kościoła, w stronę budynków komunalnych (Plac Kościelny, fragment ul. Kościuszki, fragment ul. Strażackiej);
- Sadowne B – okolice basenu na świeżym powietrzu (ulice: Słoneczna, Kuźnica, Grunwaldzka, Leśna);
- Kołodziej;
- Krupińskie;
- Orzełek;
- Sokółka;
- Ocięte;
- Zalesie.

Tabela 33. Zestawienie rang wskaźników ze sfery społecznej dla poszczególnych wskaźników

Sołectwo	Liczba dzieci w wieku 0-4 lata na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100	Liczba dzieci korzystających ze świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego na 100 mieszkańców	Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	Liczba "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców
Zalesie	2	13	16	1	19	2	18
Zarzetka	18	6	4	8	16	6	1
Ocięte	11	4	6	14	14	4	1
Morzyczyn Włociański	4	16	19	7	15	1	1
Sokółka	8	15	18	10	2	0	12
Orzełek	10	3	9	3	6	22	16
Sadoleś	22	2	1	4	17	22	13
Krupińskie	15	7	3	2	11	22	1
Sadowne	12	20	17	6	1	9	11
Kołodziej	1	9	13	22	4	7	17
Morzyczyn-Włóki	7	11	10	22	12	5	19
Płatkownica	19	19	14	12	20	8	15
Sojkówek	20	10	5	9	9	22	1
Złotki	9	17	12	5	7	22	14
Kolonia Złotki	21	1	7	22	22	22	1
Szynkarzyzna	6	12	11	13	5	22	21
Raźny	13	5	22	22	13	22	1
Kołodziej-Rybie	14	8	21	22	8	22	1
Zieleniec	16	21	20	11	10	22	20
Bojowo	5	14	15	22	3	22	1
Wilczogęby	17	18	2	22	18	22	22
Grabiny	3	22	8	22	22	22	1

Źródło: opracowanie własne

Tabela 34. Zestawienie rang wskaźników z pozostałych sfer dla poszczególnych wskaźników

Sołectwo	Liczba aktywnych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Liczba zawieszonych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych powyżej 12 miesięcy na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym na 100 mieszkańców	Liczba nieruchomości na 100 mieszkańców	Liczba przystanków autobusowych na 100 mieszkańców	Ilość zwinventaryzowanego azbestu (w kg) w przeliczeniu na 1 ha
Zalesie	16	10	17	16	16	2	1	1
Zarzetka	8	22	11	8	15	8	12	20
Ocięte	5	22	3	6	5	13	18	19
Morzyczyn Włociański	13	9	9	5	9	19	22	8
Sokółka	9	13	14	11	8	10	16	7
Orzełek	4	11	13	3	3	7	1	16
Sadoleś	1	22	16	20	22	1	1	2
Krupińskie	7	4	2	1	7	21	1	11
Sadowne	20	5	10	12	11	11	10	9
Kołodziej	10	7	5	9	6	16	20	12
Morzyczyn-Włóki	3	8	4	2	4	9	13	10
Płatkownica	14	12	20	18	12	14	1	17
Sojkówek	19	22	15	19	10	6	11	5
Złotki	15	22	19	15	13	3	1	15
Kolonia Złotki	6	22	8	21	22	5	1	22
Szynkarzyna	17	3	21	17	17	15	19	18
Raźny	22	1	22	22	22	22	4	13
Kołodziej-Rybie	11	22	18	14	22	17	17	14
Zieleniec	12	6	6	4	14	12	1	21
Bojewo	21	2	7	10	1	20	15	3
Wilczogęby	2	22	12	13	22	18	22	4
Grabiny	18	22	1	7	2	4	14	6

Źródło: opracowanie własne

3.7.1. Zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji - pogłębiona charakterystyka obszaru do rewitalizacji

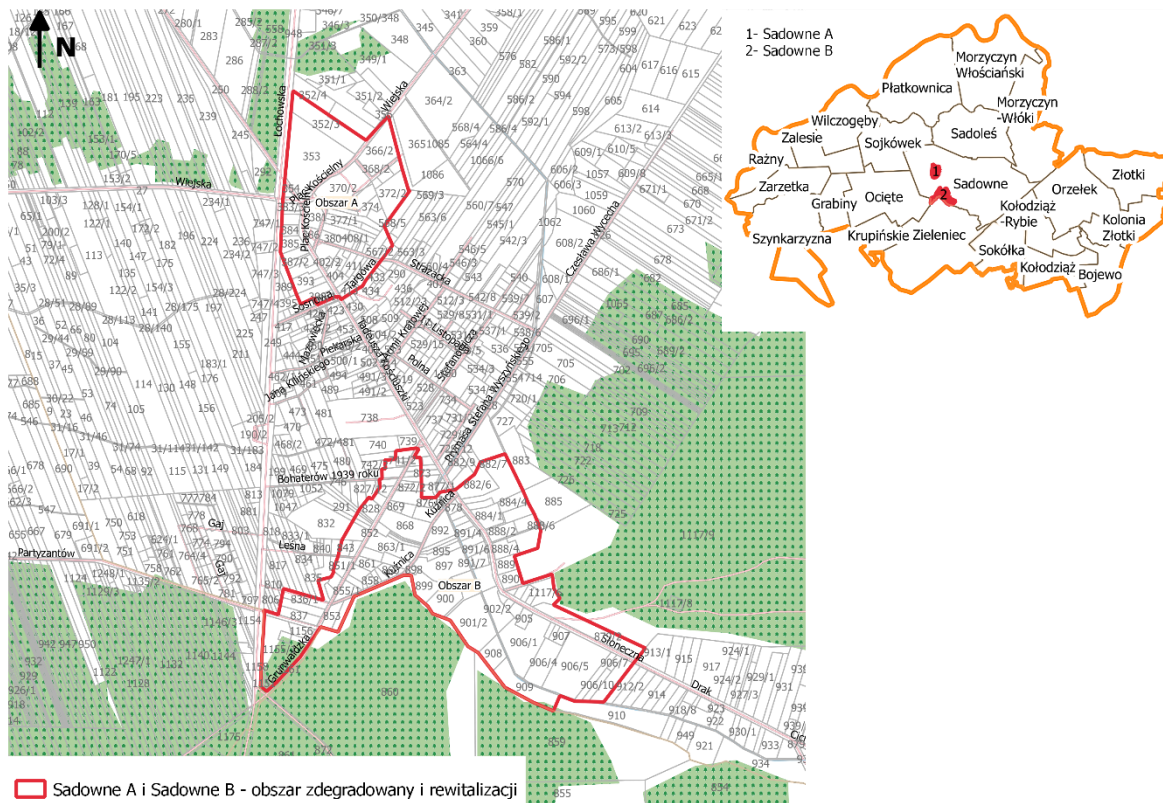
Rysunek 8. Obszar zdegradowany i rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Uzupełnieniem wcześniej przedstawionej charakterystyki wszystkich sołectw gminy Sadowne jest opinia mieszkańców na temat sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie oraz percepcja problemów społecznych i gospodarczych gminy Sadowne.

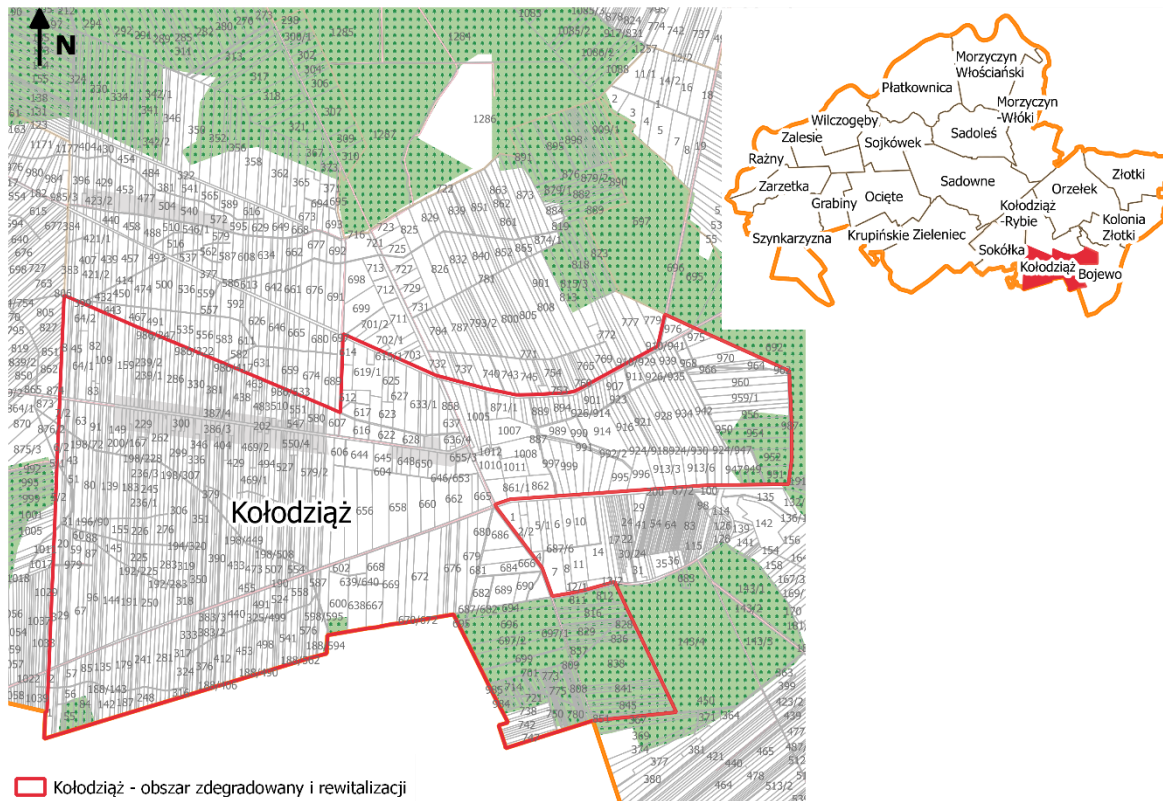
Rysunek 9. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Sadowne A i Sadowne B

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o charakterze katastralnym LPIS, serwis www.geoportal.gov.pl [data pobrania 20.11.2016]

Mieszkańcy sołectwa Sadowne (część A) wskazali trzy problemy społeczne, których natężenie jest wysokie – przestępczość (50%), ubóstwo (46%) oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze (41%). Negatywnie oceniają oni dostępność usług edukacyjnych na terenie miejscowości oraz warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Działania rewitalizacyjne powinny być skierowane przede wszystkim do osób bezrobotnych (22%) oraz młodzieży (21%). Blisko połowa mieszkańców tej części Sadownego deklaruje, że nie uczestniczy w imprezach kulturalnych i rozrywkowych na terenie gminy. Jednocześnie według 25% mieszkańców organizacja większej liczby takich przedsięwzięć przyczyni się do zmniejszenia zasięgu problemów społecznych. W zakresie gospodarki i problemów przestrzennych gminy wskazuje się na konieczność podniesienia standardu mieszkań. W opinii mieszkańców drugiej części Sadownego interwencji wymaga transport publiczny, usługi opiekuńcze nad małymi dziećmi oraz warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Również bezrobotni (22%) i młodzież (25%) powinni być głównymi beneficjentami działań rewitalizacyjnych. Blisko połowa mieszkańców nie uczestniczy w imprezach kulturalnych i również je wskazuje jako metodę rozwiązywania problemów społecznych gminy. Ponad 60% mieszkańców nie deklaruje chęci i gotowości do wzięcia udziału w procesie rewitalizacji. Ta część gminy Sadowne wymaga przede wszystkim poprawy dostępu do usług dla osób starszych i niepełnosprawnych (21%), rozbudowy infrastruktury drogowej (24%) oraz zwiększenia dostępności do obiektów handlu i usług (21%).

Rysunek 10. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Kołodziej

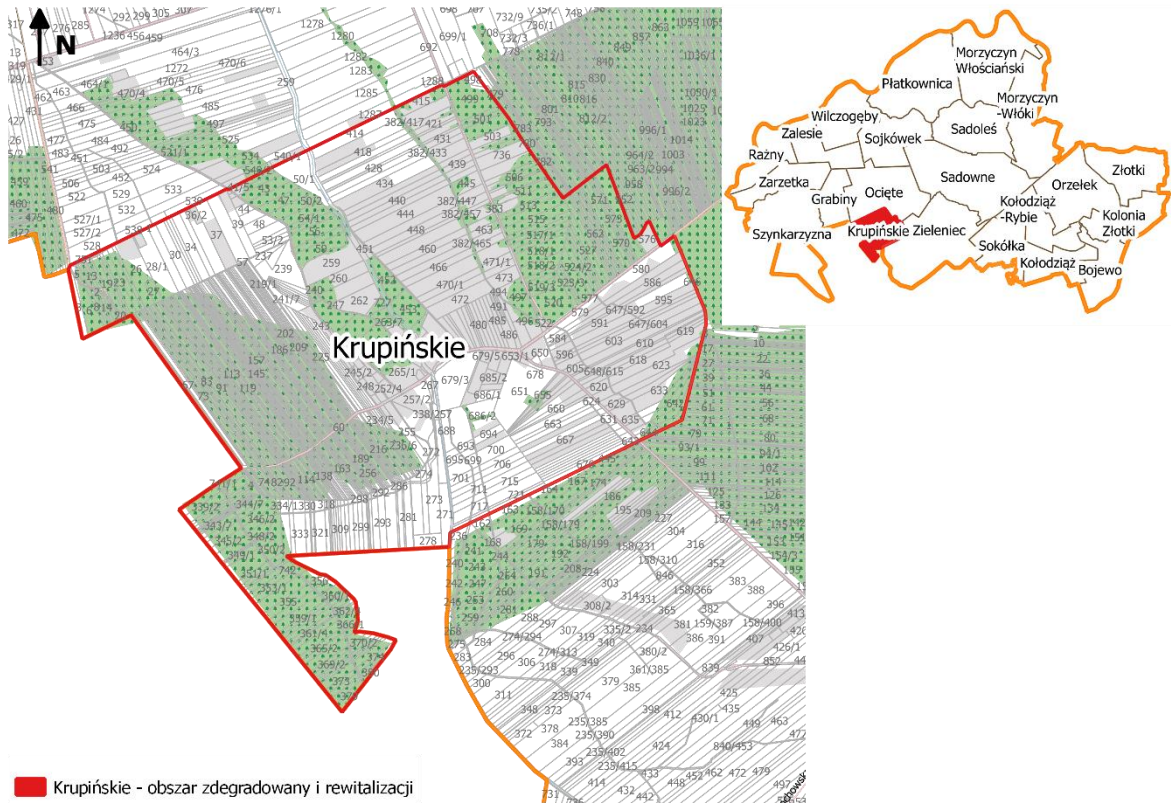

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o charakterze katastralnym LPIS, serwis www.geoportal.gov.pl [data pobrania 20.11.2016]

W sołectwie Kołodziej problemem społecznym o największym natężeniu jest alkoholizm (21%). Interwencji w zakresie rewitalizacji wymagają usługi opiekuńczo-wychowawcze oraz transport. Należy również zwrócić uwagę na warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz działania organizacji pozarządowych. Niewiele ponad 40% uczestniczy w życiu kulturalnym, a dla blisko 20% mieszkańców szansa poprawy życia w gminie leży w utworzeniu miejsc integracji dla mieszkańców. Innym oczekiwanym działaniem rewitalizacyjnym jest rozbudowa infrastruktury edukacyjnej (21%).

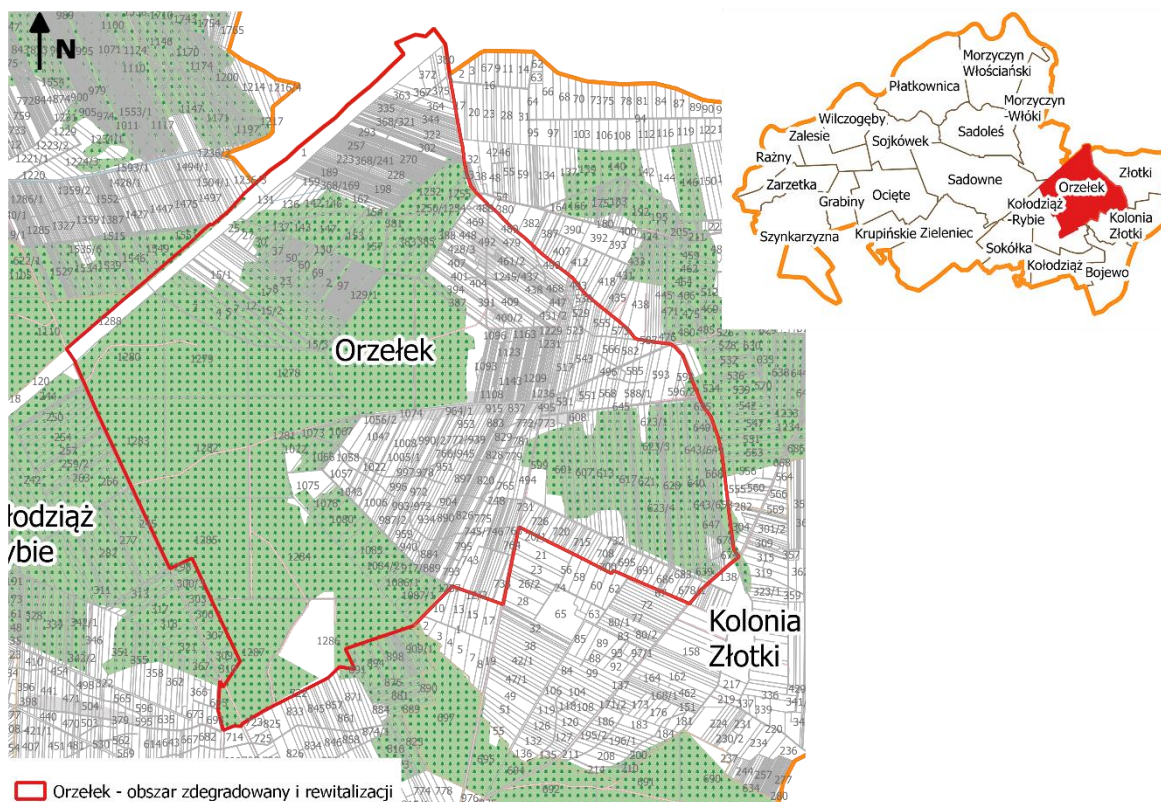
Rysunek 11. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Krupińskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o charakterze katastralnym LPIS, serwis www.geoportal.gov.pl [data pobrania 20.11.2016]

Sołectwo Krupińskie charakteryzuje wysoka przestępczość, jest to problem o wysokim natężeniu dla połowy mieszkańców. Działania powinny prowadzić do podniesienia jakości transportu publicznego, dostępności usług opiekuńczych nad małymi dziećmi oraz dostępności do obiektów handlowych i usługowych, a także podniesienia atrakcyjności i estetyki przestrzeni. Beneficjentami działań rewitalizacyjnych powinny być przede wszystkim osoby bezrobotne (40%). Poważny problem społecznego sołectwa stanowi brak relacji społecznych w sąsiedztwie, który dotyczy połowy mieszkańców. Co ważne wszyscy mieszkańcy deklarują uczestnictwo w imprezach kulturalnych i rozrywkowych (z różną częstotliwością). Dla 40% mieszkańców rozwiązaniem problemów społecznych jest również organizacja większej liczby imprez. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na konieczność rozbudowy infrastruktury drogowej.

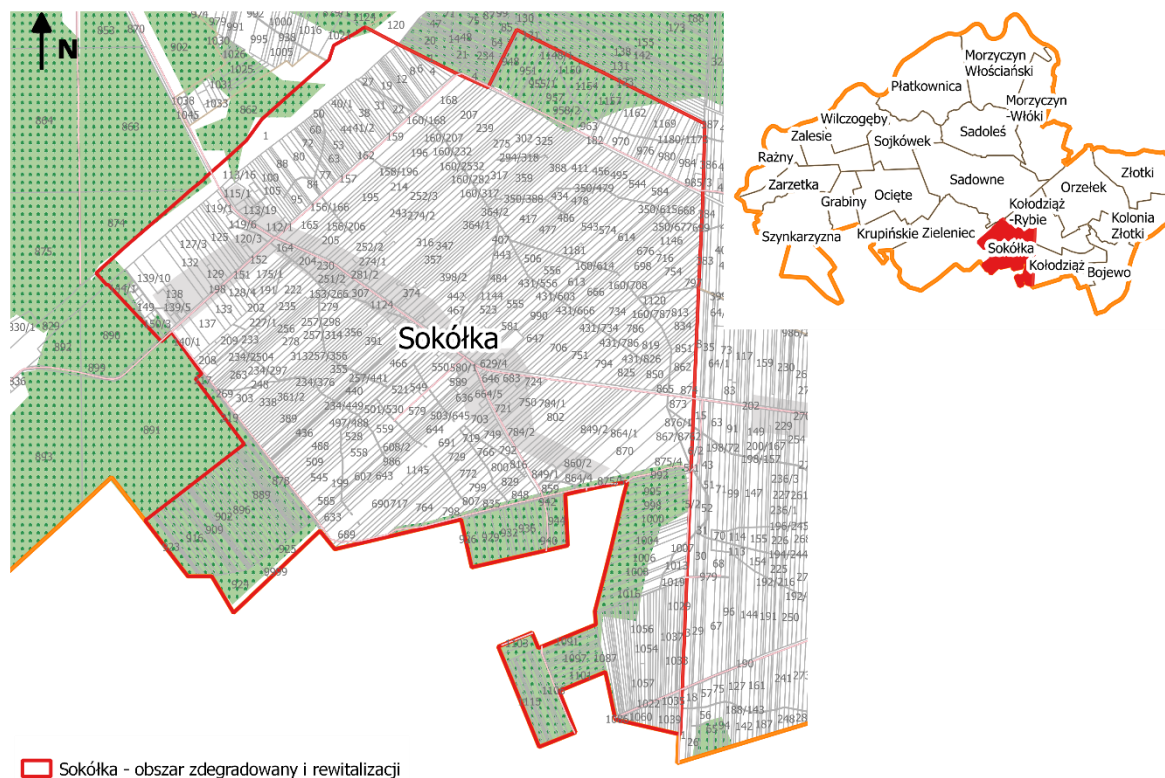
Rysunek 12. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Orzełek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o charakterze katastralnym LPIS, serwis www.geoportal.gov.pl [data pobrania 20.11.2016]

W sołectwie Orzełek najbardziej wyraźnym problemem społecznym jest alkoholizm. Niską jakość posiada transport publiczny, a dostępność do usług opiekuńczych oceniana jest jako niska, podobnie jak warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Blisko 70% mieszkańców nie chce jednak włączyć się do działań rewitalizacyjnych. Rozwiązaniem problemów społecznych sołectwa będzie organizacja większej liczby wydarzeń kulturalnych, a w sferze gospodarczej rozbudowa infrastruktury.

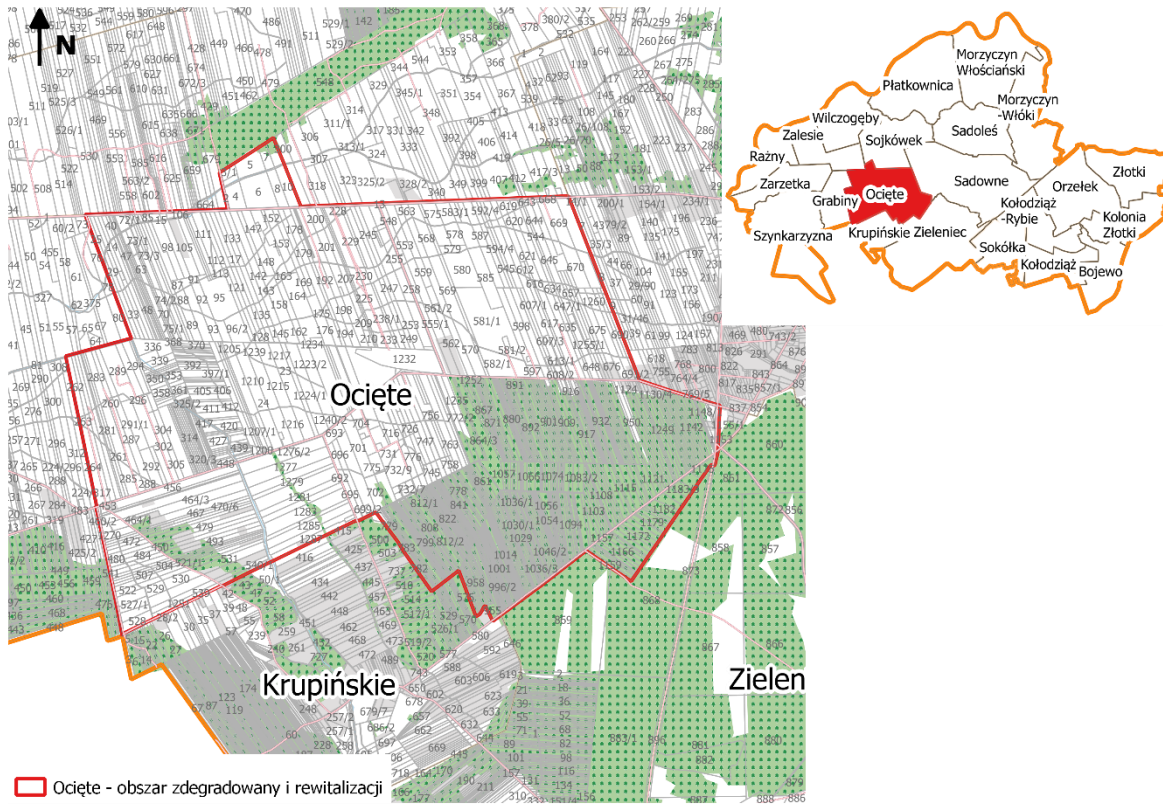
Rysunek 13. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Sokółka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o charakterze katastralnym LPIS, serwis www.geoportal.gov.pl [data pobrania 20.11.2016]

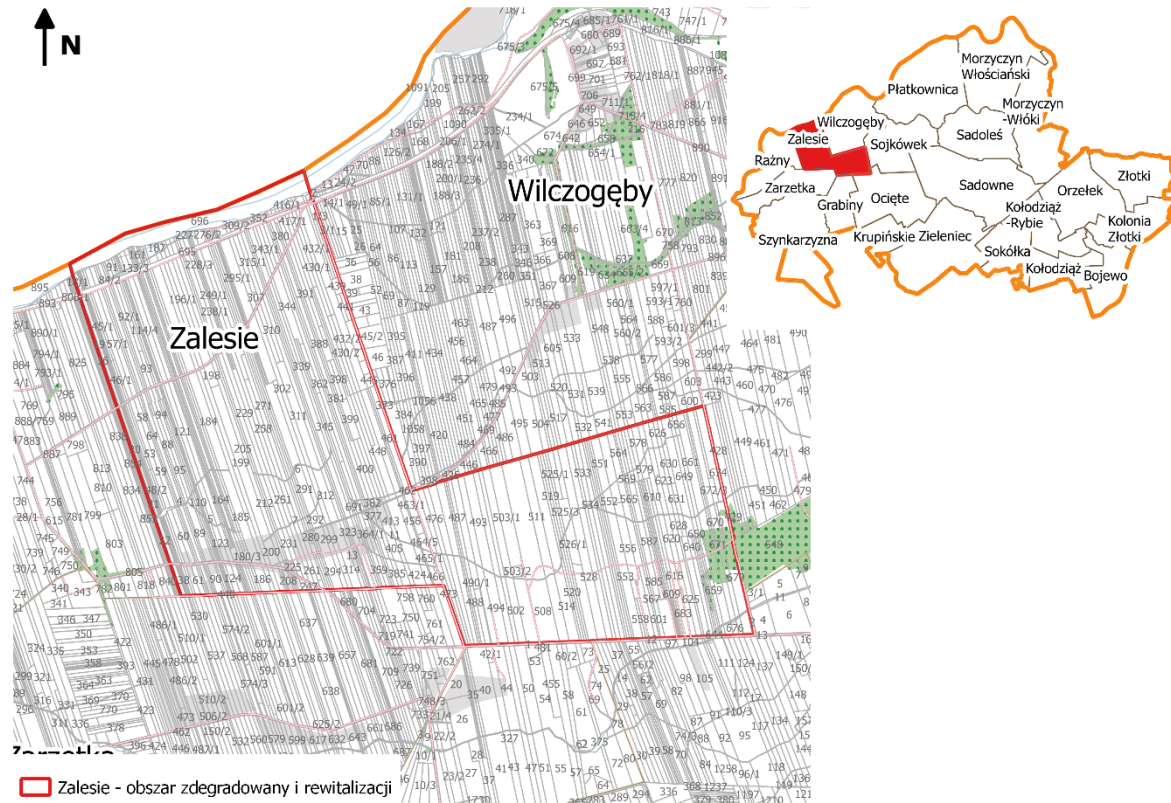
W Sokółce problemem o największym natężeniu jest bezrobocie. Poprawy wymaga transport publiczny oraz dostępność do usług opiekuńczych, pomocy społecznej oraz oferta kulturalna. Osoby bezrobotne powinny być głównymi odbiorcami procesu rewitalizacji. Mieszkańców cechuje niski stopień uczestnictwa w życiu społecznym, a blisko 70% deklaruje brak zainteresowania udziałem w pracach nad rewitalizacją gminy, a 44% nie uczestniczy w żadnych wydarzeniach kulturalnych. Wskazuje się na konieczność wsparcia działalności organizacji pozarządowych oraz rozbudowę infrastruktury drogowej.

Rysunek 14. Obszar zdegradowany i rewitalizacji – Ociężte

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o charakterze katastralnym LPIS, serwis www.geoportal.gov.pl [data pobrania 20.11.2016]

Rysunek 15. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Zalesie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o charakterze katastralnym LPIS, serwis www.geoportal.gov.pl [data pobrania 20.11.2016]

4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja pokazuje obraz obszarów rewitalizacji w przyszłości. Stanowi ona wyraz dążeń i oczekiwań społeczności przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań.

Wizja obszarów rewitalizacji:

- Sadowne A – okolice kościoła, w stronę budynków komunalnych (Plac Kościelny, fragment ul. Kościuszki, fragment ul. Strażackiej);
- Sadowne B – okolice basenu na świeżym powietrzu (ulice: Słoneczna, Kuźnica, Grunwaldzka, Leśna);
- Kołodziej;
- Krupińskie;
- Orzełek;
- Sokółka;
- Ocięte;
- Zalesie.

jest następująca:

W 2026 r. obszary rewitalizacji zamieszkiwane są przez *aktywną i zintegrowaną społeczność, która chętnie korzysta z bogatej oferty spędzania wolnego czasu – oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej realizowanej zarówno przez gminę, jak i innych partnerów społeczno-gospodarczych. Obszary są wyposażone w infrastrukturę społeczną odpowiadającą potrzebom mieszkańców, a także dzięki odpowiedniemu zagospodarowaniu przestrzeni publicznych mają oni swoje miejsca spotkań, gdzie realizowane są działania integrujące i budujące tożsamość lokalną. Natężenie problemów społecznych uległo zmniejszeniu, a zjawisko wykluczenia społecznego dotyczy znacznie mniejszego odsetka osób. Obszar cechują dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości i aktywni na lokalnym rynku pracy mieszkańcy.*

5. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Osiągnięcie zakładanej wizji rewitalizacji będzie możliwe, jeżeli zostaną zrealizowane wyznaczone cele. Cele rewitalizacji odpowiadają problemom obszarów rewitalizacji zidentyfikowanym na etapie opracowywania diagnozy. Stanowią one określenie stanu, do którego powinni dążyć wszyscy partnerzy społeczno-gospodarczy zaangażowani w proces wdrażania Programu Rewitalizacji.

Celem nadrzędnym realizującym zakładaną wizję wyprowadzania obiektów ze stanu kryzysowego jest: wysoki poziom aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców na obszarach, których zagospodarowanie i wyposażenie w infrastrukturę techniczną umożliwia rozwój społeczno-gospodarczy.

Do celu nadrzędnego zostały określone cele rewitalizacji realizujące go w poszczególnych sferach (społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej połączonej ze środowiskową). Cele są podstawą do wyznaczenia kierunków działań, które stanowią kolejny poziom operacjonalizacji dokumentu. Projekty rewitalizacyjne wpisują się zaś w poszczególne kierunki działań.

Poniższa tabela prezentuje cele rewitalizacji wraz z przyporządkowanymi kierunkami działań.

Tabela 35. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Cel rewitalizacji	Kierunki działań
1. Aktywne i zintegrowane społeczeństwo	1.1. Zwiększenie atrakcyjności i dostosowanie do potrzeb różnych grup wiekowych oferty rekreacyjnej i kulturalnej
	1.2. Wsparcie działalności liderów lokalnych i tworzenie warunków do rozwoju organizacji pozarządowych
	1.3. Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych kierowanych do różnych grup społecznych, w szczególności usług edukacyjnych i opiekuńczych
	1.4. Ograniczanie występowania problemów społecznych i zjawiska wykluczenia społecznego
	1.5. Integracja i budowanie tożsamości społeczności lokalnej
2. Wzrost poziomu rozwoju gospodarczego obszarów do rewitalizacji	2.1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i prowadzenia konkurencyjnej działalności gospodarczej
	2.2. Pobudzanie aktywności mieszkańców na lokalnym i regionalnym rynku pracy
3. Poprawa warunków i jakości życia społeczności lokalnej	3.1. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców
	3.2. Podniesienie jakości tkanki mieszkaniowej
	3.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej oraz sportowo-rekreacyjnej
4. Zadbana i atrakcyjna przestrzeń dla potrzeb rozwoju gminy i społeczności lokalnej	4.1. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych służących integracji mieszkańców
	4.2. Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony przestrzeni publicznych i walorów przyrodniczych
	4.3. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów

Źródło: opracowanie własne

6. Listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

6.1. Projekty podstawowe

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji przewidziano do realizacji 36 projektów podstawowych oraz 2 projekty uzupełniające. Ich głównym celem jest zapewnienie odpowiednich warunków do życia i rozwoju mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także zwiększenie dostępu do usług społecznych.

Tabela 36. Karta projektu 1

Przedsięwzięcie 1	
Nazwa przedsięwzięcia	utworzenie plenerowej szachownicy na placu przy Urzędzie Gminy
Lokalizacja	Sadowne skwer przy Urzędzie Gminy dz. ew. 386
Opis przedsięwzięcia	
Celem projektu jest utworzenie plenerowej szachownicy. Szachownica wykonana zostanie na placu przy Urzędzie Gminy. W związku z tym, że pole do gry będzie zbudowane z wytrzymałego tworzywa, będzie mogło również służyć za parking. Odbiorcami projektu będą mieszkańcy Gminy Sadowne oraz turyści, którzy w aktywny sposób lubią spędzać czas wolny.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	30 000,00 zł środki własne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 37. Karta projektu nr 2

Przedsięwzięcie 2	
Nazwa przedsięwzięcia	adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej
Lokalizacja	Sadowne (obok kościoła po drugiej stronie drogi) dz. ew. 353
Opis przedsięwzięcia	
Stara, drewniana plebania została zbudowana w latach 1827-1828. Znajduje się ona obok kościoła po drugiej stronie drogi. Muzeum jest rozproszone w kilku miejscach. Brak jest miejsca, w którym można zgromadzić wszystkie zbiory oraz prowadzić zajęcia muzealne. Celem projektu jest adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej. Muzeum ukazuje historię osadnictwa i rolnictwa terenów Gminy Sadowne, a także ziemi kurpiowskiej i podlaskiej. Dodatkowo chcemy stworzyć miejsce, gdzie będzie można przeprowadzić zajęcia muzealne. Odbiorcą projektu będą mieszkańcy Gminy Sadowne, turyści, miłośnicy historii.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Parafia Rzymskokatolicka w Sadownem

Przedsięwzięcie 2	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	- promowanie lokalnej historii - zapobieganie niszczeniu obiektu objętego opieką konserwatora zabytków (starej plebanii) - liczba osób odwiedzających Muzeum - liczba przeprowadzonych lekcji muzealnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 38. Karta projektu nr 3

Przedsięwzięcie 3	
Nazwa przedsięwzięcia	zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniące funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne w Sadownem
Lokalizacja	Sadowne
Opis przedsięwzięcia	
Celem projektu jest zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniące funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne, a także sportowe. W parku wyznaczone zostaną ścieżki i trasy do spacerowania, w jego obrębie znajdą się także obiekty małej architektury (kosze na śmieci, ławki, latarnie itp.). Odbiorcami projektu będą mieszkańcy Gminy Sadowne oraz turyści, którzy w lubią spędzać czas wolny na świeżym powietrzu.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	50 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	- poprawa estetyki miejscowości oraz dostosowanie nieużytku do potrzeb mieszkańców - zwiększenie atrakcyjności turystycznej Sadownego, - poprawa jakości życia mieszkańców poprzez utworzenie strefy rekreacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 39. Karta projektu nr 4

Przedsięwzięcie 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja letniego basenu w Sadownem
Lokalizacja	Sadowne dz. ew. 901/1
Opis przedsięwzięcia	
Basen jest jedynym takim obiektem na terenie powiatu węgrowskiego, największą atrakcją turystyczną w Sadownem. W upalne dni wypoczywają tam mieszkańcy nie tylko z powiatu węgrowskiego, ale też sąsiednich powiatów. Obiekt wymaga modernizacji. Pływalnia jest także w Ostrowi Mazowieckiej, ale w okresie wakacyjnym z powodu przerwy technicznej nie można z niej korzystać.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne

Przedsięwzięcie 4	
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Klub Sportowy „Wicher” Sadowne
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	200 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	promowanie gminy aktywne spędzanie czasu wolnego ograniczenie korzystania z dzikich kąpielisk poprawa estetyki przestrzeni publicznej liczba korzystających z basenu - ograniczenie korzystania z dzikich kąpielisk - poprawa bezpieczeństwa korzystających z basenu

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 40. Karta projektu nr 5

Przedsięwzięcie 5	
Nazwa przedsięwzięcia	budowa skateparku przy basenie w Sadownem
Lokalizacja	Sadowne teren przy basenie – dz. ew. 901/1
Opis przedsięwzięcia	
<p>Brak profesjonalnego obiektu do jazdy na deskorolce stwarza ciągle zagrożenie dla tych młodszych, jak i starszych miłośników sportu czterech kółek pod nogami. Brak skateparku wymusza na miłośnikach deskorolki jazdę na parkingach, ulicach, chodnikach i boiskach, miejscach całkowicie do tego nie przystosowanych.</p> <p>Skatepark – cele:</p> <ol style="list-style-type: none"> Promocja sportu: <ul style="list-style-type: none"> - miejsce do uprawiania ciekawego i rozwijającego sportu, - odciążenie młodzieży od siedzenia przy komputerach, - zachęcanie do uprawiania sportów ekstremalnych. Poprawa bezpieczeństwa: <ul style="list-style-type: none"> - jeżdżąc na ulicy młodzież jest bardziej narażona na wypadki, potrącenia przez samochody, - na wydzielonym terenie sportowcy nie przeszkadzają innym i nie stwarzają zagrożenia. Korzyści dla Gminy: <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenia wandalizmu, - budowa skateparku jest tańsza niż naprawa chodników, ławek, schodów, miejsc, gdzie przebywa znudzona młodzież, - promocja Gminy – możliwość organizowania zawodów czy pokazów, - atrakcja dla mieszkańców i turystów. <p>Skatepark zostanie przeznaczony zarówno dla rowerzystów, jak i skate'owców. Nie będzie on położony bezpośrednio w sąsiedztwie budynków mieszkalnych czy użyteczności publicznej, tak żeby jego użytkownicy nie przeszkadzali wszystkim dookoła. Projekt skierowany jest do młodych osób, które nie mają, gdzie uprawiać sportów ekstremalnych.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	2017-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	50 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	- utworzenie spotkań młodzieży - obserwacje

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 41. Karta projektu nr 6

Przedsięwzięcie 6	
Nazwa przedsięwzięcia	budowa plenerowej siłowni i stworzenie przestrzeni rekreacyjnej przy basenie w Sadownem
Lokalizacja	Sadowne B – działka przy basenie 902/1 (ul. Słoneczna)
Opis przedsięwzięcia	
<p>Opis stanu istniejącego Brak miejsca rekreacji na terenie Gminy Sadowne, przeznaczonego dla całego społeczeństwa, które zachęci do wyjścia z domu i spotkania z sąsiadami. Działka przyległa do basenu to niezabudowany nieużytek, na którym rośnie kilka brzoź, teren płaski, oddalony od centrum Sadownego, co jest dodatkowym atutem dla tej inwestycji – cisza, spokój</p> <p>Cel projektu Podniesienie aktywności fizycznej/rekreacyjnej mieszkańców, propagowanie zdrowego trybu życia poprzez sport, co na pewno przyczyni się na lepsze samopoczucie i zdrowie. Ponadto zacieśni relacje między mieszkańcami (korzystającymi w przyszłości z siłowni oraz miejsca rekreacyjnego). Zakres realizowanych działań Budowa siłowni napowietrznej z dużą liczbą maszyn do ćwiczeń, aby każdy ze względu na wiek mógł dobrać odpowiednią dla siebie, ewentualnie placu zabaw i toalety. Montaż sprzętu dostosowanego zarówno dla dzieci, dorosłych i seniorów, osób początkujących i zaawansowanych sportowców. Zamieszczenie instrukcji opisujących prawidłowy sposób korzystania ze sprzętu. Wszystko oświetlone i monitorowane. Odbiorcą projektu są mieszkańcy całej gminy. Stworzenie miejsca spotkań mieszkańców, organizacja imprez plenerowych, zaplecze w organizacji imprez na terenie basenu, budowa altana o konstrukcji drewnianej wraz ze stołami i ławkami oraz kominka ogrodowego.</p>	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	sołectwo wsi Sadowne szkolne kluby sportowe Wicher Sadowne
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	2017/2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	40–50 tys. zł budżet gminy fundusz sołecki Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	zachęcanie do ćwiczeń na świeżym powietrzu trening na powietrzu pozytywnie wpłynie na wydolność i dobre samopoczucie integracja społeczna propagowanie zdrowego stylu życia zagospodarowanie wolnego terenu „przyciągnięcie” turystów

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 42. Karta projektu nr 7

Przedsięwzięcie 7	
Nazwa przedsięwzięcia	<i>Odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce</i>
Lokalizacja	Sokółka 35, nr. działek: 592/2, 602, 612/1, 612/2
Opis przedsięwzięcia	
<p>Obszar zaniedbany, niezagospodarowany do istniejących potrzeb lokalnej społeczności. Wymaga usunięcia zagrożeń w postaci pozostałości po starych zabudowaniach, uprzątnięcia powierzchni działek. Budynek po byłej szkole użytkowany w części jako lokale mieszkalne oraz część jako siedziba OSP w Sokółce jest w stanie do zmiany użytkowania i remontu. Część użytkowana przez OSP pozbawiona jest przyłącza wody i ogrzewania.</p>	

Przedsięwzięcie 7	
<p>Brak pełnego ogrodzenia obszaru. Brak przestrzeni do uprawiania sportu dla mieszkańców, ćwiczeń dla strażaków ochotników.</p> <p>Zagospodarowanie przestrzeni publicznej, poprawa bezpieczeństwa i estetyki obszaru wsi. Powstanie miejsca aktywnego wypoczynku i integracji dla mieszkańców. Poprawa bezpieczeństwa przeciwpożarowego.</p> <p>1. Usunięcie istniejących zagrożeń.</p> <p>2. Rewitalizacja terenu i jego zagospodarowanie tj.: remont budynku po byłej szkole i dostosowanie go do potrzeb OSP, oraz na użytek publiczny mieszkańców; budowa ogrodzenia działki, budowa miejsc do uprawiania sportu np. boisko do siatkówki, siłownia zewnętrzna, utworzenie przestrzeni do organizacji imprez plenerowych integrujących mieszkańców, oraz szkoleń i ćwiczeń.</p> <p>Odbiorcami będą mieszkańcy gminy Sadowne, goście z poza terenu gminy, strażacy ochotnicy.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne we współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Sokółce
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	LGD „Bądźmy Razem”, Urząd Marszałkowski.
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednio	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy	2017-2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	600 000,00 zł Gmina Sadowne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych środki PROW, dotacje MSW na rzecz OSP
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wzrost atrakcyjności wypoczynkowo-rekreacyjnej terenu. Poprawa bezpieczeństwa. Wzrost integracji społecznej. Wzrost zainteresowania sportem, aktywnym wypoczynkiem. Możliwość przeprowadzania imprez plenerowych, szkoleń oraz ćwiczeń. Odbiorcami byłiby mieszkańcy oraz goście Gminy Sadowne. Rezultaty mierzone by były na podstawie ankiet oraz przeprowadzonego wywiadu środowiskowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 43. Karta projektu nr 8

Przedsięwzięcie 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Zewnętrzna siłownia plenerowa w Kołodziażu
Lokalizacja	Teren przy kaplicy w Kołodziażu (dzierżawa od parafii) ewentualnie teren za sklepem p. Samsel, na terenie należącym do gminy.
Opis przedsięwzięcia	
<p>W naszej miejscowości jest bardzo dużo osób starszych, a poza szkołą, gdzie ludzie ci spotykają się w czasie dorocznych uroczystości takich jak Dzień Babci, Dzień Dziadka, Wieczór Kolęd czy Choinka szkolna nie mają miejsca, gdzie mogliby się spotykać. Urządzenia siłowni zewnętrznych dla osób starszych mogłyby być okazją do aktywnego spędzenia czasu z przyjaciółmi na świeżym powietrzu, a także są polecane przez rehabilitantów i fizjoterapeutów. Świetnie wpływają na stawy i poprawiają zdolności ruchowe.</p> <p>Z urządzeń wchodzących w skład zestawu korzystałyby również osoby, które często same do siłowni by się nie wybrały. Jest to młodzież, która w ten sposób zdrowo zabija czas wolny, a także osoby dorosłe, które dzięki umiarkowanej aktywności dbają o swoje zdrowie. Ćwiczenia na świeżym powietrzu doskonale wzmacniają kondycję fizyczną oraz odporność. Siłownia taka miałaby także za zadanie zachęcać każdego do aktywności fizycznej rodziców, a także dzieci, które od młodego wieku uczą się, że sport to samo zdrowie.</p> <p>Teren przy kaplicy w Kołodziażu lub za sklepem, nie jest co prawda w centrum miejscowości, ale są to z pewnością miejsca najodpowiedniejsze na lokalizację siłowni zewnętrznej w Kołodziażu.</p>	

Przedsięwzięcie 8		
<p>Chcemy, aby w naszej miejscowości powstała siłownia zewnętrzna, która:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Byłaby dostępna dla każdego, a przede wszystkim dla osób starszych (ale również dzieci i ich rodziców, młodzieży). 2. Wzmacniała kondycję fizyczną i koordynację. 3. Poprawiała nastrój. 4. Wyciszała wewnętrznie poprzez aktywność na świeżym powietrzu. 5. Ułatwiała nawiązywanie i utrwalanie kontaktów międzyludzkich. 6. Wpływała pozytywnie na poprawę zdrowia. 7. Przy odpowiednim doborze ćwiczeń działała rehabilitacyjnie. 8. Byłaby darmową rozrywką. <p>Wybraliśmy Zestaw Senior firmy Starmax, głównie ze względu na cennik usługi oraz informacje ze strony internetowej firmy. Urządzenia w zestawie dobrane są tak, aby nie sprawiały one trudności podczas wykonywania ćwiczeń. Są to stanowiska, na których niewielkim nakładem sił można aktywizować właściwie wszystkie partie mięśniowe. Kilkanaście minut dziennie na każdym przyrządzie pozwoli cieszyć się zdrowiem przez dłuższy czas.</p> <p>Zaletą zestawu jest także to, że możliwy jest montaż we własnym zakresie. Przyrządy wymagają jedynie instalacji do fundamentu betonowego oraz naklejenia instrukcji. Czynności, które trzeba wykonać podczas montażu: wykonanie wykopu pod fundament, wylanie betonu, umieszczenie kotew wraz z dołączonym szablonem w betonie. Po związaniu betonu przykręcenie urządzenia.</p> <p>Podłoże do zestawu może stanowić zwykły trawnik, tłuczeń czy kostka brukowa. Nie ma wymogu instalacji nawierzchni bezpiecznej.</p> <p>Odbiorcami byłyby głównie osoby starsze, ale również dorośli, młodzież i dzieci.</p>		
Podmiot realizujący	Urząd Gminy w Sadownem, koordynacja może być ze strony Przyszkolnego Stowarzyszenia „Wszyscy Razem”	
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem”	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednio	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu	
Zakres czasowy realizacji	2018	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	23363,85 zł. (Urządzenia: 14895 zł; VAT: 4368,85 zł; transport 1100 zł; ewentualny montaż przez firmę: 3000 zł.) Sołectwo Kołodziej, Urząd Gminy Sadowne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	<p>Poprawa stylu życia mieszkańców, głównie osób starszych.</p> <p>Możliwość spędzania przez mieszkańców wolnego czasu w sposób aktywny.</p> <p>Integracja społeczeństwa. Poprawa infrastruktury integracyjnej.</p> <p>Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz ich kondycji fizycznej.</p>	<p>Wywiady z zainteresowanymi.</p> <p>Zdjęcia, opinie mieszkańców.</p> <p>Zdjęcia, opinie mieszkańców i użytkowników. Obserwacje. Opinie użytkowników, obserwacje.</p> <p>Opinie użytkowników. Obserwacje.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 44. Karta projektu nr 9

Przedsięwzięcie 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Plac zabaw w Kołodziejku

Przedsięwzięcie 9		
Lokalizacja	Kołodział 82, teren przy Niepublicznej Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Kołodziału.	
Opis przedsięwzięcia		
<p>Naszym marzeniem jest stworzenie w naszej niewielkiej wsi miejsca, które pozwoli naszym małym mieszkańcom na spędzanie wolnego czasu na powietrzu, w gronie przyjaciół i rodziny. Dzięki programowi powstałby doskonale wyposażony i najbardziej bajkowy plac zabaw przystosowany dla dzieci w różnym przedziale wiekowym, zarówno dla tych najmłodszych, jak i dzieci w wieku szkolnym. Byłby to pierwszy tego typu obiekt w naszej miejscowości. Plac zabaw pozwoli nam się integrować, poznawać, wymieniać doświadczenia i przede wszystkim miło spędzać czas.</p> <p>Chcemy rozbudować nasz dotychczasowy plac zabaw, gdyż nie spełnia on oczekiwań dzieci. Obecnie na terenie, na którym planujemy postawić nowy zestaw urządzeń, umieszczone są dwa elementy: podwójna huśtawka i karuzela. Cieszą się one niesłabnącym zainteresowaniem dzieci. Przy wyborze zestawu na plac zabaw szczególną uwagę zwróciliśmy na fakt, by mógł on służyć dzieciom w wieku 3-13 lat i jednocześnie zapewniał swobodę poruszania się na nim co najmniej kilkorga dzieci. Poza tym planujemy taką lokalizację zestawu, która umożliwiłaby dzieciom wykorzystanie do zabawy dotychczas zgromadzonych elementów (huśtawka, karuzela), które zostałyby włączone w obszar ogrodzeniowy placu.</p> <p>Celem projektu jest rozbudowa placu zabaw przy Niepublicznej Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Kołodziału.</p> <p>Chcemy, by plac zabaw stał się dobrem wspólnym tworzonym przez społeczność lokalną, umożliwiającym rozwój dzieci i zacieśniającym stosunki międzyludzkie okolicznych mieszkańców, a być może stał się również miejscem zrodzenia się wielu nowych inicjatyw obywatelskich. Wybór zestawu zabawowego został już przez Stowarzyszenie dokonany na podstawie obserwacji potrzeb, rozmów z mieszkańcami i rozmów w biurze firmy, która zajęłaby się sprzedażą i montażem zestawu.</p> <p>Przygotowaniem gruntu pod zestaw zajmie się producent placu, ale mieszkańcy okolicznych sołectw: Kołodział, Kołodział Rybie i Bojewo, będą stanowić główną siłę roboczą. Specjaliści z firmy montującej plac będą koordynatorami prac wyrównywania terenu i przygotowania go pod kątem umieszczenia na nim zestawu.</p> <p>Firma „Maja”, uwzględniając koszt montażu w koszcie zakupu zestawu, zamontuje go na przyszkolnym placu.</p> <p>Odbiorcami projektu będą uczniowie szkoły w Kołodziału, dzieci z okolicznych miejscowości i te przyjezdne. Nie zamierzamy rekrutować beneficjentów.</p>		
Podmiot realizujący	Podmiot odpowiedzialny: Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem”, koordynator Zofia Kowalczyk	
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Sołectwa: Kołodział Rybie, Bojewo, Firma „Maja Place Zabaw”	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu	
Zakres czasowy realizacji	2017	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	Ogólny koszt	17800
	W tym:	
	Środki prywatne	300
	Fundusze europejskie	0
	Budżet gminy	13010
	Inne. Jakże? (sołeckie)	4490
Sołectwo Kołodział, sołectwo Kołodział Rybie, sołectwo Bojewo, Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem”, Urząd Gminy w Sadownem. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych		
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	<p>Obecnie w szkole uczy się 40 dzieci. Miejsce zabaw dzieci z okolicznych miejscowości</p> <p>Lista uczniów szkoły. Zdjęcia. Obserwacje. Obserwacja, przejawy działań obywatelskich Obserwacje, napływ lub pozostanie młodych ludzi w miejscowości.</p>	

Przedsięwzięcie 9	
	Integracja społeczeństwa: miejsce spotkań, miejsce spędzania czasu z rodziną, zacieśnianie więzi międzyludzkich. Poprawa infrastruktury transferowej i integracyjnej miejscowości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 45. Karta projektu nr 10

Przedsięwzięcie 10	
Nazwa przedsięwzięcia	budowa przyszkolnego boiska wielofunkcyjnego we wsi Kołodziaż
Lokalizacja	Kołodziaż 82 Boisko będzie dostępne dla mieszkańców Kołodziaża i okolic, a szczególnie dzieci i młodzieży. W celu ograniczenia kosztów eksploatacji i zarządzania boisko zlokalizowane będzie na terenie szkoły, co ułatwi też dostęp dzieci i młodzieży.
Opis przedsięwzięcia	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>W Kołodziażu i okolicznych wsiach brakuje miejsca zorganizowanego, w którym dzieci, młodzież i dorośli mogliby czynnie spędzać wolny czas uprawiając sport. Na placu szkoły znajduje się wystarczająco dużo terenu niezagospodarowanego, który można przeznaczyć na budowę boiska wielofunkcyjnego do piłki ręcznej, siatkówki, koszykówki, tenisa ziemnego i innych dyscyplin sportowych.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Nowa infrastruktura sportowa (boisko wielofunkcyjne) przyczyni się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawy atrakcyjności miejscowości jako miejsca turystycznego z bazą sportową; nastąpi zwiększenie powszechności i dostępności sportu w społeczeństwie oraz zostaną stworzone możliwości wykorzystania obiektu do organizacji imprez sportowych o charakterze rekreacyjnym; poprawią się warunki szkoleniowo-treningowe dzieci i młodzieży, a także warunki bezpieczeństwa rozgrywania zawodów; sport i turystyka w Kołodziażu i przyległych wsiach będą zajmować coraz mocniejszą pozycję w szeroko pojmowanym systemie wartości indywidualnych i społecznych, służąc wszechstronnemu rozwojowi człowieka, w tym zachowaniu zdrowia i sprawności oraz wartościowemu zagospodarowaniu czasu wolnego; budowa boiska wielofunkcyjnego i jego wszechstronne przeznaczenie wpłynie w bardzo wielkim stopniu na wzrost poziomu kultury fizycznej i rekreacji wśród dzieci i młodzieży, a także na rozwijanie działalności profilaktycznej i przeciwdziałanie zagrożeniom społecznym poprzez zagospodarowanie czasu wolnego. <p>Budowa boiska wielofunkcyjnego przyczyni się do poprawy zagospodarowania przestrzennego miejscowości Kołodziaż, jak również do jej uatrakcyjnienia jako miejsca zamieszkania poprzez rozwój funkcji społecznych. Realizacja przedmiotowej infrastruktury będzie sprzyjała nawiązywaniu kontaktów społecznych o charakterze komunikacyjnym i rekreacyjnym oraz będzie dostępna dla wszystkich grup wiekowych, a także osób niepełnosprawnych.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Planowane przedsięwzięcie polega na budowie wielofunkcyjnego boiska sportowego o wymiarach 30,0 m x 44,0 m o nawierzchni syntetycznej (poliuretan) na odpowiedniej podbudowie. Powierzchnia użytkowa 1320 m². Boisko przystosowane będzie do gry w piłkę ręczną (o wymiarach 40,0 m x 20,0 m), siatkówkę (o wym. 18,0 m x 9,0 m – centralnie) i koszykówkę (2 boiska w układzie poprzecznym o wym. 28,0 m x 15,0 m) i odpowiednio wyposażone w trwałe urządzenia dla tych dyscyplin sportowych: 2 bramki, 1 komplet do siatkówki, 4 kosze do koszykówki. Można uwzględnić także kort tenisowy o wymiarach 10,97 m x 23,78 m – 261,00 m². Na boisku można będzie również grać w badmintona, piłkę nożną i inne gry zespołowe. Całość płyty boiska otoczona będzie ogrodzeniem o wysokości 4,10 m stanowiącym jednocześnie łapacz piłek. Boisko nie będzie posiadało miejsc siedzących widzów. Natomiast przystosowane będzie do obserwacji gier w pozycji stojącej z przyległych chodników i placów. Przyjmując powyższe rozwiązanie projektowe zwraca się uwagę na takie elementy jak trwałość, odporność na czynniki atmosferyczne, wandalizm, a także niskie koszty eksploatacji.</p>	

Przedsięwzięcie 10		
<p>Nawierzchnię boiska należy wykonać z materiałów charakteryzujących się wysokim stopniem elastyczności i sprężystości, dobrym pochłanianiem energii uderowej, jak i umożliwiającymi niezbędny, minimalny poślizg (ochrona narażonych na kontuzje stawów, kolan i łokci grających) oraz odpornych na działanie czynników atmosferycznych i zapewniających wieloletnią stabilność swoich parametrów.</p> <p>Odbiorcami projektu będą dzieci, młodzież i dorośli mieszkańcy wsi Kołodziej i okolicznych wsi, jak również przybywający turyści z zewnątrz. Wybudowany obiekt będzie ogólnodostępny a korzystanie z niego będzie bezpłatne.</p>		
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne, sołectwo wsi Kołodziej, niepubliczna Szkoła im. J. Korczaka w Kołodzieju	
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów		
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu	
Zakres czasowy realizacji	czerwiec 2017- sierpień 2018	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	400-450 tys. zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	<p>Przedmiotowa inwestycja stworzy warunki do życia na wyższym poziomie ze zmodernizowaną infrastrukturą techniczną. Przyczyni się również do rozwoju społecznego obszaru, na którym jest zlokalizowana, a także do rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży oraz korzystnie wpłynie na jakość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wsi Kołodziej.</p> <p>Stworzy także warunki do rozbudowy kalendarza imprez lokalnych i ponadlokalnych o charakterze sportowym. Budowa boiska sportowego, wielofunkcyjnego uczyni atrakcyjnym teren wsi Kołodziej i okolicznych wsi szczególnie dla młodych mieszkańców obszaru, stwarzając warunki przeciwdziałające migracji do innych ośrodków. Od jakości infrastruktury społecznej zależy standard życia mieszkańców Kołodzieja. Projekt przyczyni się także do podniesienia walorów estetycznych miejscowości i jej otoczenia.</p>	<p>Roboty ziemne Podbudowa Nawierzchnia Ogrodzenie Wyposażenie techniczne boisk zakup, dostawa i montaż w gotowych tworach stojaków do tenisa + siatka szt. 2 zakup, dostawa i montaż w gotowych otworach stojaków do siatkówki z siatką szt. 2 zakup, dostawa i montaż w gotowych otworach stojaków metalowych do koszykówki szt. 2</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 46. Karta projektu nr 11

Przedsięwzięcie 11	
Nazwa przedsięwzięcia	remont pokrycia dachowego Niepublicznej Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Kołodziażu
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka, Kołodziaż 82
Opis przedsięwzięcia	
<p>Opis stanu istniejącego Istniejące pokrycie dachowe budynku szkoły wykonane z onduliny wymaga remontu lub wymiany. Ostatniego remontu dokonano w 2011 roku ze względu na liczne przecieki. W chwili obecnej pokrycie uległo ponownemu pogorszeniu. W wielu miejscach widoczne są dziury, które powodują, że woda deszczowa przedostaje się na strop budynku i wytwarza zacieki w pomieszczeniach na pierwszej kondygnacji.</p> <p>Cel projektu Poprawa estetyki i funkcjonalności budynku szkoły (należącego do Gminy Sadowne). Zapobieżenie skutkom nieszczelności dachu – powstawanie pleśni w salach lekcyjnych. Wyeliminowanie prognozowanych negatywnych skutków zdrowotnych u dzieci spowodowanych powstawaniem pleśni.</p> <p>Zakres realizowanych działań Ułożenie łąt i kontrałat. Ułożenie folii paraizolacyjnej. Wymiana pokrycia dachowego na blachodachówkę trapezową.</p> <p>Budynek szkoły przeznaczony jest na cele oświatowe. Służy także jako obiekt użyteczności publicznej do celów spotkań, zebrań, wyborów i innych działań dla mieszkańców Kołodziaża i okolicznych miejscowości.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	występowanie materiałów azbestowych w konstrukcjach budynków
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednio	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców brak miejsc do spędzania wolnego czasu
Zakres czasowy realizacji	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	80–100 tys. zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Poprawa stanu technicznego obiektu. Zapobieżenie niszczeniu budynku. Uniknięcie ewentualnych negatywnych skutków zdrowotnych dla osób korzystających z obiektu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 47. Karta projektu nr 12

Przedsięwzięcie 12	
Nazwa przedsięwzięcia	poprawa warunków nauki w oddziale przedszkolnym w Kołodziażu
Lokalizacja	Kołodziaż 82
Opis przedsięwzięcia	
<p>Opis stanu istniejącego Oddział przedszkolny mieści się na pierwszym piętrze. Maluchy korzystają z łazienki znajdującej się na parterze. Taka lokalizacja zagraża bezpieczeństwu przedszkolaków, które schodząc na dół pokonują kilkanaście stopni schodów. Nauczyciel prowadzący zajęcia nie może zostawić grupy, aby zejść z jednym dzieckiem do toalety. Ponadto łazienki nie są dostosowane dla tak małych dzieci. W oddziale przedszkolnym również brakuje odpowiedniego wyposażenia w sprzęt i pomoce dydaktyczne.</p> <p>Cel projektu Zapewnienie bezpieczeństwa przedszkolakom oraz poprawa warunków i jakości edukacji.</p> <p>Zakres realizowanych działań Realizacja tego projektu wymaga podjęcia wielu zadań: Przygotowanie sali dla przedszkolaków na parterze,</p>	

Przedsięwzięcie 12	
Powiększenie i modernizacja łazienek szkolnych, Doposażenie oddziału przedszkolnego w niezbędny sprzęt i pomoce dydaktyczne. Odbiorcą projektu jest społeczność szkolna.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne, Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem” w Kołodzianku
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017–2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	50 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Podjęte działania w tym projekcie przyczynią się do poprawy poziomu bezpieczeństwa dzieci, poprawią jakość kształcenia i wyrównają szanse edukacyjne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 48. Karta projektu nr 13

Przedsięwzięcie 13	
Nazwa przedsięwzięcia	adaptacja budynków po Folwarku Zamojskich na centrum konferencyjno-szkoleniowe
Lokalizacja	Kołodzianku działka nr 1010 powierzchnia ok. 1,0 ha
Opis przedsięwzięcia	
Dwa historyczne budynki po Folwarku Zamojskich wymagające odbudowy i przebudowy. Miejsce to stanie się centrum konferencyjno-szkoleniowym, Będzie to także miejsce spotkań integracyjnych dla lokalnej społeczności. Projekt polega na zrewitalizowaniu dwóch budynków oraz terenów otaczających je. Należy w nich wzmocnić ściany, wykonać nowe więźby dachowe i pokrycia Następnie wykończyć i wyposażać. Zagospodarowanie terenu będzie polegało na stworzeniu miejsc parkingowych oraz wykopaniu stawu rybnego. Odbiorcą będą okoliczne firmy, samorządy i lokalna społeczność.	
Podmiot realizujący	Filipiak Emil
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Sadowne
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	▪ niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres	2017-2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	800–900 tysięcy zł źródła własne, kredyt bankowy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	przeprowadzenie około 30 szkoleń rocznie zorganizowanie ok. 5 imprez integracyjnych w roku dla mieszkańców stworzenie około 8 miejsc pracy zacieśnienie więzów i integracja między lokalną społecznością

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 49. Karta projektu nr 14

Przedsięwzięcie 14	
Nazwa przedsięwzięcia	poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Kołodziaża poprzez wymianę i rozbudowę oświetlenia ulicznego
Lokalizacja	wieś Kołodziaż
Opis przedsięwzięcia	
<p>Opis stanu istniejącego Oświetlenie przydrożne we wsi Kołodziaż nie spełnia norm jakościowych. Jest przestarzałe, zbyt małe i nie zapewnia pełnego bezpieczeństwa i widoczności na drodze dla mieszkańców wsi i innych użytkowników drogi. Na odcinku łączącym części wsi oświetlenia brak. Wieś położona jest przy drodze powiatowej, na której panuje dość intensywny ruch w szczególności latem. Słabe oświetlenie i brak chodników stanowi poważne zagrożenie dla ludności</p> <p>Cel projektu Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i innych użytkowników wsi. Poprawa infrastruktury wsi. Zakres realizowanych działań Wykonanie projektu. Wymiana lamp oświetleniowych. Dostawienie słupów oświetleniowych.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne, sołectwo wsi Kołodziaż
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	przestępczość
Zakres czasowy realizacji	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	40 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IV Działanie 4.2 Efektywność energetyczna
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Wzrost bezpieczeństwa i poprawa infrastruktury wsi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 50. Karta projektu nr 15

Przedsięwzięcie 15	
Nazwa przedsięwzięcia	utworzenie publicznego punktu dostępu do Internetu w centrum Sadownego
Lokalizacja	Sadowne A – Plac Kościelny
Opis przedsięwzięcia	
<p>Są ławki, gdzie można usiąść i odpocząć, ale brakuje hot spotu, dzięki któremu można byłoby sprawdzić pocztę email, poczytać wiadomości internetowe lub nawet sprawdzić informacje o naszym regionie. Nie wszyscy posiadają Internet, a tym miejscu byłoby to idealne miejsce. REKREACJA/CZAS WOLNY Postawienie hot spotu wifi. Odbiorcami mieszkańcy, turyści oraz osoby przejeżdżające przez Sadowne.</p>	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	10 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa II Działanie 2.1 E-usługi
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Myślę, że cieszyłoby się to dużym powodzeniem, ponieważ jest to miejsce często odwiedzane przez mieszkańców, jak i osoby przyjezdne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 51. Karta projektu nr 16

Przedsięwzięcie 16	
Nazwa przedsięwzięcia	organizacja plenerowych seansów filmowych w Sadownem
Lokalizacja	Sadowne A
Opis przedsięwzięcia	
integracja lokalnej społeczności kino plenerowe – organizacja seansów filmowych dla różnych kategorii wiekowych celem jest integracja lokalnej społeczności, promocja gminy kino samochodowe	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	GOK, szkoły, Wicher Sadowne
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	20 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 52. Karta projektu nr 17

Przedsięwzięcie 17	
Nazwa przedsięwzięcia	spotkania przy książce
Lokalizacja	Sadowne A – sala OSP Sadowne
Opis przedsięwzięcia	
celem projektu jest zachęcenie lokalnej społeczności do czytania książek, integracja społeczeństwa, spotkania, na których uczestnicy będą się wymieniać refleksjami na temat przeczytanych książek	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	OSP, GOK, Biblioteka Publiczna, szkoły
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców niska aktywność czytelnicza mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	1000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 53. Karta projektu nr 18

Przedsięwzięcie 18	
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie „Kina za Rogiem”
Lokalizacja	Orzełek
Opis przedsięwzięcia	
Badania pokazują, że większość ludzi nie chodzi do kin, bo albo tego kina nie ma w sensownej odległości od ich miejsca zamieszkania, albo bilety są za drogie. Utworzenie „Kina za Rogiem”. adaptacja pomieszczenia (nieużytkowa część szkoły lub tzw. klub) wyposażenie Sali w odpowiedni sprzęt nawiązanie współpracy z „Kinem za Rogiem” Odbiorcami projektu będą mieszkańcy Orzełka i okolic	

Przedsięwzięcie 18	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku (sala) Rada Sołecka Wsi Orzełek (środki finansowe)
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	adaptacja pomieszczenia, wyposażenie (projektor, ekran, głośniki, amplituner, subwoofer, center HD 60 000,00 zł SRW Orzełek fundusz sołecki Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 54. Karta projektu nr 19

Przedsięwzięcie 19	
Nazwa przedsięwzięcia	Zwiększenie efektywności nauki poprzez zastosowanie tablicy interaktywnej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia	
Opis stanu istniejącego Brak tablicy Cel projektu Zwiększenie efektywności nauki poprzez zastosowanie nowoczesnego środka dydaktycznego. Lepsze zaciekawienie tematem zajęć. Zakres realizowanych działań Zakup tablicy interaktywnej	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	5000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 55. Karta projektu nr 20

Przedsięwzięcie 20	
Nazwa przedsięwzięcia	wymiana mebli szkolnych w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia	
Opis stanu istniejącego Stare zniszczone krzesła i stoliki w salach lekcyjnych NSP w Orzełku nie zawsze odpowiadają obowiązującym normom.	

Przedsięwzięcie 20	
<p>Cel projektu Zapewnienie dzieciom bezpiecznej pozycji podczas zajęć lekcyjnych. Zakres realizowanych działań Zakup nowych krzeseł i stolików do sal lekcyjnych NSP w Orzełku dostosowanych do obowiązujących norm.</p>	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	20 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 56. Karta projektu nr 21

Przedsięwzięcie 21	
Nazwa przedsięwzięcia	wymiana wyposażenia pracowni komputerowej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia	
<p>Opis stanu istniejącego Stare komputery w pracowni komputerowej w NSP w Orzełku (z 2009 roku). Cel projektu Możliwość korzystania z nowych programów komputerowych w celu rozwijania nowych kompetencji informatycznych. Zakres realizowanych działań Zakup sprzętu komputerowego do pracowni komputerowej w NSP w Orzełku.</p>	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	40 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 57. Karta projektu nr 22

Przedsięwzięcie 22	
Nazwa przedsięwzięcia	wymiana instalacji elektrycznej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia	

Przedsięwzięcie 22	
Opis stanu istniejącego Instalacja elektryczna z roku 1992/93 Cel projektu Podniesienie bezpieczeństwa budynku, osób znajdujących się w nim. Zakres realizowanych działań Wymiana instalacji elektrycznej.	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	20 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 58. Karta projektu nr 23

Przedsięwzięcie 23	
Nazwa przedsięwzięcia	Wymiana ogrodzenia wokół placu szkolnego w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia Opis stanu istniejącego Zniszczona siatka oraz fundament. Cel projektu Poprawa bezpieczeństwa uczniów. Zakres realizowanych działań Wymiana ogrodzenia wokół placu szkolnego.	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	30 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 59. Karta projektu nr 24

Przedsięwzięcie 24	
Nazwa przedsięwzięcia	budowa nowego boiska szkolnego w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia Opis stanu istniejącego Boisko szkolne w stanie fatalnym, nawierzchnia piaszczysta.	

Przedsięwzięcie 24	
Cel projektu Aktywizacja młodzieży szkolnej i pozaszkolnej do zdrowego trybu życia, integracja społeczności wsi. Zakres realizowanych działań Boisko wielofunkcyjne na placu NSP w Orzełku. Boisko 30 m x 15 m dostępne dla uczniów i społeczności wsi.	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	30 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 60. Karta projektu nr 25

Przedsięwzięcie 25	
Nazwa przedsięwzięcia	ustawienie na placu szkolnym w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku kilkuelementowej siłowni zewnętrznej
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia Cel projektu Popularyzowanie zdrowego stylu życia i właściwych nawyków prozdrowotnych. Zakres realizowanych działań Siłownia pod niebem – ustawienie na placu szkolnym kilkuelementowej siłowni zewnętrznej.	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	40 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 61. Karta projektu nr 26

Przedsięwzięcie 26	
Nazwa przedsięwzięcia	wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku
Lokalizacja	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orzełku Orzełek 13 nr działki 603, powierzchnia 3100 m ²
Opis przedsięwzięcia Opis stanu istniejącego Stara instalacja wodno-kanalizacyjna z okresu budowy budynku szkoły w latach 1990–1993. Część instalacji znajduje się na nieogrzewanym strychu szkoły. Cel projektu	

Przedsięwzięcie 26	
Poprawa stanu technicznego instalacji oraz całego budynku szkoły. Zmniejszenie występowania awarii. Zakres realizowanych działań Modernizacja instalacji wodno-kanalizacyjnej w budynku NSP w Orzełku.	
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	30 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 62. Karta projektu nr 27

Przedsięwzięcie 27	
Nazwa przedsięwzięcia	modernizacja boiska szkolnego w Orzełku
Lokalizacja	Orzełek
Opis przedsięwzięcia modernizacja boiska szkolnego	
Podmiot realizujący	Rada Sołecka Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Sadowne
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	7000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	poprawa warunków prowadzenia zajęć sportowych liczba zajęć prowadzonych na boisku szkolnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 63. Karta projektu nr 28

Przedsięwzięcie 28	
Nazwa przedsięwzięcia	remont i wyposażenie świetlicy w Sokółce
Lokalizacja	Sokółka - działki nr 681/5 i 1186/2 o łącznej powierzchni 0,0730 ha
Opis przedsięwzięcia Opis stanu istniejącego Na przedmiotowym terenie znajduje się świetlica wiejska, która została częściowo już odnowiona. Cel projektu Celem projektu jest remont małej sali w świetlicy wiejskiej wyposażenie kuchni i zaplecza kuchennego w świetlicy wiejskiej oraz montaż centralnego ogrzewania, by mieszkańcy, jak i przyjezdni będą mogli organizować imprezy okolicznościowe i spędzać wspólnie czas również w okresie zimowym. Zakres realizowanych działań Projekt będzie polegał na remoncie małej sali w świetlicy wiejskiej poprzez zerwanie boazerii ze ścian, wymianie instalacji elektrycznej z oświetleniem oraz remoncie sufitu, zakupie sprzętu AGD, mebli kuchennych, zastawy stołowej ze sztućcami, regałów i zestawu do cateringu oraz pieca i rozprowadzeniu instalacji CO w budynku. Odbiorcami będą mieszkańcy wsi Sokółka oraz goście.	

Przedsięwzięcie 28	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy w Sadownem
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Sołectwo Sokółka, LGD
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2017-2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000,00 zł fundusz sołecki, Gmina Sadowne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Poprawa wzrostu atrakcyjności miejscowości. Integracja społeczeństwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 64. Karta projektu nr 29

Przedsięwzięcie 29	
Nazwa przedsięwzięcia	budowa targowiska w Sadownem z możliwością wykorzystania jako parking
Lokalizacja	Sadowne
Opis przedsięwzięcia	
Budowa targowiska. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej. Utwierdzenie terenu, który poza dniami targowymi może służyć jako parking, albo miejsce organizacji imprez kulturalnych.	
Podmiot realizujący	
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców niewielkie nasycenie aktywnymi podmiotami gospodarczymi
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000,00 zł budżet gminy, fundusz sołecki, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa III Działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprawa jakości sprzedaży bezpośredniej promocja lokalnych produktów liczba osób oferujących swoje produkty

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 65. Karta projektu nr 30

Przedsięwzięcie 30	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa ulicy Stefanowicza w Sadownem ze skwerkiem zieleni
Lokalizacja	Sadowne ul. Stefanowicza
Opis przedsięwzięcia	
Budowa ulicy Stefanowicza ze skwerkiem zieleni. Odbiorcami są przede wszystkim mieszkańcy ul. Stefanowicza, mieszkańcy Sadownego i turyści.	
Podmiot realizujący	
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	słaba dostępność komunikacyjna

Przedsięwzięcie 30	
Zakres czasowy realizacji	2017-2026
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	500 000,00 zł budżet gminy, fundusz sołecki Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VII Działanie 7.1 Infrastruktura drogowa
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	poprawa komfortu poruszania się po drodze ułatwienie dojazdu do posesji poprawa wizerunku poprawa estetyki przestrzeni publicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 66. Karta projektu nr 31

Przedsięwzięcie 31	
Nazwa przedsięwzięcia	modernizacja oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej w Sokółce
Lokalizacja	Sokółka - działki nr 118
Opis przedsięwzięcia	
Opis stanu istniejącego Przedmiotowa działka stanowi drogę powiatową przebiegającą przez całą miejscowość. Cel projektu Celem projektu jest modernizacja oświetlenia ulicznego. Zakres realizowanych działań Projekt będzie polegał na modernizacji oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej, gdyż istniejące jest już wyeksploatowane i ulega awariom jak również jest nieekonomiczne z uwagi na dużą moc żarówek (125 W). W ramach przedsięwzięcia planowana jest wymiana lamp na LED-owe wraz z osprzętem, co przyczyni się to zmniejszenia zużycia energii i poprawi bezpieczeństwo. Odbiorcami będą mieszkańcy wsi Sokółka oraz goście.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy w Sadownem
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Sołectwo Sokółka
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	przestępczość
Zakres czasowy realizacji	2017
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000,00 zł fundusz sołecki, Gmina Sadowne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IV Działanie 4.2 Efektywność energetyczna
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Poprawa wzrostu atrakcyjności miejscowości oraz bezpieczeństwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 67. Karta projektu nr 32

Przedsięwzięcie 32	
Nazwa przedsięwzięcia	budowa parkingu przy świetlicy w Sokółce
Lokalizacja	Sokółka - działki nr 682/4 o powierzchni 0,0821ha
Opis przedsięwzięcia	
Opis stanu istniejącego Działka porośnięta jest krzakami i akacjami, niezagospodarowana. Działka znajduje się naprzeciwko świetlicy wiejskiej. Cel projektu Celem projektu jest budowa miejsc postojowych. Zakres realizowanych działań Projekt będzie polegał na wbudowaniu miejsc postojowych dla samochodów z uwagi na to, iż przy świetlicy jest za mało miejsca na ten cel. Krzaki i niepotrzebne drzewa zostaną usunięte a teren wyrównany. Odbiorcami będą mieszkańcy wsi Sokółka oraz goście.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy w Sadownem

Przedsięwzięcie 32	
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Sołectwo Sokółka, LGD
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednio	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	20 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Poprawa wzrostu atrakcyjności miejscowości. Integracja społeczeństwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 68. Karta projektu nr 33

Przedsięwzięcie 33	
Nazwa przedsięwzięcia	plac wypoczynkowy i siłownia plenerowa w Sokółce
Lokalizacja	Sokółka 35 - działki nr 592/2, 602, 612/1 o łącznej powierzchni 0,8332 ha
Opis przedsięwzięcia	
Opis stanu istniejącego Na przedmiotowym terenie znajduje się plac zabaw dla dzieci, jednakże jest jeszcze sporo niezagospodarowanego terenu. Cel projektu Celem projektu jest wybudowanie ogrodzonego placu wypoczynkowo-biwakowego oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez budowę zewnętrznej siłowni plenerowej, dzięki czemu osoby starsze będą mogły poprawić swoją sprawność fizyczną. Plac będzie służył do odpoczynku na świeżym powietrzu oraz organizowaniu różnych imprez okolicznościowych. Dzięki temu, że na przedmiotowym terenie istnieje już plac zabaw, również rodzice (opiekunowie) dzieci będą chętniej spędzali wolny czas we wspólnym gronie na świeżym powietrzu. Zakres realizowanych działań Projekt będzie polegał na wybudowaniu drewnianej wiaty wraz z drewnianym stołem i ławkami oraz na zakupie i instalacji urządzeń do ćwiczeń pobudzających wszystkie mięśnie, by każdy mógł znaleźć coś dla siebie. Ze względu na to, iż nie ma wymogu stosowania nawierzchni bezpiecznej, urządzenia mogą być instalowane na istniejącym podłożu jakim jest zielen poprzez ich zabetonowanie. Odbiorcami będą mieszkańcy wsi Sokółka oraz goście.	
Podmiot realizujący	Urząd Gminy w Sadownem
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Sołectwo Sokółka, LGD
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednio	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	50 000,00 zł fundusz sołecki, Gmina Sadowne, PROW Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	Poprawa wzrostu atrakcyjności miejscowości. Integracja społeczeństwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 69. Karta projektu nr 34

Przedsięwzięcie 34	
Nazwa przedsięwzięcia	budowa siłowni zewnętrznej w Orzełku
Lokalizacja	Orzełek
Opis przedsięwzięcia	
budowa siłowni zewnętrznej	

Przedsięwzięcie 34	
Podmiot realizujący	Rada Sołecka Orzełek
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Stowarzyszenie Rozwoju wsi Orzełek
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców
Zakres czasowy realizacji	2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	40 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	utworzenie miejsca spotkań dla społeczności lokalnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 70. Karta projektu nr 35

Przedsięwzięcie 35	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa dostępności i jakości drogi gminnej do wsi Kołodziej-Mleczażki
Lokalizacja	wieś Kołodziej — droga dojazdowa do wsi Kołodziej-Mleczażki
Opis przedsięwzięcia	
Opis stanu istniejącego Droga dojazdowa do wsi Kołodziej-Mleczażki jest drogą gminną. Długotrwałe deszcze i wiosenne roztopy powodują rozmiękanie żwirowego podłoża, tworzą się zagłębienia uniemożliwiające przejazd do posesji. Droga jest również niszczone przez dziki. Cel projektu Poprawa dostępności i jakości drogi gminnej, podniesienie komfortu życia mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa publicznego. Zakres realizowanych działań Realizacja tego zadania wymaga dosypania nowego kruszywa, odpowiedniego ubicia podłoża, utwardzenie oraz regularnej konserwacji.	
Podmiot realizujący	Gmina Sadowne, sołectwo wsi Kołodziej
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska dostępność komunikacyjna – na terenie miejscowości nie ma przystanków autobusowych
Zakres czasowy realizacji	2017–2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	15 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VII Działanie 7.1 Infrastruktura drogowa
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	W wyniku tych działań nastąpi poprawa warunków życia mieszkańców, wzrośnie poczucie bezpieczeństwa, nastąpi ożywienie tego obszaru.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 71. Karta projektu nr 36

Przedsięwzięcie 36	
Nazwa przedsięwzięcia	modernizacja świetlicy wiejskiej i terenu wokół świetlicy w Ociętym
Lokalizacja	świetlica wiejska i teren wokół świetlicy w Ociętym
Opis przedsięwzięcia	
Opis stanu istniejącego	

Przedsięwzięcie 36		
<p>Świetlica wiejska bez zaplecza sanitarnego, kuchennego. Stare ogrodzenie, częściowo zakrzaczony teren. Brak ogrzewania. Cel projektu Stworzenie przyjaznego miejsca, które będzie skupiało, integrowało mieszkańców Ociętego i okolic. Zakres realizowanych działań Dobudowa sanitariatów w świetlicy wiejskiej, stworzenie zaplecza kuchennego z wyposażeniem. Dobudowanie kotłowni i zrobienie centralnego ogrzewania. Zrobienie placu zabaw przed świetlicą. Oczyszczenie terenu, budowa ogrodzenia.</p>		
Podmiot realizujący	sołtys, radny, rada sołecka	
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	GOK w Sadownem, SKS Sadowne	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	niska aktywność kulturalna i społeczna mieszkańców	
Zakres czasowy realizacji	2017-2018	
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	200 000 zł budżet gminy, fundusze europejskie, dobrowolne wpłaty mieszkańców Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	
Sposób oceny i miary prognozowanych rezultatów	<p>2 zebrania wiejskie poświęcenie pól święcenie pokarmów 3 imprezy okolicznościowe prezentacje sprzętu AGD miejsce spotkań Klubu Seniora propagowanie lokalnej kultury (występy „Sadowianek”) szkolenia Ośrodka Doradztwa Rolniczego rozwijanie się społeczeństwa budowa więzi społecznych</p>	<p>Założenie Kroniki Sołectwa Ocięte, w której wszystkie działania zostaną udokumentowane. Informacja na stronach internetowych Urzędu Gminy Sadowne i Infosadowne o przeprowadzonych szkoleniach, spotkaniach. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

7. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań

Poza projektami głównymi przewiduje się realizację projektów uzupełniających realizowanych w partnerstwie z innymi podmiotami. Obecnie projekty te nie mają jeszcze ustalonych ram finansowych i organizacyjnych

Projekty aktywizacji zawodowej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Projekt ten będzie stanowił kontynuację działań realizowanych w ramach wcześniej organizowanego projektu przez Gminę wraz z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, jakim był AKTYWNY MIESZKANIEC GMINY SADOWNE. Projekt zakładał realizację następujących działań:

- treningi kompetencji i umiejętności społecznej,
- poradnictwo specjalistyczne,
- szkolenia zawodowe.

Zakłada się także realizację przedsięwzięć dla młodzieży dotyczących kreowania postaw otwartości na świat, współpracy i zaufania odnoszącego się do przedsiębiorczości i chęci zmiany swoich warunków życia. Take projekty mogą być finansowane w formie minigrantów kierowanych bezpośrednio do młodzieżowych zespołów lub poprzez finansowanie działania klubu przedsiębiorczości będącego pod opieką animatora przedsiębiorczości.

Projekty aktywizacji społeczno-kulturowej i budujące tożsamość lokalną

Dzięki utworzonym i zagospodarowanym nowym przestrzeniom publicznym i budynkom użyteczności publicznej będzie istniała możliwość zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego dla wszystkich grup społecznych, w tym szczególnie dzieci, młodzieży czy osób starszych. Zajęcia mogą przyjmować formę, warsztatów, turniejów i konkursów polegających na rywalizacji między poszczególnymi sołectwami. Do organizacji tego typu wydarzeń będzie można zaangażować istniejące organizacje pozarządowe oraz kluby i organizacje sportowe.

Innym istotnym aspektem będzie organizacja wydarzeń dla społeczności lokalnych typu: festyny, pikniki rodzinne, biesiady sąsiedzkie co przyczyni się do wzmocnienia więzi społecznych, zmniejszenia poziomu anonimowości budowy poczucia przynależności do lokalnej społeczności co w dłuższej perspektywie przyczyni się do zwiększenia poziomu zaangażowania na rzecz swojego otoczenia.

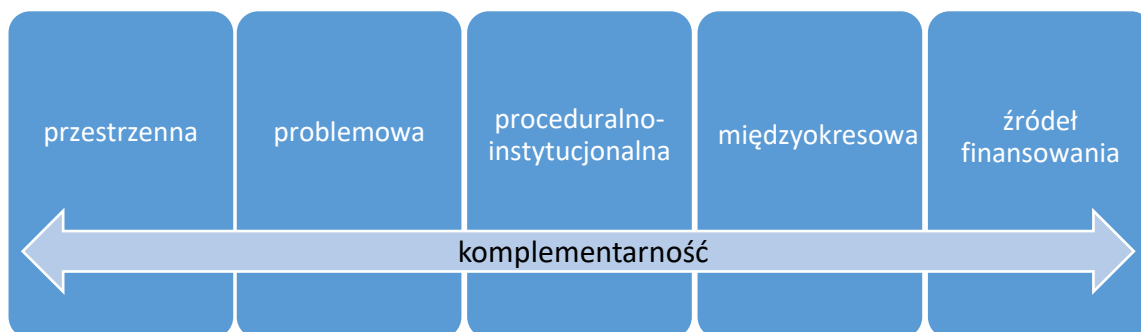
Planuje się także prowadzenie zajęć z zakresu integracji międzypokoleniowej, budujących więzi rodzinne, zrozumienie dla potrzeb różnych grup wiekowych, wymianę wiedzy oraz dobrych nawyków co także przyczyni się do zwiększenia poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania. Dodatkowo poprzez wzbogacenie przestrzeni publicznych możliwe będzie organizowanie wydarzeń na świeżym powietrzu, w miejscach często odwiedzanych przez społeczność lokalną.

Rozwój aktywności społeczno-kulturalnej nie będzie możliwy bez wykształcenia i wsparcia lokalnych liderów oraz prężnie działających organizacji pozarządowych. W tym kierunku planuje się organizację warsztatów np. wspierających kreowanie postaw aktywnych, uczących przywództwa lokalnego (przede wszystkim dla osób młodych), przedstawiających dobre praktyki skutecznego działania, a także dotyczących organizacji oraz finansowania projektów społecznych. Kolejnym krokiem w tym zakresie będzie bieżące wspieranie działań lokalnych liderów i organizacji pozarządowych np. poprzez ciągłe doradztwo, uruchamianie systemów małych grantów czy wspieraniu przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych na swoje działania.

8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Program Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2026 został opracowany z zachowaniem zasady komplementarności, która rozpatrywana w 5 wymiarach.

Rysunek 16. Wymiary komplementarności

Źródło: opracowanie własne

Komplementarność przestrzenna oznacza taką realizację projektów, która zapewni wzajemne dopełnianie się przedsięwzięć na terenie gminy. Projekty przewidziane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji zlokalizowane są na obszarach rewitalizacji, dzięki czemu zaplanowane przedsięwzięcia mają szansę rozwiązywać zidentyfikowane problemy u źródła. Ponadto część z projektów ma charakter projektów „miękkich”, które wzbogacają ofertę kulturalną i spędzania czasu wolnego, dlatego też zasięg ich oddziaływania w perspektywie czasu może być szerszy. Skupienie projektów na obszarach rewitalizacji i ich charakter nie będzie powodował w przyszłości wykluczenia innych obszarów.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji odznaczają się również **komplementarnością problemową**, co oznacza, że dopełniają się tematycznie. Komplementarność problemowa oznacza takie planowanie przedsięwzięć, które nie będzie w efekcie przynosiło punktowych zmian w jednej ze sfer, ale całościowo rozwiąże zidentyfikowane problemy i przyczyni się wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego.

Powiązanie projektów z problemami zostało wskazane przy opisie poszczególnych kart projektów. Poniżej znajduje się zestawienie projektów, w którym zostały przedstawione powiązania z celami oraz przenikanie się poszczególnych sfer przy realizacji projektów.

Tabela 72. Komplementarność problemowa projektów

Nr projektu	Nazwa projektu	Cel strategiczny	Kierunki działań	Sfera
Projekty podstawowe				
1.	Utworzenie plenerowej szachownicy na placu przy Urzędzie Gminy	1 4	1 4.1	Społeczna Przestrzenno-funkcjonalna
2.	Adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej	1 3	1.1 3.3	Społeczna Techniczna
3.	Zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniacej funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne w Sadownem	4	4.1	Przestrzenno-funkcjonalna
4.	Modernizacja letniego basenu w Sadownem	1 3	1.1 3.3	Społeczna Techniczna
5.	Budowa skateparku przy basenie w Sadownem	1 3	1.1 3.3	Społeczna Techniczna
6.	Budowa plenerowej siłowni i stworzenie przestrzeni rekreacyjnej przy basenie w Sadownem	1 3	1.1 3.3	Społeczna Techniczna

Nr projektu	Nazwa projektu	Cel strategiczny	Kierunki działań	Sfera
7.	Odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce	4	4.1	Przestrzenno-funkcjonalna
8.	Zewnętrzna siłownia plenerowa w Kołodzianżu	1 3	1.1 3.3	Społeczna Techniczna
9.	Plac zabaw w Kołodzianżu	1 3	1.1 3.3	Społeczna Techniczna
10.	Budowa przyszłolnego boiska wielofunkcyjnego we wsi Kołodzianż	1 3	1.1 3.3	Społeczna Techniczna
11.	Remont pokrycia dachowego Niepublicznej Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Kołodzianżu	3	3.3	Techniczna
12.	Poprawa warunków nauki w oddziale przedszkolnym w Kołodzianżu	1 3	1.3 3.3	Społeczna Techniczna
13.	Adaptacja budynków po Folwarku Zamojskich na centrum konferencyjno-szkoleniowe i miejsce spotkań lokalnej społeczności	1 2 3	1.5 2.1 3.3	Społeczna Gospodarcza Techniczna
14.	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Kołodzianża poprzez wymianę i rozbudowę oświetlenia ulicznego	3	3.1	Techniczna
15.	Utworzenie publicznego punktu dostępu do Internetu w centrum Sadownego	3	3.3	Techniczna
16.	Organizacja plenerowych seansów filmowych i kina samochodowego w Sadownem	1	1.1 1.5	Społeczna
17.	Spotkania przy książce	1	1.1 1.5	Społeczna
18.	Utworzenie „Kina za Rogiem”	1	1.1 1.5	Społeczna
19.	Zwiększenie efektywności nauki poprzez zastosowanie tablicy interaktywnej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	1	1.3	Społeczna
20.	Wymiana mebli szkolnych w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	1 3	1.3 3.3	Społeczna Techniczna
21.	Wymiana wyposażenia pracowni komputerowej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	1 3	1.3 3.3	Społeczna Techniczna
22.	Wymiana instalacji elektrycznej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	3	3.3	Techniczna
23.	Wymiana ogrodzenia wokół placu szkolnego w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	3	3.3	Techniczna
24.	Budowa nowego boiska szkolnego w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	3	3.3	Techniczna
25.	Ustawienie na placu szkolnym w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku kilkuelementowej siłowni zewnętrznej	3	3.3	Techniczna
26.	Wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	3	3.3	Techniczna
27.	Modernizacja boiska szkolnego w Orzełku	3	3.3	Techniczna

Nr projektu	Nazwa projektu	Cel strategiczny	Kierunki działań	Sfera
28.	Remont i wyposażenie świetlicy w Sokółce	3	3.3	Techniczna
29.	Budowa targowiska w Sadownem z możliwością wykorzystania jako parking	2	2.1	Gospodarcza
30.	Budowa ulicy Stefanowicza w Sadownem ze skwerkiem zieleni	4	4.1 4.3	Przestrzenno-funkcjonalna
31.	Modernizacja oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej w Sokółce	3	3.1	Techniczna
32.	Budowa parkingu przy świetlicy w Sokółce	4	4.3	Przestrzenno-funkcjonalna
33.	Plac wypoczynkowy i siłownia plenerowa w Sokółce	1 3	1.1 3.3	Spoleczna Techniczna
34.	Budowa siłowni zewnętrznej w Orzełku	1 3	1.1 3.3	Spoleczna Techniczna
35.	Poprawa dostępności i jakości drogi gminnej do wsi Kołodziej-Mlecza	Przestrzenno-funkcjonalna	Przestrzenno-funkcjonalna	Przestrzenno-funkcjonalna
36.	Modernizacja świetlicy wiejskiej i terenu wokół świetlicy w Ociętym	1 3	1.1 3.3	Spoleczna Techniczna
Projekty uzupełniające				
37.	Projekty aktywizacji zawodowej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym	1 2	1.4 2.2	Spoleczna Gospodarcza
38.	Projekty aktywizacji społeczno-kulturowej i budujące tożsamość lokalną	1	1.1 1.2 1.5	Spoleczna

Źródło: opracowanie własne

Program Rewitalizacji wymaga tego, aby był w odpowiedni sposób zarządzany, w szczególności, jeśli w jego wdrażanie włączeni są przedstawiciele wszystkich trzech sektorów (publicznego, pozarządowego, prywatnego). Zasada **komplementarności proceduralno-instytucjonalnej** wskazuje na konieczność opracowania efektywnego systemu zarządzania rewitalizacją oraz zachowania spójności działań i procedur. W rozdz. 10 i 11 zostały określone mechanizmy włączania mieszkańców i innych partnerów społeczno-gospodarczych w proces rewitalizacji oraz system zarządzania Programem. Zgodnie z założeniami odpowiedzialnym za wdrażanie dokumentu Programu Rewitalizacji jest Wójt Gminy Sadowne, którego wspierać będzie Zespół ds. Rewitalizacji. Rolą Wójta jest nadzór i kontrola na całością prac, natomiast zadania Zespołu zostały określone w rozdziale 11.

Komplementarność międzyokresowa związana jest z analizą dotychczasowych działań gminy, w szczególności związanych z realizacją przedsięwzięć w poprzedniej perspektywie finansowej i oceną skuteczności, osiągnięć i efektywności. W latach 2007-2013 Gmina Sadowne nie wdrażała Programu Rewitalizacji, nie mniej część projektów realizowanych w tym okresie ma charakter projektów rewitalizacyjnych i wnioski płynące z ich realizacji mogą stanowić podstawę do wdrażania obecnie zaplanowanych projektów. Ponadto ze względu na ich charakter mogą one stanowić kontynuację do obecnie zaplanowanych działań. Do projektów o charakterze rewitalizacyjnym realizowanych w perspektywie 2007-2013 można zaliczyć:

- Indywidualizacja procesu nauczania w klasach I-III szkół podstawowych Gminy Sadowne,
- Aktywny Mieszkaniec Gminy Sadowne.

Ważnym aspektem wdrażania Programu Rewitalizacji jest także zachowanie komplementarności źródeł finansowania, co oznacza odpowiednie uzupełnianie i łączenie form wsparcia (EFRR, EFS, FS, publiczne środki krajowe), tak aby uniknąć m.in. podwójnego finansowania. Komplementarność źródeł finansowania to także odpowiednie

łączenie środków pieniężnych ze źródeł prywatnych i publicznych. Źródła finansowania zostały określone w rozdziale nr. 9.

9. Indykatywne ramy finansowe

Projekty w ramach Programu Rewitalizacji mogą być realizowane przez różne podmioty: z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego. Podmioty te uzupełniają się wzajemnie w swoich działaniach. Również źródła finansowania powinny się uzupełniać – w ramach poszczególnych działań można korzystać zarówno ze źródeł prywatnych, jak i publicznych. Dywersyfikacja źródeł finansowania i podmiotów realizujących projektu umożliwia osiągnięcie lepszych rezultatów oraz korzystanie zarówno z komercyjnych, jak i niekomercyjnych źródeł finansowania.

Do komercyjnych źródeł finansowania należą przede wszystkim kredyty, pożyczki, obligacje komunalne. Poza tym niektóre działania mogą być wspierane przez środki własne przedsiębiorstw i innych podmiotów prywatnych oraz organizacji pozarządowych. Dlatego też w procesie rewitalizacji na etapie planowania i realizacji bardzo istotna jest współpraca podmiotów z różnych sektorów gospodarki.

Największe znaczenie wśród niekomercyjnych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają środki własne budżetu gminy, fundusze europejskie i środki budżetu państwa.

Fundusze europejskie obejmują dedykowane działania, które można wykorzystać planując i realizując działania rewitalizacyjne. W tym zakresie najważniejszymi programami są:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM),
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POiŚ),
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER).

Dodatkowo istnieje możliwość skorzystania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, który realizuje między innymi takie programy jak:

- Gospodarka ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Sowa – energooszczędne oświetlenie uliczne,
- PROSUMENT i BOCIAN – wsparcie tworzenia mikroinstalacji OZE,
- Edukacja ekologiczna

lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

Bank Gospodarstwa Krajowego jest operatorem Funduszu Termomodernizacji i Remontów, mogącego być instrumentem wykorzystywanym do poprawy warunków zamieszkiwania na obszarze zdegradowanym.

Kolejnym niekomercyjnym źródłem finansowania do wykorzystania w ramach realizacji Programu Rewitalizacji jest wsparcie fundacji organizujących projekty grantowe, z których w pierwszej kolejności mogą skorzystać społeczności lokalne i organizacje pozarządowe. Przykładami takich fundacji są Fundacja BZ WBK, która organizuje projekt grantowy „Tu mieszkam, tu zmieniam”, czy fundacja Kronenberga działająca przy Banku Citi Handlowym.

Tabela 73. Zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z zakresem czasowym ich realizacji oraz planowanym kosztem wraz z potencjalnymi źródłami finansowania

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania
1	utworzenie plenerowej szachownicy na placu przy Urzędzie Gminy	2017-2026	30 000,00 zł środki własne

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania				
			Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych				
2	adaptacja budynku starej plebanii na potrzeby Muzeum Ziemi Sadowieńskiej	2017-2026	100 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe				
3	zorganizowanie przestrzeni zielonej pełniacej funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne w Sadownem	2017-2026	50 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych				
4	modernizacja letniego basenu w Sadownem	2017-2026	200 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych				
5	budowa skateparku przy basenie w Sadownem	2017-2022	50 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych				
6	budowa plenerowej siłowni i stworzenie przestrzeni rekreacyjnej przy basenie w Sadownem	2017-2018	40-50 tys. zł budżet gminy fundusz sołecki Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych				
7	Odnowa i zagospodarowanie terenu po byłej szkole podstawowej w Sokółce	2017-2020	600 000,00 zł Gmina Sadowne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych środki PROW, dotacje MSW na rzecz OSP				
8	Zewnętrzna siłownia plenerowa w Kołodziążu	2018	23363,85 zł. (Urządzenia: 14895 zł; VAT: 4368,85 zł; transport 1100 zł; ewentualny montaż przez firmę: 3000 zł.) Sołectwo Kołodziaz, Urząd Gminy Sadowne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych				
9	Plac zabaw w Kołodziążu	2017	<table border="1"> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>17800</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> </tr> </table>	Ogólny koszt	17800	W tym:	
Ogólny koszt	17800						
W tym:							

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	
			Środki prywatne	300
			Fundusze europejskie	0
			Budżet gminy	13010
			Inne. Jakież? (sołeckie)	4490
			Sołectwo Kołodziej, sołectwo Kołodziej Rybie, sołectwo Bojewo, Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem”, Urząd Gminy w Sadownem. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	
10	budowa przyszkolnego boska wielofunkcyjnego we wsi Kołodziej	czerwiec 2017–sierpień 2018	400-450 tys. zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	
11	remont pokrycia dachowego Niepublicznej Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Kołodzieju	2016-2026	80-100 tys. zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	
12	poprawa warunków nauki w oddziale przedszkolnym w Kołodzieju	2017-2018	50 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży	
13	adaptacja budynków po Folwarku Zamojskich na centrum konferencyjno-szkoleniowe i miejsce spotkań lokalnej społeczności	2017-2020	800-900 tysięcy zł źródła własne, kredyt bankowy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe	
14	poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Kołodzieja poprzez wymianę i rozbudowę oświetlenia ulicznego	2017-2026	40 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IV Działanie 4.2 Efektywność energetyczna	
15	utworzenie publicznego punktu dostępu do Internetu w centrum Sadownego	2017-2026	10 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa II Działanie 2.1 E-usługi	
16	organizacja plenerowych seansów filmowych i kina samochodowego w Sadownem	2017-2026	20 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe	
17	spotkania przy książce	2017-2026	1000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe	

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania
18	Utworzenie „Kina za Rogiem”	2018	adaptacja pomieszczenia, wyposażenie (projektor, ekran, głośniki, amplituner, subwoofer, center HD 60 000,00 zł SRW Orzełek fundusz sołecki Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe
19	Zwiększenie efektywności nauki poprzez zastosowanie tablicy interaktywnej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	2017-2026	5000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
20	wymiana mebli szkolnych w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	2017-2026	20 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
21	wymiana wyposażenia pracowni komputerowej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	2017-2026	40 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
22	wymiana instalacji elektrycznej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	2017-2026	20 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
23	Wymiana ogrodzenia wokół placu szkolnego w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	2017-2026	30 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
24	budowa nowego boiska szkolnego w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	2017-2026	30 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
25	ustawienie na placu szkolnym w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku kilkuelementowej siłowni zewnętrznej	2017-2026	40 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
26	wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Orzełku	2017-2026	30 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania
27	modernizacja boiska szkolnego w Orzełku	2017	7000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
28	remont i wyposażenie świetlicy w Sokółce	2017-2018	100 000,00 zł fundusz sołecki, Gmina Sadowne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa X Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
29	budowa targowiska w Sadownem z możliwością wykorzystania jako parking	2017-2026	100 000,00 zł budżet gminy, fundusz sołecki, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa III Działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu
30	Budowa ulicy Stefanowicza w Sadownem ze skwerkiem zieleni	2017-2026	500 000,00 zł budżet gminy, fundusz sołecki Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VII Działanie 7.1 Infrastruktura drogowa
31	modernizacja oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej w Sokółce	2017	100 000,00 zł fundusz sołecki, Gmina Sadowne Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IV Działanie 4.2 Efektywność energetyczna
32	budowa parkingu przy świetlicy w Sokółce	2018	20 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
33	plac wypoczynkowy i siłownia plenerowa w Sokółce	2018	50 000,00 zł fundusz sołecki, Gmina Sadowne, PROW Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
34	budowa siłowni zewnętrznej w Orzełku	2018	40 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
35	Poprawa dostępności i jakości drogi gminnej do wsi Kołodziej-Mleczaki	2017-2018	15 000 zł

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania
			Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VII Działanie 7.1 Infrastruktura drogowa
36	modernizacja świetlicy wiejskiej i terenu wokół świetlicy w Ociężem	2017-2018	200 000 zł budżet gminy, fundusze europejskie, dobrowolne wpłaty mieszkańców Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych

Źródło: opracowanie własne

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Partnerstwo i partycypacja w procesie tworzenia i realizacji oraz wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Sadowne na lata 2016-2026 były naczelnymi zasadami przyświecającymi idei tego procesu. Programu Rewitalizacji został wypracowany przez samorząd Gminy Sadowne przy czynnej współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Wszystkie kluczowe etapy prac poddawane były dyskusji z lokalnymi interesariuszami procesu rewitalizacji. Podejście partycypacyjne jest korzystne dla wszystkich uczestników procesu, gdyż zarówno wzmacnia więzi lokalne wśród interesariuszy, a także pozwala na dokładne i wnikliwe przeanalizowanie problemów występujących w danej jednostce terytorialnej.

Na etapie opracowywania Programu Rewitalizacji zastosowano narzędzia komunikacji jednostronnej oraz narzędzia komunikacji ze sprzężeniem zwrotnym. Do pierwszych można zaliczyć ogłoszenia w komunikaty i informacje zawarte na gminnej stronie internetowej oraz plakaty informujące o prowadzonym procesie rewitalizacji.

Wśród zastosowanych narzędzi drugiej grupy można wskazać:

Badanie ankietowe - Ankietyzacja była prowadzona w dniach 5 - 8 października 2016 roku. W badaniu wzięło 200 mieszkańców Sadownego A – okolice kościoła, w stronę budynków komunalnych (Plac Kościelny, fragmenty ulic Kościuszki i Strażackiej), Sadownego B – okolice basenu na świeżym powietrzu (ulice Słoneczna, Kuźnica, Grunwaldzka, Leśna) i sołectw Kołodziej, Krupińskie, orzełek, Sokółka, Ocięte oraz Zalesie. Ankieterzy prowadzili badanie z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych w miejscach zidentyfikowanych jako ważne dla życia społecznego. Celem ankiety było pogłębienie diagnozy obszaru rewitalizacji. Przy organizacji badania posłużono się metodą. Badanie służyło pogłębieniu charakterystyki obszaru rewitalizacji. W ramach ankiety prowadzono badania społeczne o charakterze ilościowym skupione przede wszystkim na rozpoznaniu potrzeb mieszkańców z zakresu rewitalizacji społecznej, przestrzennej, środowiskowej, technicznej jak i gospodarczej w gminie.

Bezpośrednie spotkania z mieszkańcami - Bezpośrednie spotkania z mieszkańcami, lokalnymi przedsiębiorcami i innymi grupami o charakterze partycypacyjnym i aktywizującym to metoda, która umożliwia odwołanie się do wiedzy różnych grup interesariuszy. W czasie prac nad projektem Programu Rewitalizacji zorganizowano dwa spotkania otwarte z interesariuszami rewitalizacji. Pierwsze z nich, warsztaty diagnostyczne, odbyło się 24 sierpnia 2016 roku. Celem spotkania była identyfikacja obszarów problemowych i potencjałów rozwojowych. W pierwszej części spotkania zaprezentowano etapy realizacji projektu oraz podstawowe informacje na temat rewitalizacji. Dalej przedstawiono dotychczasowe analizy wynikające z opracowania danych zastanych, wskazano obszary zdegradowane, dla których analiza wskaźnikowa przyjmuje najniższe wartości. W kolejnej części spotkania rozpoczęto prace warsztatowe polegające na stworzeniu przez uczestników spotkania pogłębionej diagnozy obszaru zdegradowanego. Drugie spotkanie, czyli, warsztaty projekcyjne odbyły się 20 października 2016 roku. Celem spotkania było wypracowanie kierunków działań rewitalizacyjnych. Na spotkaniu przedstawiono wyniki badania ankietowego pogłębiającego charakterystykę obszaru rewitalizacji. W czasie pracy warsztatowej uczestnicy mieli za zadanie wskazać takie przedsięwzięcia w poszczególnych sferach, które ich zdaniem są niezbędne do przeprowadzenia procesu rewitalizacji. Na zakończenie, zaprezentowano wzór karty projektu oraz poinformowano o kryteriach wyboru projektów do Programu Rewitalizacji, zachęcając przy tym do złożenia własnych pomysłów przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Nabór projektów do Lokalnego Programu Rewitalizacji - Mieszkańcom umożliwiono złożenie propozycji projektów rewitalizacyjnych za pośrednictwem adresu e-mailowego: inwestycje@sadowne.pl lub osobiście w Urzędzie Gminy Sadowne w pokoju numer 13. Zgłaszane projekty mogły dotyczyć zarówno działań społecznych, gospodarczych, jak i infrastrukturalnych. Propozycje zgłaszanych projektów mogły być na różnym poziomie gotowości do realizacji. Wzór karty projektu wraz ze wszelkimi niezbędnymi informacjami był dostępny na stronie internetowej www.sadowne.pl.

Konsultacje społeczne projektu dokumentu Programu Rewitalizacji - Przedmiotowe konsultacje społeczne przeprowadzono w formie zbierania pisemnych lub elektronicznych uwag mieszkańców. Konsultacje prowadzone były w dniach 23 - 30 listopada 2016 roku w formie pisemnej na adres Urzędu Gminy, osobiście lub drogą elektroniczną na adres e-mail. Ponadto we wskazanym okresie przygotowano spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami, na którym przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu. Celem prowadzonych konsultacji społecznych było poznanie opinii mieszkańców na temat opracowanego dokumentu.

Fundamentem procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna odbywająca się na każdym etapie procesu. Powyżej przedstawiono narzędzia aktywizacji mieszkańców służące zwiększeniu ich udziału w procesie rewitalizacji. Na etapie wdrażania i monitoringu udział lokalnych interesariuszy procesu będzie możliwy poprzez współpracę z Zespołem ds. Rewitalizacji. Mieszkańcy będą mieli możliwość uczestniczenia z spotkaniach Zespołu. Ponadto proponuje się organizację spotkań i warsztatów dotyczących podejmowanych działań rewitalizacyjnych, które mogą przyjąć formę wspólnych działań sąsiedzkich. Planuje się także umożliwienie interesariuszom zgłaszanie oddolnych inicjatyw oraz ocenę realizowanych przedsięwzięć i całego procesu rewitalizacji w gminie Sadowne. W tym celu upowszechniane będą sprawozdania z prowadzonego monitoringu i oceny rezultatów Programu. Szczególnie ważne jest stałe informowanie uczestników procesu o zrealizowanych dotychczas działaniach rewitalizacyjnych. Wykorzystane różnych kanałów informacji wpłynie na lepszy odbiór całości procesu. Działania informacyjne i promocyjne, a także edukacyjne na etapie realizacji procesu rewitalizacji, podobnie jak we wcześniejszych etapach, dotyczyć będą istoty, celów oraz zasad prowadzenia rewitalizacji. Ważne jest także badanie opinii mieszkańców na temat zmian, jakie należy wprowadzić w ramach realizowanego procesu.

11. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest dokumentem ponad kadencyjnym, określającym cele i plany działań naprawczych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest przyjęcie systemu wdrażania integrującego różne poglądy, doświadczenia i umiejętności. Czynnikiem gwarantującym konsekwentne realizowanie postanowień zawartych w Programie są przyjęte warunki organizacyjne i instytucjonalne niezbędne do wdrażania i weryfikacji wspomnianych postanowień. Zarządcą realizacji dokumentu Programu Rewitalizacji jest Wójt Gminy Sadowne, którego wspierać będzie Zespół ds. Rewitalizacji. W skład Zespołu wejdą:

- przedstawiciele Urzędu Gminy,
- jednostek organizacyjnych Gminy,
- Rady Gminy,
- reprezentanci organizacji pozarządowych,
- przedstawiciele mieszkańców - sołtysi
- przedstawiciele lokalnych przedsiębiorców.

Na czele Zespołu będzie stał Przewodniczący, który zostanie przez Wójta spośród pracowników Wydziału Inwestycji. Jego rolą będzie koordynowanie prac Zespołu ds. Rewitalizacji.

Szczególnie ważna rola w procesie rewitalizacji przypada właśnie Zespołowi. Wśród jego zadań należy wskazać:

- przygotowanie wniosków o dofinansowanie w przypadku projektów realizowanych przez Gminę oraz pomoc w pozyskaniu dofinansowania ze źródeł zewnętrznych w przypadku projektów realizowanych przez partnerów społeczno-gospodarczych
- koordynowanie i animowanie działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- kontynuowanie procesu planowania w oparciu o elastyczność programu oraz możliwość pojawienia się nowych partnerów i nowych projektów rewitalizacyjnych
- organizacja działalności promocyjno-informacyjnej Programu i całego procesu rewitalizacji w gminie Sadowne
- monitoring realizacji Programu
- prowadzenie sprawozdawczości i wewnętrznej oceny efektów Programu.
- zachęcanie mieszkańców do zaangażowania się i włączenie w ich realizację działań rewitalizacyjnych

Ponadto integralnym zadaniem Zespołu będzie kontrolowanie zgodności procesu rewitalizacji z założeniami lokalnej strategii rozwoju. Wskazany aspekt jest kluczowy dla realizowania spójnej polityki rozwoju Gminy. Należy także podkreślić wyjątkowe znaczenie Programu Rewitalizacji dla skutecznej implementacji innych narzędzi rozwoju Gminy.

Realizacja założeń Programu Rewitalizacji jest skuteczna dzięki szerokiej partycypacji społecznej. Uczestnictwo w procesie rewitalizacji ze strony partnerów jest w pełni dobrowolne – co gwarantuje realizację projektów w sposób zaangażowany.

Wdrażaniu Programu Rewitalizacji musi towarzyszyć przejrzystość dla stworzenia transparentnych warunków wymiany informacji i opinii o poszczególnych działaniach rewitalizacyjnych i akcjach (w formie spotkań, publikacji w lokalnej prasie, na gminnej stronie internetowej).

11.1. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Monitoring to systematyczne gromadzenie, analizowanie i raportowanie danych o charakterze ilościowym a także jakościowym w celu określenia efektywności realizacji celów przedstawionych w programie rewitalizacji. Skuteczny system monitoringu umożliwia dokonanie rzetelnej oceny efektywności prowadzonych działań.

Ocena realizacji poszczególnych celów strategicznych, odbywać się będzie dzięki przypisanym do nich wskaźnikom produktu i rezultatu, które są zgodne z poniższymi, uniwersalnymi kryteriami:

- mierzalność – wskaźniki powinny być możliwe do zmierzenia na odpowiednio wysokim poziomie dokładności,
- rzetelność – pomiar wskaźników powinien być dokonywany w sposób obiektywny, za każdym razem na tych samych zasadach,
- trafność – wskaźniki powinny odzwierciedlać rzeczywisty poziom realizacji celów, a więc być dobrane tak, aby odzwierciedlać rzeczywiste wyniki działań,
- dostępność – wskaźniki powinny być dostępne dla osób lub instytucji dokonujących ewaluacji, ich pozyskanie powinno być proste i nie wymagać nadmiernych nakładów finansowych ani czasowych.

Wskaźniki produktu odnoszą się do konkretnych, materialnych efektów zamierzonych działań (dlatego poziom wyjściowy tych wskaźników jest równy zeru). Wskaźniki rezultatu natomiast pozwalają zaobserwować zmiany wynikające z wykorzystania wytworzonych produktów – czyli zmiany będące rezultatem przeprowadzonych działań (punkt odniesienia to poziom danego wskaźnika przed rozpoczęciem działań).

W poniższej tabeli przedstawiono cele strategiczne z przypisanymi do nich wskaźnikami, a także podanym źródłem informacji o nich.

Tabela 74. Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami

Cel strategiczny	Wskaźnik	Rodzaj	Źródło
Aktywne i zintegrowane społeczeństwo	Liczba inicjatyw oddolnych mieszkańców, którym udzielono wsparcia finansowego w danym roku	produktu	Urząd Gminy Sadowne
	Liczba NGO, którym udzielono wsparcia finansowego w danym roku	produktu	Urząd Gminy Sadowne
	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej	rezultatu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi	produktu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	produktu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu aktywizacji i zaangażowania społecznego	produktu	Urząd Gminy Sadowne
Wzrost poziomu rozwoju gospodarczego obszarów do rewitalizacji	Liczba nowo powstałych przedsiębiorstw	rezultatu	Urząd Gminy Sadowne
	Liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość	produktu	Urząd Gminy Sadowne
	Stopa bezrobocia	rezultatu	Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie
	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem	produktu	Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie
	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	produktu	Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie

Cel strategiczny	Wskaźnik	Rodzaj	Źródło
Poprawa warunków i jakości życia społeczności lokalnej	Poziom bezpieczeństwa mieszkańców	rezultatu	Urząd Gminy Sadowne
	Odsetek budynków mieszkalnych będących w złym stanie technicznym wyremontowanych w ramach realizacji programu	rezultatu	Urząd Gminy Sadowne
	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	produktu	Urząd Gminy Sadowne
	Liczba zmodernizowanych i nowoutworzonych miejsc sportowo-rekreacyjnych	produktu	Urząd Gminy Sadowne
Zadbana i atrakcyjna przestrzeń dla potrzeb rozwoju gminy i społeczności lokalnej	Powierzchnia zagospodarowanych na cele społeczne przestrzeni publicznych	produktu	Urząd Gminy Sadowne
	Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania	rezultatu	Urząd Gminy Sadowne
	Liczba jednostek korzystająca z OZE	produktu	Urząd Gminy Sadowne
	Liczba nowopowstałych miejsc parkingowych	produktu	Urząd Gminy Sadowne
	Długość wyremontowanych i wybudowanych nowych w danym roku ciągów komunikacyjnych	produktu	Urząd Gminy Sadowne

Źródło: opracowanie własne

Za zbieranie niezbędnych danych odpowiedzialne będą podmioty realizujące poszczególne przedsięwzięcia oraz wydziały i jednostki organizacyjne gminy, instytucje zewnętrzne prowadzące statystyki odnoszące się do zadań własnych np. Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie.

Ocena wskaźników powinna być dokonywana corocznie (chyba, że charakter konkretnego wskaźnika wymaga inaczej). Każdy z podmiotów odpowiedzialnych za zbieranie i dostarczanie danych powinien przesłać drogą elektroniczną informacje dotyczące realizacji poszczególnych działań wraz z danymi odnoszącymi się do poziomu wskaźników.

Gromadzenie i weryfikacja danych to zadanie Zespołu ds. Rewitalizacji, który zostanie wyznaczony w strukturach Urzędu Gminy. Zadaniem zespołu będzie również przygotowanie corocznego sprawozdania na podstawie uzyskanych danych oraz z monitoringu wskaźników oraz przeprowadzonych badań opinii mieszkańców. Sprawozdania z realizacji działań programu rewitalizacji będą publikowane na stronie gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Co najmniej raz na 2 lata program rewitalizacji będzie weryfikowany i na tej podstawie aktualizowany. Po aktualizacji program zostanie poddany konsultacjom społecznym i po uwzględnieniu uwag z przeprowadzonego procesu wdrożony w życie.

W roku 2026, już po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post, która pozwoli na dostarczenie informacji nt. długotrwałych efektów programu i ich trwałości. W ten sposób sprawdzona zostanie skuteczność i efektywność zaplanowanej interwencji. Ewaluacja ex-post umożliwi uzyskanie odpowiedzi na dwa podstawowe pytania:

- w jakim stopniu udało się osiągnąć założone cele?
- w jaki sposób powinny zostać zaplanowane kolejne działania rewitalizacyjne?

Sprawozdanie z realizacji całego programu zostanie też opublikowane na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

12. Spis tabel

Tabela 1. Charakterystyka demograficzna województwa mazowieckiego, powiatu węgrowskiego i gminy Sadowne w 2015 roku.....	8
Tabela 2. Charakterystyka gospodarcza województwa mazowieckiego, powiatu węgrowskiego i gminy Sadowne w 2015 roku	8
Tabela 3. Liczba mieszkańców podłączonych do tych sieci	8
Tabela 4. Liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej.....	9
Tabela 5. Liczba uczniów na jeden oddział w szkołach w gminie Sadowne, powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim w 2015 roku	9
Tabela 6. Współczynnik scholaryzacji netto i brutto w gminie Sadowne, powiecie węgrowskim i województwie mazowieckim w 2015 roku	9
Tabela 7. Liczba ludności w gminie Sadowne w latach 2011-2015	10
Tabela 8. Struktura wieku mieszkańców gminy Sadowne w 2016 roku.....	11
Tabela 9. Struktura ludności gminy Sadowne w 2011 i 2015 roku	11
Tabela 10. Liczba dzieci w wieku 2-15 lat w gminie Sadowne w 2015 roku	12
Tabela 11. Świadczenia pomocy społecznej w gminie Sadowne w 2016 roku	12
Tabela 12. Świadczenia GOPS na terenie gminy Sadowne w 2015 roku	13
Tabela 13. Dzieci korzystające z bezpłatnego dożywiania w gminie Sadowne w 2015 roku	14
Tabela 14. Pomoc społeczna w gminie Sadowne w 2016 roku	16
Tabela 15. Liczba dzieci niepełnosprawnych w gminie Sadowne w 2015 roku.....	16
Tabela 16. Liczba założonych Niebieskich w gminie Sadowne w 2015 roku	17
Tabela 17. Poziom bezpieczeństwa w gminie Sadowne w 2015 roku.....	18
Tabela 18. Frekwencja wyborcza mieszkańców gminy Sadowne	19
Tabela 19. Liczba uczniów poszczególnych szkół w gminie Sadowne w 2016 roku	21
Tabela 20. Liczba uczniów w szkole średniej w gminie Sadowne w 2016 roku	22
Tabela 21. Wyniki sprawdzianu VI-klasisty w gminie Sadowne w 2016 roku	23
Tabela 22. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum w Sadownem w 2016 roku.....	23
Tabela 23. Wyniki egzaminu maturalnego w ZSP w Sadownem w 2016 roku.....	24
Tabela 24. Wyposażenie szkół w komputery z dostępem do Internetu w szkołach w gminie Sadowne w 2016 roku	24
Tabela 25. Czytelnicy biblioteki i udział w zajęciach stałych w bibliotece w gminie Sadowne w 2015 roku	25
Tabela 26. Poziom przedsiębiorczości w gminie Sadowne w 2015 roku.....	27
Tabela 27. Bezrobocie w gminie Sadowne w latach 2015-2016.....	28
Tabela 28. Powierzchnia poszczególnych miejscowości gminy Sadowne	29
Tabela 29. Użytkowanie gruntów w gminie Sadowne	29
Tabela 30. Liczba nieruchomości oraz gęstość zabudowy w gminie Sadowne w 2016 roku	29
Tabela 31. Zasoby azbestu na terenie gminy Sadowne w 2015 roku.....	30
Tabela 32. Wartości poszczególnych wskaźników wykorzystanych do delimitacji w gminie Sadowne	34
Tabela 33. Zestawienie rang wskaźników ze sfery społecznej dla poszczególnych wskaźników	36
Tabela 34. Zestawienie rang wskaźników z pozostałych sfer dla poszczególnych wskaźników	37
Tabela 35. Cele rewitalizacji i kierunki działań	47
Tabela 36. Karta projektu 1	48
Tabela 37. Karta projektu nr 2	48
Tabela 38. Karta projektu nr 3	49
Tabela 39. Karta projektu nr 4	49
Tabela 40. Karta projektu nr 5	50
Tabela 41. Karta projektu nr 6	51
Tabela 42. Karta projektu nr 7	51
Tabela 43. Karta projektu nr 8	52
Tabela 44. Karta projektu nr 9	53
Tabela 45. Karta projektu nr 10	55
Tabela 46. Karta projektu nr 11	57
Tabela 47. Karta projektu nr 12	57
Tabela 48. Karta projektu nr 13	58
Tabela 49. Karta projektu nr 14	59
Tabela 50. Karta projektu nr 15	59
Tabela 51. Karta projektu nr 16	60
Tabela 52. Karta projektu nr 17	60
Tabela 53. Karta projektu nr 18	60
Tabela 54. Karta projektu nr 19	61

Tabela 55. Karta projektu nr 20	61
Tabela 56. Karta projektu nr 21	62
Tabela 57. Karta projektu nr 22	62
Tabela 58. Karta projektu nr 23	63
Tabela 59. Karta projektu nr 24	63
Tabela 60. Karta projektu nr 25	64
Tabela 61. Karta projektu nr 26	64
Tabela 62. Karta projektu nr 27	65
Tabela 63. Karta projektu nr 28	65
Tabela 64. Karta projektu nr 29	66
Tabela 65. Karta projektu nr 30	66
Tabela 66. Karta projektu nr 31	67
Tabela 67. Karta projektu nr 32	67
Tabela 68. Karta projektu nr 33	68
Tabela 69. Karta projektu nr 34	68
Tabela 70. Karta projektu nr 35	69
Tabela 71. Karta projektu nr 36	69
Tabela 72. Komplementarność problemowa projektów	72
Tabela 73. Zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z zakresem czasowym ich realizacji oraz planowanym kosztem wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	76
Tabela 74. Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami	85

13. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Sadowne na tle woj. mazowieckiego	7
Rysunek 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości.....	14
Rysunek 3. Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 100 dzieci	15
Rysunek 4. Liczba osób korzystających z zajęć stałych w GOK/ bibliotece na 100 mieszkańców	26
Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców miejscowości	27
Rysunek 6. Zinventaryzowane zasoby masy azbestowej w przeliczeniu na 1 ha	31
Rysunek 7. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Sadowne	32
Rysunek 8. Obszar zdegradowany i rewitalizacji	38
Rysunek 9. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Sadowne A i Sadowne B	39
Rysunek 10. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Kołodziej	40
Rysunek 11. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Krupińskie	41
Rysunek 12. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Orzełek	42
Rysunek 13. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Sokółka	43
Rysunek 14. Obszar zdegradowany i rewitalizacji – Ocięte.....	44
Rysunek 15. Obszar zdegradowany i rewitalizacji - Zalesie	45
Rysunek 16. Wymiary komplementarności	72